

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

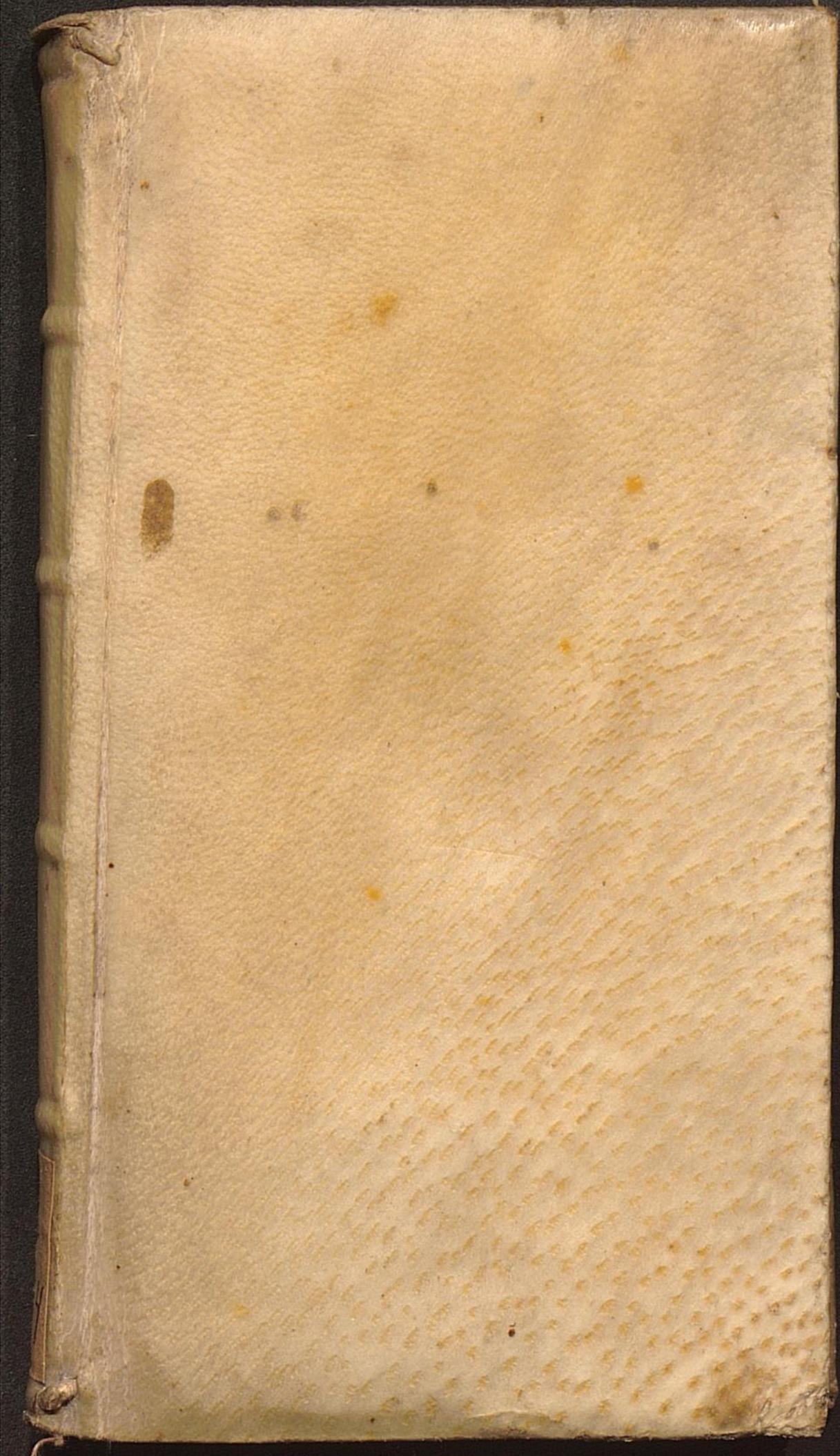
Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

De Substantia, & Proprietatibus naturalibus Angelorum

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1652

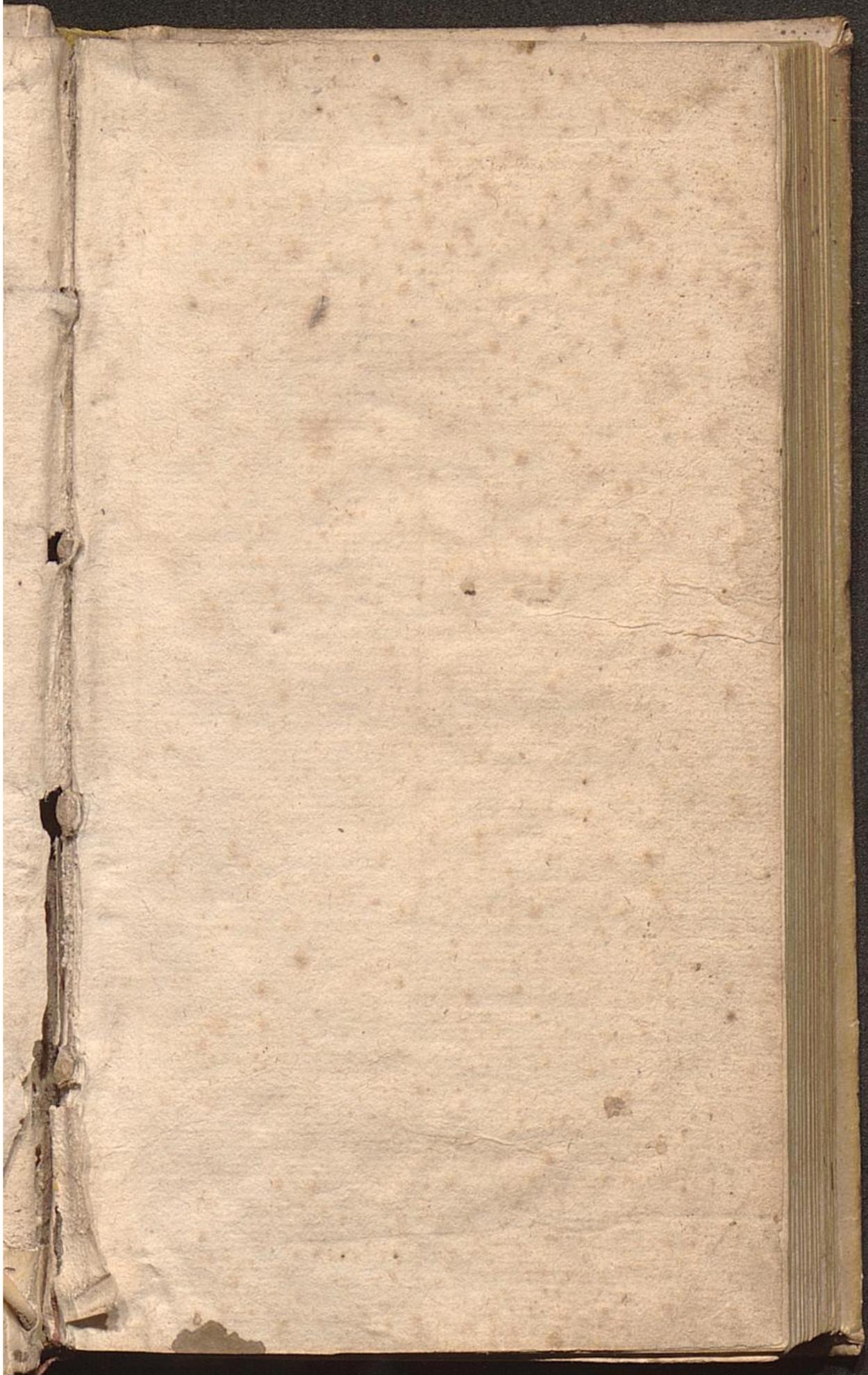
urn:nbn:de:hbz:466:1-38892

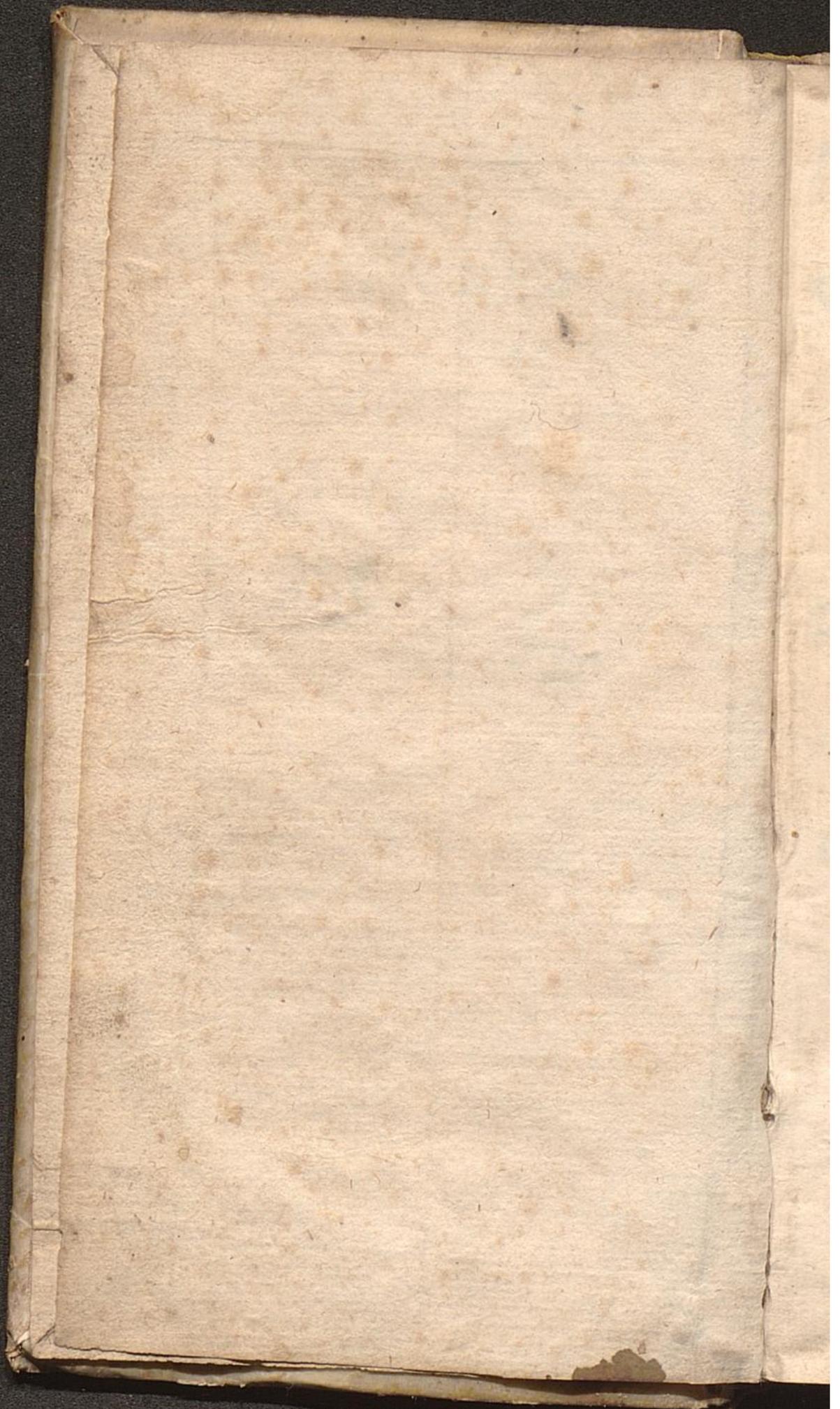

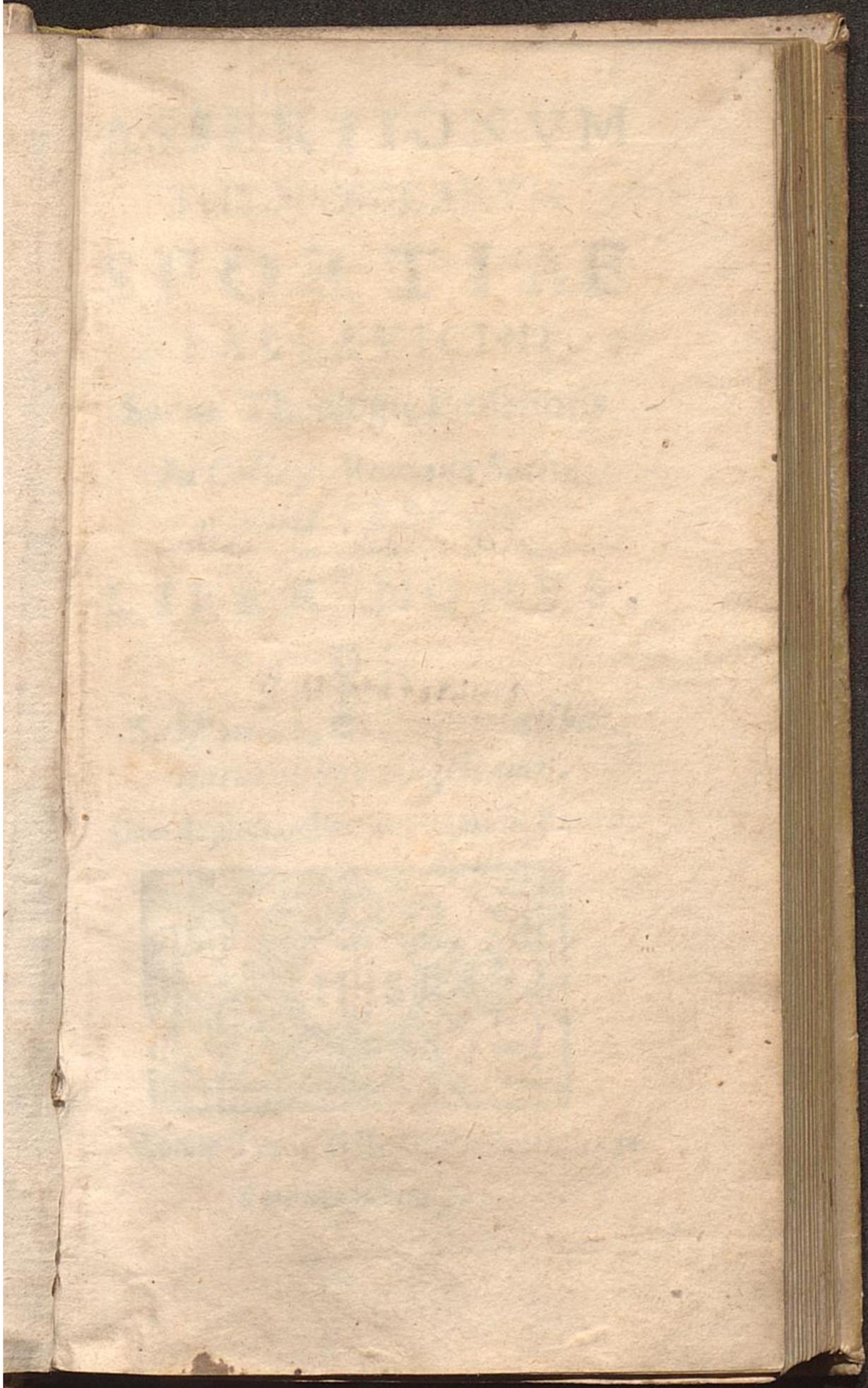
Th. 444.

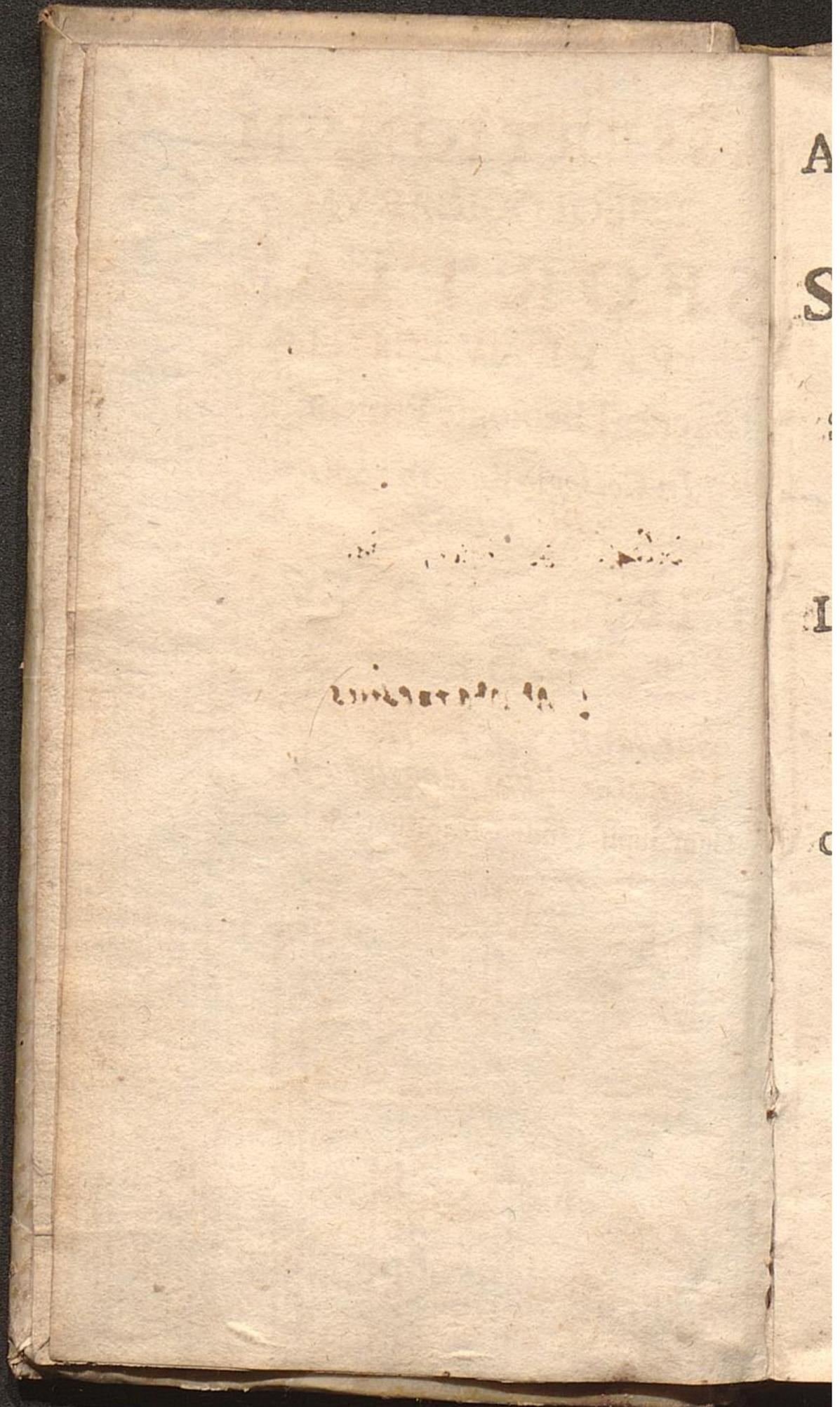
D. 1

330

A

S

I

C

[Faint, illegible handwritten markings]

ASSERTIONVM
THEOLOGICARVM
SFORTIAE
PALLAVICINI

Sacrae Theologiae Professoris

In Collegio Romano Socie-

Collegii tatis IESV

Collegii Soc. Jesu. Paderbornae

LIBER NONVS.

DE
I. W. Warnesius
Substantia, & Proprietatibus
naturalibus Angelorum.

Cum duplici Indice Capitum, & Rerum.

Romæ Typis HH, Corbelletti, 1632.

Superiorum Permissu.

ASSETIONVM

THEOLOGICARVM

SFORTIAE

PALLAVICINAE

Sacrae Theologiae Professoris

In Collegio Romano Doct.

1658

LIBER PRIMVS

De
Substantiis, & Primis
partibus Anglorum
Cum duplici tabula Geographica & Chronologica

Rome Typis H. E. Cellarii

Superioris

GOSVVINVS NICKEL

Societatis IESV.

Præpositus Generalis.

CVM Librum Nonum Assertionum Theologicarū de Angelis P. Sfortiæ Pallauicini nostræ Societatis Sacerdotis, aliquot eiusdē Societatis Theologi recognouerint, & in lucem edi posse probauerint, facultatem facimus, vt typis mandetur, si ita ijs, ad quos spectat videbitur. In cuius rei testimonium has litteras manu nostras subscriptas, sigilloque nostro munitas damus. Romæ 10. Augusti. 1652.

Gosvvinus Nickel.

GOSVIVVS NICKEL

Societatis I. S. V.

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiss. P. M.
Sac. Pal. Apost.

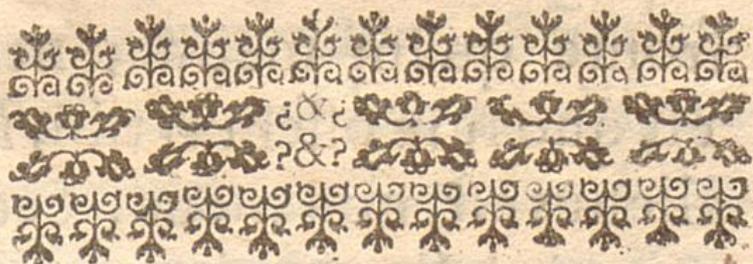
A. Rivaldus Vicefg.

Im primatur,

F. Vincentius Panus Mag. &
Soc. Reuerendiss. P. F. Vin-
centij Candidi Mag. Sac. Pal.
Apost. Ord. Præd.

Roms 10. Augusti 1622.

Gosvinn Nickel

VIRGILIO

MALVETIO

MARCHIONI ILLVSTRISSIMO;

NICOLAUS MARIA

PALLAVICINVS.

Fœl.

Vicumq; huius li-
belli titulū leget,
mirabitur fortasse
non quod is tibi inscriptus
sit, sed quod à me tibi in-
scriptus. Sanè nec meus est,
si aliud nomen gerit in

a 4 fron-

fronte quàm meum; nec
est quo iure offeram tibi, si
alienus est, non meus. Sed
mirari desinet quicumque
nouerit duos potissimum
esse modos, per quos rerum
dominia comparamus. Al-
ter idemq. nobilior est ip-
sorum rerum effectio, alter
inferior earundem inuen-
tio. Nimirum liberalitate
quadam indulgentiaque
naturæ factum est, vt no-
stra fiant quæcumque ope
nostra, industriaq. ponun-
tur apud homines in com-
mercio. Sic qui feram cepit
in sylua, qui gemmam legit
in litore, is feræ domina-
tur.

rec
si
ed
ue
n
m
l-
p-
er
n-
te
e
-
t
t
t

tur, aut gemmæ. Sfortia,
Pallauicinus harum dispu-
tationum auctor, nondum
eis supremam manum im-
posuerat, cum ad præstan-
tissimum opus euocatus, vt
noſti, quod minoris mo-
menti erat reliquit, magnū
iam quidem, sed adhuc in-
forme. Scilicet prima vtiq.
absoluti boni dote prædi-
tum erat, quòd ei nihil addi
deberet, sed nondum al-
tera quòd nihil demi. Ac
proindè quemadmodū na-
tura arti, hoc est magistra
discipulæ, perpolianda tra-
dit opera illa, ex quibus ali-
quid demendum est, non

a s qui-

quibus aliquid addendum,
vt apta sint hominum vfi-
bus, veluti fabro lignum,
statuario æs; sic Sfortia, quẽ
ipse magistrum veneror,
commisit hoc opus mihi,
cui multum pretij demen-
do, adderem, breuitatem.
Atque vti natura artifices,
id solum præstantes, vt eius
opera humanis vfiibus ap-
tent, eorum dominos facit,
sic harum disputationum
auctor, ius in me confimile
transtulit, non alio nomine
mihi optabile; nisi quia tu
aderas, in quẽ deinceps ego
transferrem. Porro hoc tibi
munus Scriptor ipse desi-
gna-

gnauerat. Quod si rebus à
natura acceptis tunc sapiē-
ter utimur, cum ad eum fi-
nem utimur, ad quem per
primum artificem, hoc est
naturā designatæ sunt; opti-
mus itidem huius libelli v-
sus est, ut tibi offeratur à
me, cui destinatus fuerat ab
auctore. Et sanè cuiusnam po-
tius, quam tibi aut ab au-
ctore destinaretur, aut à me
nunc offeratur? Quot ille,
vinculis obstrictus tibi sit,
necessitudine, consanguini-
tate, ipsaque in primis in-
genij sapientiæque simili-
tudine, notius est quàm ut
hic præstet à me narrari.

a 6 Ipse

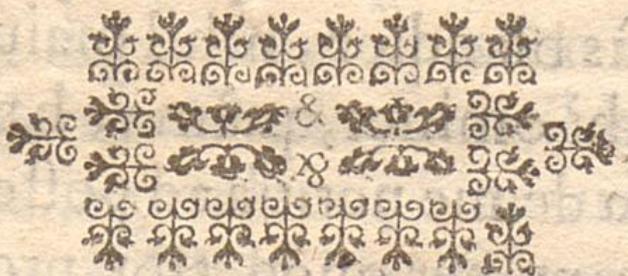
Ipse verò adeo tibi debeo
quicquid ex me est, vt si id
alteri addixerim, iniustus,
non modo ingratus haberi
possim. Etenim persanctè
asserò, si in ciuili phi-
losophia omninò rudis non
sum, id partim tuæ familia-
ritati, qua me perhumani-
ter dignatus es, partim au-
reis tuis libellis, hoc est hu-
manæ prudentiæ breuiarijs,
vnicè debeo. Nec solum tu
mihi sapientiæ viam quâ
scriptis, quâ alloquijs de-
monstrasti, sed & calcar ad-
didisti validius, quo splen-
didius, laudationes tuas. E-
quidē probe noui, non per

eas

o
d
ri
è
-
n
a-
i-
i-
s-
u
ià
e-
d-
a-
E-
er

eas mihi significatum esse
qualem tu me habeas, sed
qualem cupias: hoc tamen
ipsum votum de me tuum
aliquali spe non penitus va-
cuū haud leuis mihi causa
est gloriationis pariter, atq;
industriæ. Sane fateor, quo-
ties mihi met ipsi super-
bius blandior, nihil maius
mihi ominor, quàm vt hæc
vna de me notitia ad poste-
ros manet, quòd tibi pro-
batus fuerim, & quodin ec-
rum numero vixerim, qui
tua nō quidem imitari pos-
sint, sed admirari scirent.
Quemadmodum enim pu-
silli ingenij est, quæ non
sum-

summa, suspicere; sic men-
tis proceritatē probat, cul-
mina quædam humanam
mensuram supergressa, si
non manu, atque opere;
certè oculis, atque admira-
tione contingere.

IN.

INDEX

CAPITV M. LIBRI NONI.

De Substantia, & Proprietatibus naturalibus Angelorum.

CAPVT I.

AN fide, & ratione constet dari aliquid creatum spirituale. pag. 3.

Cap. 2. An detur substantia completa spiritualis: & an hec sint Angeli. Vbi quosnam entium gradus dari requirat vniuersa perfectio. pag. 15.

Cap. 3. Vtrum Angeli constant ex

Index.

- ex materia, & forma. pag. 24.
- Cap. 4. Ante inuestigationem
differentie Angelorum, expli-
catur quid sit differre specie,
vel solo numero. pag. 28
- Cap. 5. An omnes Angeli diffe-
rant specie, sumendo speciem
presse. pag. 34.
- Cap. 6. Soluuntur obiectiones.
Vbi an in vniuerso dentur om-
nes species rerum. pag. 39
- Cap. 7. An omnes Angeli sint ne-
cessario dissimiles entitatiue,
vbi aliqua adduntur circa nu-
mericam, vel specificam di-
stinctionem, & circa neces-
sitate dissimilitudinis inter quę-
libet entia. pag. 45
- Cap. 8. Vtrum Angeli sint incor-
ruptibiles per naturam, an per
gratiam. pag. 59
- Cap. 9. An Angeli sint in aliquo
ma-

Capitulum .

magno numero . pag. 65

Cap. 10. An Angeli egeant speciebus ad cognoscendum. Vbi multa de natura specierum in genere . pag. 70

Cap. 11. A quonam principio fluant species Angelicae. Vbi etiam generatim de proprietatibus substantiarum . pag. 76

Cap. 12. An aliqua obiecta, & quae nam Angelus cognoscat independenter à speciebus . pag. 83

Cap. 13. An species Angelicae sint uniuersales, & an particulares, & quosnā gradus per eas Angeli cognoscant . pag. 88

Cap. 14. An Angeli cognoscant futura, & praeterita, & an per species congenitas, & quid circa hoc senserit Sanctus Thomas . pag. 94

Cap.

Index

- Cap. 15. An Angeli cognoscant
arcana cordium, & an repu-
gnantia cognoscendi hæc ar-
cana sit à natura, an ab ex-
trinseca Dei prouidentia. .
pag. 101
- Cap. 16. An Angeli cognoscant
naturaliter mysteria gratia,
& reliqua entia supernatura-
lia. pag. 111
- Cap. 17. An Angelus habeat ap-
prehensiones distinctas à iu-
dicio. pag. 119
- Cap. 18. An Angelus cognoscat
componendo, & diuidendo, &
an saltem hunc modum cogno-
scendi exerceat circa aliqua
obiecta. pag. 126
- Cap. 19. An Angeli discurrant,
ubi multa de discursu in gene-
re, & an ad eum requiratur
temporis successio. pag. 135
- Cap.

Capitulum.

Cap. 20. An Angelus aliquando
sit in actu, & aliquando in
potentia circa obiecta, quorum
species habet. Vbi explicatur
modus potestatis Angelicæ, at-
que etiam humanæ circa ex-
citationem specierum. pag. 145.

Cap. 21. Circa Angelorum loquu-
tionem multiplex opinio affer-
tur, & refellitur. pag. 161.

Cap. 22. Explicatur in quo con-
sistat essentialocutionis, ut sic,
& de intrinseca distinctione
locutionis ad alium, à locutio-
ne ad se; & cognitionis practi-
cæ, à speculatiua. pag. 171.

Cap. 23. Soluuntur obiectiones
contra prædicta, & essentialocutionis
in genere magis ex-
plicatur. pag. 188.

Cap. 24. Resoluitur questio cir-
ca loquutionem Angeli, &
quo.

Index

- quomodo Angelus possit men-
tiri, & alloqui unum aut plu-
res pro suo arbitrio. pag. 197
- Cap. 25. An Angelo sit essenziale
esse in loco, & tempore, & que-
nam sit quoad hanc necessita-
tem differentia spiritus à cor-
pore. pag. 205
- Cap. 26. An esse in loco habeatur
per aliquid purè relatiuum, s.
an per aliquid absolutum.
pag. 216
- Cap. 27. Quod nam sit ens abso-
lutum, in quo fundantur veri-
tationes, & ultimò resolu-
tur ipsarum conceptus relati-
uus. pag. 225
- Cap. 28. Soluuntur obiectiones,
contra prædictam doctrinam
de natura loci. pag. 238
- Cap. 29. An etiam in tempore
detur aliquod primum analo-
gatum.

Capitulum.

gatum prioris, ac posterioris,
& quodnam illud sit, Vbi de
diuersitate primæ mensuræ tē-
poris secundum se, vel quoad
nos. pag. 245

Cap. 30. Quomodo prædicata
temporalia, & localia cogno-
scentur, & quomodo certifice-
mur de rerum distantia secun-
dum tempus, aut secundum
locum. pag. 254

Cap. 31. Ex prædictis multa
inferuntur circa naturam du-
rationis create, & an distin-
guatur ab actione: quomodo ha-
beat partes infinitas: an possit
dari duratio create indiuisibi-
lis formaliter, ac diuisibilis vir-
tualiter. pag. 268

Cap. 32. Resoluitur questio prin-
cipalis, per quid Angeli sint
in loco, & in quonam sensu.

Sint

Index Capitem.

Sine ne, aut possint esse nullibi.
Vbi etiam an sit possibilis ubi-
catio formaliter indiuisibilis,
virtualiter diuisibilis. An ubi-
catio sit unica in composito.
An daretur motus corporum in
vacuo. Quod nam sit subiectū
ubicationis pag. 277

31. 7
47
67.
83.
98. 1
105.
109.
114.
125.
141.
188.
191.
203
227
232.
259.

Erra.

Errata sic Corrige.

31. 7. different	differrent
47 10. Origines	Origenis
67. 23. pattes	partes
83. 5. quod	quo
98. 1. congentiæ	congenite
105. 11. hæc	hæ
109. 16. Dum	Cum
114. 10. Dum	Cum
125. 11. Aliquid	aliquod
141. 3. Hic assensus	hic assensus:
188. vlt. qui	quis
191. 18. secundo	secunda
203. 20. At,	ad
227. 15. Vbicationem	vbicatione
232. 19. Immobiles	immobiles
259. 7. locales, & cor. porales,	locales, & tem- porales.

*Leuiora prudens Lect̃or facile
corriget.*

Erwähltes in Corrigenda

1. d. d. d. d. d.	1. d. d. d. d. d.
2. d. d. d. d. d.	2. d. d. d. d. d.
3. d. d. d. d. d.	3. d. d. d. d. d.
4. d. d. d. d. d.	4. d. d. d. d. d.
5. d. d. d. d. d.	5. d. d. d. d. d.
6. d. d. d. d. d.	6. d. d. d. d. d.
7. d. d. d. d. d.	7. d. d. d. d. d.
8. d. d. d. d. d.	8. d. d. d. d. d.
9. d. d. d. d. d.	9. d. d. d. d. d.
10. d. d. d. d. d.	10. d. d. d. d. d.
11. d. d. d. d. d.	11. d. d. d. d. d.
12. d. d. d. d. d.	12. d. d. d. d. d.
13. d. d. d. d. d.	13. d. d. d. d. d.
14. d. d. d. d. d.	14. d. d. d. d. d.
15. d. d. d. d. d.	15. d. d. d. d. d.
16. d. d. d. d. d.	16. d. d. d. d. d.
17. d. d. d. d. d.	17. d. d. d. d. d.
18. d. d. d. d. d.	18. d. d. d. d. d.
19. d. d. d. d. d.	19. d. d. d. d. d.
20. d. d. d. d. d.	20. d. d. d. d. d.

Corrigenda in der letzten Seite

I
 H
 nia
 ne
 uc
 ag
 ul
 ni
 or
 m
 &

PROOEMIUM.

Totius Operis.

QVONIAM, ut sepe
 Aristoteles docet,
 in vnoquoque ge-
 nere oportet prius
 considerare comu-
 nia, & postea propria illius ge-
 neris; aliter bis repeteretur il-
 lud commune, et dum prius
 ageretur de proprio, & postea
 dum seorsim de illo commu-
 ni: ideo nos in materia Ange-
 lorum, in qua oportet scire
 multa communia ex Physica,
 & Metaphysica, ad hoc, ut se-

A cun-

eundem ea definiamus circa
 propria Angelorum, prius præ-
 libabimus de ijs communibus,
 quantum necesse erit ad pro-
 pria facilius definienda. Et pri-
 mò hoc facimus circa quæstio-
 nem *an est* ipsorum Angelorū.
 Cum enim ex primo Posteriorū,
 quæstio *an est* præcedere de-
 beat quæstionem *quid est*; prius
 inquirimus commune circa *an*
est Angelorum; an scilicet de-
 tur aliquid creatum spirituales;
 quod est genus commune ad
 Angelos, & animas rationales.

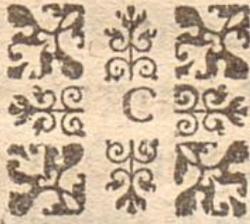

3
LIBER
NONVS.

De Angelis.

CAPVT I.

*An fide, & ratione constet dari
aliquid creatum spirituale.*

I CIRCA hoc er-
rarunt multi
Antiquorum,
quos 4. *Phys.*

& alibi sæpè reprobatur Arist. Hi
enim intellectu imaginationē,
& sensum transcendere nō va-
lentes, idem voluere esse ima-
ginabile, sensibile, ac intelli-
gibile; & consequenter intelle-

A 2 ctum,

atum, & sensum. Ex hoc ortus
est error Sadducæorum: omnia
atque adeò & Deum esse
corpora. Ortus est etiam aliqua
ex parte error Manichæorum
ponentium Deum esse lucem,
quandam corpoream, & cœ-
tera omnia esse ipsius particu-
lam. Circa hoc erravit etiam
Origenes, qui dixit, quòd nulla
substantia præter Trinitatem,
Diuinam absque corpore po-
test subsistere. Contra hos sæ-
pè, ac multipliciter arguit San-
ctus Thomas: Et primùm *q. 5.*
art. 1. prima parte sic probatur
à S. Doctore dari ens spirituale.
Præcipuus finis in productio-
ne creaturarum, est assimilatio
effectus ad primam causam,
cuius assimilationis perfectio
in eo est, quod effectus imite-
tur

De Angelis. Cap. I. 5

tur causam secundū illud prædicatum, per quod causa operatur. Cum igitur prima causa creaturas producat per intellectum, & voluntatem; ad perfectionem causandi vniuersum requiritur, quod in vniuerso sint creaturæ intellectuales, ac proinde spirituales. Cum intelligere, nec corporis actus esse possit, nec corporeæ virtutis.

2 Non obstat huic rationi; quod in Deo identificentur omnia prædicata, & consequenter, quod quando assimilat sibi effectus productos, in aliquo prædicato, puta lapidem in esse substantiæ: dum ipsum producit, assimilet etiam in eo per quod ipsum producit; etiam si lapis non sit intellectiuus: non

A 3 in-

inquam id obstat; quamuis enim in Deo non distinguantur physicè prædicata, distinguuntur logicè; in quantum ex simplici entitate diuina, diuersi gradus abstrahi possunt includentes hæc, vel illa entia, cum his, vel ijs prædicatis. Ad perfectionē autem virtutis actiuæ spectat assimilare sibi effectum, non utcumque, sed in tali prædicato, ratione cuius habeat effectus constitui in eo gradu, ad quem spectat virtus actiua. Vndè cum perfectio virtutis actiuæ in hoc consistat, quod sit principaliter determinatiua effectus, & quod hic sit illi imputabilis, ut mouenti, nō ut motæ; cumque ad hoc requiratur, ut causa intelligat, & velit; quoniam
 quæ

De Angelis. Cap. I. 7

quæ carent intellectu, & voluntate sunt potius instrumenta, & mota, quam mouentia; proindè ad perfectionem Dei, vt agentis, spectat quod assimilet sibi suos effectus secundùm intellectum, & voluntatem, & sic quod eiusmodi entia non desint vniuerso.

3 Illud autè alterū assumptū S. Th. quod scilicet entia intellectiua sint spiritualia infra probat S. Doctor q. 75. Ad cuius rationū euidenciam sciendū est quod spiritualitas concluditur ex duobus: Primò ex indiuisibilitate formæ. Secundò ex eius independentia à materia: Vtrumque verò probatur in casu nostro. Et primò probatur principium intellectiuū esse indiuisibile. Vnumquodq.

A 4 enim

enim intelligens dicit *ego*, per
quod non significat plura, sed
vnum: & amat se amore bene-
uolentiæ, qui semper est resolu-
bilis, vel ad plura quidem, sed
indiuidua, vel ad vnicum sim-
plex. Ergo vnumquodque in-
telligens non est aliquid quan-
tum, & diuisibile in infinitum,
& cum ex alia parte non com-
plectatur multa indiuidua, est
simplex, & vnicum. Quod au-
tem præterea ens intellectiuū
fit independens à materia, pa-
tet multipliciter. Primò, quo-
niam experimur nos aliter af-
fici ad nostrum intellectum, &
voluntatem, ac ad nostrum
corpus: ad hoc enim afficimur,
vt ad instrumentum vtile, &
ad aliquid nostrum; ad intelle-
ctum verò, vt ad nos ipsos. Er-
gò

De Angelis. Cap. I. 9

gò intellectus habet in nobis
esse distinctum, ac separabile
à corpore. Aliter ad corpus af-
ficeremur secūdum naturam,
sicut afficimur ad nos, & proin-
de magis afficeremur ad quā-
cumque nostri corporis partē,
quam ad amicos, filiosque.
Hoc verò experientia patet ef-
se falsum quin, & nobis place-
ret iactura vnius partis nostri
corporis, si eam consequeretur
acquisitio partis magis utilis,
ac bonæ. Secūdò idē probatur;
quia alium conceptum habe-
mus de principio intellectiuo,
ac de sensitiuo; sic enim dici-
mus *ego sentio*; vt tamen appa-
reat quod & oculus noster sen-
tit, & quod oculo separato re-
maneret ly *ego*, non remanen-
te eo, quod in me realiter sen-

A s tic.

tiebat; non sic de intellectione,
quam sic apparet elici à nobis,
vt idem sit auferre id, quod eā
elicit, & auferre nos ipsos. Igi-
tur ablato corpore, adhuc re-
maneret intellectiuum, quod
proinde à corpore, hoc est à
materia non dependet. Tertiò,
in hoc differt appetitus intelle-
ctiuus à sensitiuo, quod actus
sensitiui tendat solum in bonū
hic, & nunc: sic enim propor-
tionatur cognitioni sensitivæ
limitatæ ad hic, & nunc. At ve-
rò actus intellectiui appetitus
tendit in bonum æternū, quod
apprehenditur ab intellectu:
hæc autem tendentia, cum sit
in omnibus hominibus, est à
natura, adeoque non potest es-
se vana; igitur tendit in bonū
possibile enti intellectiuo. At-
qui

De Angelis. Cap. I. 11

qui bonum æternum non est naturaliter possibile intellectui existenti in corpore, quia hoc necessariò corrumpitur. Ergo est possibile intellectui potenti manere extra corpus.

4 Vltimò, vt arguit S. Thomas, anima rationalis cognoscit omnia corpora, ergo distinguere debet à quolibet. Sic pupilla, vt cognoscat omnes colores nullum habere debet. Sciendum verò, pro confirmatione huius rationis, quod contraria, quæ secundum esse reale opponuntur, puta albedo, & nigredo, possunt coniungi secundum intentionale. Patet: est enim simul coniungibilis visio vtriusque. At verò si ex ijs, quæ realiter sunt contraria vni habeat esse reale, & aliud

A 6 esse

esse intentionale; tunc ea pariter opponuntur in eodem; quemadmodum opponeretur secundum esse utrinque reale; & ideò, si pupilla sit infecta rubore, videt nigrum ut rubrum; quoniam esse intentionale nigri, quod benè staret cum esse intentionale rubri, repugnat cum eiusdem esse reali. Si igitur anima esset corporea haberet contrarietatem cum quibusdam formis corporeis, qualem contrarietatem habet quodlibet corpus, unde nec eas secundum esse intentionale recipere posset: ac proinde, ut sit cognoscitiua omnis corporis, oportet eam esse incorpoream, ad hoc ut, cum nulli sit contraria, possit omnia recipere secundum esse intentionale ipsorum.

s. Ne-

5 Neque obstat, etiam in intellectu coniungi duo contraria, alterum secundum esse reale, alterum secundum esse intentionale, vt v. g. assensus, & simul cognitio dissensus: nā respondetur: actus intellectus non habere veram contrarietatem, qualem habent formæ corporeæ, quæ opponuntur ex limitatione materiæ: sed habere oppositionem ratione obiecti, qua ratione etiam in Deo, qui est illimitatus, & infinitus, repugnant simul assensus, & dissensus; amor & odiū. Cum verò hæc oppositio obiectiua non habeat locum, si alter ex his actibus habeatur secundum esse reale, alter secundum esse intentionale, ideo possunt hoc modo coniungi
in

in anima . Accedit ad hæc auctoritas Scripturæ; tum pro spiritualitate Angelorum ad Hæbreos 1. *Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi, & Apocalypsis 1. septem spiritus dicuntur esse in conspectu Throni Dei, & Luca 10. spiritus subijciuntur vobis, & alibi sæpè; tum pro spiritualitate animæ, quæ vocatur spiritus Iacobi 2. & 1.*

ad Corint. cap. 1.

& 4. ut omit.

tam Con-

cilia, & Pa-

tres.

CA-

CAPVT II.

*An detur substantia completa spiri-
ritualis, & an hæc sint Angeli.*

*Vbi quosiam entium gradus
dari, requirat vniuersi per-
fectio.*

6. **E**X cōmunibus, cui-
libet enti spiritali
descendendo ad propria An-
gelorum, sic ratiocinatur San-
ctus Thomas *quæst. 51.* Si est
possibile ens intellectuale ca-
rens corpore, datur, & hoc sunt
Angeli; sed est possibile; ergò
datur, & sic dantur Angeli. Sic
probat minorem. Duo prædi-
cata, quorum vnum non est de
ratione alterius sunt separabi-
lia; & consequenter est inueni-
bile

bile vnum ex ijs in aliquo ente sine alio; sicut, quia habere alas nō est de ratione sensitiui, aliquod sensitium caret alis. Sed de ratione intellectualis non est corpus, quia intellectio non est actus corporis. Ergo est inuenire aliquid intellectiuum sine corpore; Quod si est possibile, spectat ad perfectionem, & complementum Vniuersi quod datur. Ergo datur. Constat veritas huius discursus ex veritate vtriusque propositionis, quam assumit. Et primo circa possibilitatem talis entis: Inductione patet, quod quoties duo prædicata sic se habent, vt vnum non sit de conceptu alterius, nec formaliter, sicut corpus est de conceptu vegetabilis; nec radicali-

ter

ter sicut vegetatiuum est de
conceptu sensitui; in quatum
hoc explicat se exigere ad sen-
tiendum organa corruptibilia,
& consequenter indigentia
actionibus vegetabilis: patet
inquam, quod extra hos casus
solet vnum ex ijs predicatis in-
ueniri sine alio; vt animal sine
alis, vegetatiuū sine sensituo,
& hoc sine rationali, & sic de
coeteris. Nec valet, quod ad
intellectuale requiri videantur
sensus ad species abstrahēdas;
nam hoc quod est carere spe-
ciebus ex se, & eas debere per
sensus acquirere; non est natu-
ra intellectiui, vt sic, sed imper-
fectio eiusdem, non habentis
tantam perfectionem, vt spe-
cies sibi debeantur, sine sensuū
abstractione. Id autem, quod
ad-

ad-

adiungitur alicui prædicato nõ
 ex eius natura, vt sic, sed ex im-
 perfecto modo habendi illud
 prædicatum, non est vbicum-
 que est illud prædicatum, sed
 solum vbicumque illud est cū
 tali imperfectione. Quin po-
 tius in quocumque genere
 creaturarum, in quo inuenitur
 imperfectū aliquid, inuenitur
 de facto, & perfectum, vt patet
 inductione, nisi talis perfectio,
 vel sit contra rationem crea-
 turæ, puta intelligere per suum
 esse, vel sit aliquid potens cre-
 scere syncategorematicè in in-
 finitum. Atqui intelligere in-
 dependenter à sensibus, nec
 excedit limitationem creature,
 nec est aliquid vagum, potens
 crescere in infinitum; sed ali-
 quid certum, & indiuisibile.

Ergo

Et
 tu
 tu
 sic
 da
 po
 est
 da
 ma
 syn
 in
 ;
 ter
 nen
 illa
 tis,
 eni
 perf
 hab
 est
 toto
 vlt

Ergo inuenitur in genere creaturæ intellectiuę. Sic quia dantur multæ lineæ imperfectæ, & sic recipientes additionem, datur circularis, cui nihil addi potest, aut detrahi, adeoque est perfectissima; non tamen datur circularis maxima, quia magnitudo est aliquid potens syncategorematicè crescere in infinitum.

7. Secundò, patet illud alterum assumptum S. Thomæ nempe veritas discursus circa illationem existentia talis entis, ex possibilitate. Sciendum enim est, quod ad Vniuersi perfectionem spectat, non solū habere partes cohærentes, vt est inuenire in vnoquoque toto ex arte facto; sed spectat vltèrius habere perfectionem
sum.

summam in genere arte factis
 per quam perfectionem com-
 paratum hoc totum cuilibet
 Vniuerso possibili, adhuc reti-
 neat æstimabilitatem, nec vi-
 lescat, vt lutum in compara-
 tione Coeli. Porrò ad hoc, ne-
 cessarium videtur, quod den-
 tur in Vniuerso omnes gradus
 entium, taliter distantium, vt
 si per æqualem distantiam di-
 uidatur latitudo graduum pos-
 sibilium, non sit procedere in-
 infinitum, sed deueniamus ad
 aliquam creaturam, quæ à nul-
 la creatura superiori possibili
 plus distet, quam distent ab ea
 creature inferiorum graduum;
 Sic distant plantæ ab animalibus
 brutis, & hæc ab hominibus.
 Ergo si per eiusmodi di-
 stantiam etiam distent homi-

nes

De Angelis. Cap. II. 21

nes ab Angelis, ad complemē-
tum Vniuersi spectat, quod &
in Vniuerso Angeli dentur.
Quod autem sic Angeli distent
ab hominibus apparet, quia
distant secundum omnem cau-
sam. Distant secundum mate-
rialem, quia sunt simplices: se-
cundum finalem, quia sunt in-
tenti adæquatè, & non secun-
dum vnā tantum partem
(sicut contingit in homine re-
spectu solius animæ, & non
respectu corporis) sunt inquam
intenti secundum se totos gra-
tia sui, & in ordine ad pro-
priam felicitatem: secundum
formalem, quia sunt forma
completa: secundum efficien-
tem, quia fiunt adæquatè per
creationē, & à solo Deo, quo-
rum omnium prorsus opposi-
tum

tum accidit in hominibus, ut
 apparebit consideranti. Sed
 nihil creabile supra Angelos
 æquè distat ab ipsis secundum
 omnem causam. Ergo spectat
 ad perfectionē Vniuersi, quod
 in eo Angeli dentur. Si enim
 hæc regula non constituatur
 super requisitis ad completio-
 nem Vniuersi; nō apparet quæ
 nam constituenda sit.

8 Demum concludit San-
 ctus Thomas, quod si Angeli
 non indigent corpore ad in-
 telligendum, sunt incorporei.
 Contra hoc videtur esse, quod
 indigere possent corporibus ad
 motum. Sed contra, tum quia
 ad hoc non est opus, ut spiritus
 corpora informet, sed sufficit
 si ijs assistant; tum quia finis
 substantiæ intellectualis non
 est

est moueri, sed intelligere.
Propter hanc verò rationem
homo non debuit habere cor-
pus agilissimum, vti quædam
animalia; quoniam comple-
xio corporis agilissimi fuisset
minus apta, vt deseruiret ad
intelligendum. Finis autem
hominis non est moueri, sed
intelligere, & consequenter
tantum debuit habere de vir-
tute motiua, quantum
non obsit tempera-
mento idoneo
ad intel-
ligen-
dum.

CAPVT III.

Utrum Angeli constent ex materia, & forma.

9 **A**ngeli non constant ex materia, & forma. Probatur, nam materia corporalis est ex dictis exclusa; spiritualis gratis confingitur, & positiuè reprobatur. Ergo nulla datur. Probatur secunda pars ex tribus vsibus materiae, quorum nullum haberet in Angelis. Primus est, vt sine creatione res possint produci, & ne in corruptione totæ desinant. Hoc patet non valere in incorruptibilibus vti sunt Angeli. Secundus vsus materiae est ex imperfectione forme

cor.

De Angelis. Cap. III. 25

corporeæ quæ inclusa etiam
existentia non est suum esse,
sed esse Totius, cui deseruit. Si-
cut enim ad imperfectionem
creaturæ pertinet, quod nulla
ex ijs sit suum bene esse, sed vel
sit bene esse alterius, vt acci-
dens, vel habeat bene esse ab
alio, vt substantia; ita ad imper-
fectionem creaturæ corporeæ
spectat, vt sic se habeat ad es-
se simpliciter, sicut omne ens
creatum ad bene esse; adeoq.
quod altera pars sit illa, quæ
recipit esse, altera quæ dat ip-
sum esse, ac proinde quod ha-
beat materiã distinctã à forma.
Sed Angeli nō sūt corporei. Er-
go hoc in ijs nō valet. Ultimus
materie vsus est, vt vel per eã for-
ma possit existere, vti quæ non
potest subsistere per seipsã, vel

B vt

vt possit operari tanquā indigens instrumento corporeo; vnde non haberet vsum in Angelis, in quibus forma est independens à materia; tam in existendo, quam in agendo.

10 Secundo positiuè reprobatur materia in Angelis, nam quantò magis aliquid eleuatur supra esse corporeum, tantò est magis determinatum, & est minus determinabile, vt patet inductione in formis mixtorum, viuentium, & anima sensitua, & rationali; igitur ens purè spirituale non potest esse materia, seu ens summe determinabile. Vltèrius idem probatur, quia principiū cognoscendi non est potentia, sed actus; ergo spirituale ad quod quantò magis acceditur
rece.

recedendo à corporeo , tantò
plus acceditur ad cognosciti-
uum, non est potentia, seu ma-
teria, sed actus & forma. Et ra-
tio est , quia sicut natura cor-
porea est gratia alterius, non
sui; ac proinde habet actionem
transeuntem , ita spiritualis est
gratia sui, non alterius, & id-
circo habet actionem imma-
nentem. Sed omnis materia est

propter formam, non

gratia sui. Ergo nul-

la materia est

spiritua-

lis.

CAPVT IV.

*Ante inuestigationem differen-
tia Angelorum, explicatur
quid sit differre specie,
vel solo numero.*

II **Q**uoniam diuersitas
opinionum circa
differentiam specificam, aut
numericam Angelorum, ori-
tur ex diuersitate super consti-
tuendo, quid sit differre specie,
vel numero; ideò super hoc
prius decernendum est, vt cir-
ca Angelos facilè definiatur.
Differentia specifica non con-
sistit in eo, quod sit notabilis,
& facilè discernibilis, vt aliqui
asserunt. Probat, quia si hoc
esset verum, duo extrema pu-
ta

ta herba A, & herba B, possent differre specie inter se, & tamē specie cōuenire cum herba C, intermedia, & idcirco minus vtrique dissimili, quam sint illę inter se. Possent inquam differre specie inter se, & specie conuenire cum herba C, si ponatur illas herbas extremas habere tantam dissimilitudinem, quanta præcisè sufficit, vt sit notabilis; tunc enim herba media, vtpote habens minus dissimilitudinis cum vtraque, quam habeant herbæ extremae, conueniet specie cum vtraque; ipsis inter se specie differentibus. Videtur autem apud omnes confessum, quæ sunt eadem specie cum vno tertio, esse eadem specie inter se. Vltorius, cum omnes effe-

ctus aliquatenus differant à
 suis causis ; nisi constitueretur
 species per aliquam conueniē-
 tiam , sitam in prædicato indi-
 uisibili , & proinde immutabi-
 lem in vicissitudine genera-
 tionum, sequeretur in processu
 vicissitudinum deueniri ad ta-
 lem differentiam notabilem ,
 per quam omnes species pau-
 latim mutarentur: hoc vero est
 contra experientiam, & nature
 intentum. Ergo.

12. Nec etiam sita est dif-
 ferentia specifica, in quacunq.
 dissimilitudine entitatiua, quæ
 habeatur præscindendo ab or-
 dine ad duo indiuidua nulla-
 tenus dissimilia entitatiuè, vt
 alij opinantur. Probatur, nam
 si supponatur opinio probabi-
 lis, quod detur series effectuum,

ex

à
ir
ē.
i-
i.
a-
su
a-
i,
i-
st
re
f-
q.
æ
r.
a.
vt
m.
i.
i,

ex natura, & non ex mero arbitrio Dei pendentium à tali numero causa; sequeretur iuxta dictam sententiam, quod omnia accidētia, & formæ procedētes à diuersis specie causis, differēt specie, quādoquidem dicunt ordinem, & referuntur ad diuersa specie principia; & differunt per hunc ordinem inter se, adeoque rana producta à sole, vel ab alia rana differrēt specie. Dicēdū ergo vnūquodq. ens sortiri speciē à prædicato magis spectabili, & præcipuo, quod est in ipso. Illud enim prædicatū se habet, vt maximè formale, et determinatiuū aliorū; cetera verò sunt materialia, et determinabilia: vndè illud est primū intentū nature, et se habet tanquā forma, cui

coëtera subseruiunt: intendit enim optimum natura. Vnde videmus, quod in varijs generationibus agentium vniuocorum, fit dissimilitudo, & variatio circa alia prædicata; sed sēper retinetur assimilatio geniti ad generantem in eo, quod tanquam præstantissimum, vtrique dat denominationem. Aliter omnes species paulatim diffuerent, & mutarentur, vt diximus. Quod indicatur egregio testimonio D. Thomæ 1. 2. *quest. 52. art. 1. in corpore*; vbi sic ait: *Illud secundum quod sortitur aliquid speciem, oportet esse fixum, & stans, & quasi indiuisibile; quæcunque ad illud attingunt sub specie continentur; quæcunque recedunt ab illo, pertinent ad aliam speciem.* Veritas huius
re.

regulæ patet à posteriori: quot-
quot enim differunt in tali præ-
dicato, dicuntur specie differ-
re: quotquot conueniunt, con-
uenire; puta omnes visiones
beatificæ, quoniam conueniunt
in eo, quod sint intima partici-
patio Dei, idest in eo, quod est
est ijs præcipuū prædicatū: itē
omnes gratiæ habituales, om-
nes vniones hypostaticę exco-
gitabiles, propter eandē ratio-
nē non obstantibus alijs diffe-
rētijs, specie cōuenire dicuntur.
Huc facit doctrina S. Thomæ
quest. unica de anima art. 7. ad
14. vbi ait quod sensibile non
est perfectissimum in animali,
sed potius variæ differentiæ
ipsius sensibilis sunt ipso perfe-
ctiores; aliter omnia animalia
essent eiusdem speciei.

CAPVT V.

*An omnes Angeli differant specie,
sumendo speciem
presè.*

13. **D**icendum cū S. Bonaventura in 2. dist. 9. art. 1. quest. 1. non dari inter Angelos, nec dari posse differentiam specificam propriè, ac strictè acceptam. Probatur, quoniam illud prædicatum, præcipuum, quod est in Angelo, est quod intelligat secundū se totum, per cognitionem, innatam, & perfectam, in primo suæ existentia instanti; Sed hoc est omnibus Angelis commune. Ergo omnes specie conueniunt, iuxta superius dicta.

Illud

Illud verò, in quo differunt est, in cognoscendis pluribus, aut paucioribus obiectis, vna, vel pluribus speciebus. Atqui *plus*, & *minus* differunt solum materialiter, & numericè, non verò formaliter, & specificè. Ergo Angeli non differunt specie. Probatur minor, quia *plus*, & *minus* sunt prædicata trāscendentia, & recipientia mensurā æstimabilitatis, ab eo prædicato, cui conueniunt, tanquam à forma: esse enim paruum in prædicato excellenti, est *plus*, quam esse magnum in vulgari. Ergo differre secūdum *plus*, & *minus*, est differre numero: nimirum est differre in prædicato aliquo secundo, supponente aliud primum, à quo desumit suam excellentiam.

14 Vltcrius : Angeli non differunt specie secundum intellectum, qui est prima, & precipua proprietatis ipsorum substantiæ, & mensura coeterarū. Ergo, nec secundum suam substantiam. Patet antecedēs, quia potentia specificatur ab obiecto motiuo: & ideo diuinus intellectus, humanus, & angelicus specie differunt; quia diuinus habet pro motiuo suū esse, angelicus omne ens creatum naturale, quod est vel in se ipso, vel per propriam speciē ab Angelo cognoscibile; humanus, ens sensibile; atqui omnes intellectus angelici cōueniunt in eodem obiecto motiuo. Ergo sunt eiusdem speciei; sicut sunt omnes actus fidei, omnes visiones beatæ,
prop-

propter conuenientiam in motiuo formali; licet quoad coeterra sint inæquales, & diuersæ.

15 Neque eiusmodi doctrina aduersatur S. Thomæ: is enim in hac materia variè loquitur sic, vt eius interpretes discrepent quoad eius mentē percipiendam. Porrò Capreolus putat non aduersari. S. Th: quod plures Angeli specie cōuenire possint. Id ipsum fidenter docent Ferrariensis, & Bagnes, nec sine fundamento: ipse enim S. Thomas apertè docet ex vna parte, res omninò immateriales esse immultiplicabiles indiuidualiter; ex alia dicit ex natura humana, & diuina in Christo non constitui peculiarem speciem; quia omnis species quantum est de se.

se, est multiplicabilis in plura
 individua. Quæ duo vt conci-
 lientur, dicendum est, quod
 aliquando accipit differentiã
 specificã latè, pro omni diffi-
 militudine entitatiua, habita
 ex ipsa forma, sine ordine ad
 accidentia materiæ, & tunc eã
 admittit in omnibus formis
 spiritualibus, nō dicentibus or-
 dinem ad materiam: aliquan-
 do accipit pro diuersitate spe-
 cifica differentiam in eo

prædicato formali

quod diximus,

& tunc

eam ne,

gat.

CA.

CAPVT VI.

*Soluuntur obiectiones. Vbi an in
uniuerso dentur omnes spe-
cies rerum.*

16. **O**bjicies primo. In-
ter nos, & Ange-
los datur diuersitas secundum
specificum modum intelligen-
di. Ergo eadem dari potest in-
ter Angelos ad inuicem. Nego
consequentiam; tum quia ea
positiuè reprobatur ex multis,
quæ congerit S. Bonaventura
in 2. dist. 3. par. 1. art. 2. quæst. 1.
videntur enim multi deputari
Angeli ad idem officium. Item
inter eos debuit dari societas,
et amicitia perfecta, et com-
moda, quæ non datur inter
specie

specie diuersos . Imò ex hoc infert S. Thomas debuiffe dari in Deo Trinitatem personarū eiusdem naturæ, ne Deus cœteroqui esset solitarius.

Obijcies secundo. Deus infinite distat à quolibet Angelo, & quilibet Angelus. finite distat ab homine. Ergo Deus potest producere Angelum æquè distantē ab Angelo, ac is distet ab homine, ac proinde distatē specie. Nego consequentiam; quia secundum hanc viam probaretur esse possibilem Angelum æque distantem à supremo, ac is distet à lapide, quod nemo dicit. Dicendum ergo, quod quando distantia inter duo non constat ex multis partibus, sed consistit in aliquo prædicato simplici, licet
 fini.

finita sit, potest esse incommensurabiliter maior quacumq. distantia potente versari inter alia duo his superiora, vel inferiora, & hoc accidit in casu nostro; quia distantia inter quoscunque Angelos sistit intra genus substantiæ totaliter spiritualis, & intellectiue. Distantia inter hominem, & Angelos transit ad aliud genus; unde non sunt comparabiles. Adhuc tamen vtraque distantia est finita, quia excessus vnus supra alium, puta Angeli supra hominem, potest augeri, & distantia Dei ad quamcumq. creaturam, licet sit mixta cum aliqua conuenientia, est infinita, quia non potest augeri. Probat: nam distantia inter duo non potest augeri quando vnū habet.

habet rationem nihili respectu
alterius. Et illud alterum non
habet aliquid maius se. Vtrum-
que verò contingit in casu no-
stro; & de secundo quidem nō
est dubium. Primum quoque
probatur, nam Deus solus est
ita bonus, ac complexum ex
ipso, & quolibet alio, ac proin-
de quaelibet creatura habet ra-
tionem nihili, si Deo compare-
tur, quia perfectionem diuinā
nihil auget. Secundum hanc
viam dici posset spectare ad
vniuersi perfectionem, non so-
lum quod existant in eo om-
nes gradus secundum distan-
tiam superius assignatam; sed
omnes omnino species vel in
actu, vel in potentia, ex quo
Sanctus Thomas euincit exi-
stentiam Angelorum 2. *contra*

Gen.

Gentiles, cap. 91, in 5. ratione
vbi sic ait: *Omnes nature possi-*
biles in rerum ordine inueniun-
tur; aliter esset vniuersum im-
perfectum.

17 Nec difficile esset id ip-
sum probare de speciebus cor-
poreis; quod nimirum omnes
possibiles existant vel actu, vel
in potentia creatæ naturæ. Ma-
teria enim videtur potens om-
nes formas recipere, & agen-
tia, quæ datur de facto, videtur
posse omnes formas efficere.

Dices, cur non est creabilis
à Deo aliqua forma ultra om-
nes, quæ continentur in virtu-
te agentium, quæ de facto dā-
tur? Respondeo, quod vel hæc
noua forma participaret easdē
primas sensibiles qualitates, &
haberet eundem modum ope-
randi.

randi cum ijs, quæ de facto
dantur, vel non? si primum,
gratis fingitur, quod non con-
tineatur in virtute agentium,
quæ de facto dantur; si secun-
dum, sequeretur non ordinari
in bonum hominum, ad quo-
rum tamen commodum tota
natura corporea naturaliter
ordinatur. In rebus spiritua-
libus ostendimus dari omnes
species, dum ostendimus om-
nes Angelos possibiles, esse
eiusdem speciei: & hoc ipsum
spectat ad diuinam perfectio-
nem, vt in eius opificijs detur
aliquis terminus, infra quem
eius opus esset imperfectum, &
idcirco in quo rationabiliter
sistat. Et hoc confirmatur in-
ductione rerum supernatura-
lium in quibus iste terminus
datur

datur; in visione beata per modum actus secundi; in gratia per modum actus primi accidentalis; in vnione hypostatica per modū actus primi substantialis.

C A P V T VII.

An omnes Angeli sint necessario dissimiles entitatiuè, ubi aliqua adduntur circa numericam, vel specificam distinctionem, & circa necessitatem dissimilitudinis inter quaelibet entia.

18 **S** Thomas sentit distinctionem numericam haberi ex ordine ad materiam signatam certis accidentibus. Pro cuius euidencia,
scien-

sciendum est; quod ens, *ut sic*
est proprium obiectum intelle-
ctus; vnde circa ipsum non de-
bemus admittere ea prædica-
ta, quæ repugnant modo intel-
ligendi; sicut circa quantitatē,
quæ est obiectum imaginatio-
nis, non debemus admittere
ea, quæ repugnant modo ima-
ginandi; aliter essent malè cō-
stitutæ potentiæ circa propria
obiecta. Intellectus autem non
potest cōcipere multitudinem
indiviualem sine dissimilitu-
dine, per quam ipse vnum in-
diuiduum secernat ab alio, vt
experientia patet, & inductio-
ne; eo quod omne indiuiduum
designetur per aliquid sibi pe-
culiare, puta per *aggregatum*
propriatum, quod in nullo alio
fit, vt describitur à Porphyrio;
vel

v
a
c
A
tu
fi
h
in
p
e
a
c
p
c
m
sp
fo
u
su
sp
fo
m

De Angelis. Cap. VII. 47

vel per hoc quod fiat ab hoc agente, in hoc tempore, & loco, vti motus indiuiduatur per Aristotelem. Ergo talis multitudo indiuiduorum omnino similiarum non est possibilis. Et hoc videtur sensisse S. Thomas in 2. contra Gent. cap. 44. vbi per hanc ipsam impossibilitatē excludit sententiam Origēnes, asserentis Deū ab initio omnia creasse similia. Stante hac impossibilitate, triplex potest excogitari dissimilitudo inter res materiales. Prima est plus quā specifica; quando scilicet duæ formę exigunt materiam diuersæ speciei, vt est coelestis, et sublunaris. Cum enim eadem specie materia possit recipere formas speciei, diuersas; illæ formæ quæ ad eò sunt diuersæ, vt
non

non recipiantur in eadem specie materia, sunt plusquam specificè diuersæ. Secunda differentia in formis est ea, quæ concipi potest in illis absque ordine ad certam materiam, puta inter albedinem, et nigredinem; et hæc est formalis, et specifica. Tertia differentia est, quæ non est conceptibilis in formis, nisi per ordinem ad materiam accidentaliter diuersam, puta affectam tali duratione, vbicatione, et coet. et hæc inter duas formas est merè individualis; nam licet tales formæ exigant in materia diuersa accidentia, non exigunt ea stabiliter, sed solum in sui prima productione. Et per hunc ordinem quem habet quælibet forma individualis ad certam mate.

materiam signatam, commo-
dè explicari potest cur produ-
catur vna potius forma, quam
alia non confugiendo ad me-
rū arbitriū Dei. Porrò pertinet
ad perfectionem diuini opificij
sic esse constitutum, vt Deo at-
temperante suum concursum
rerum exigentijs, & nihil ex suo
mero arbitrio determinante
ordo naturæ conseruetur.

19 Rursus in hac sententia
non est necesse asserere quod
effectus, puta ignis B, contineat
in virtute ignem A, à quo cau-
satur; sicut contingeret, si de-
terminandum sit à Deo, quod
hic potius causet, quam cau-
setur.

20 Ex his patet quod simi-
lis distinctio dari potest inter
animas rationales, vt dicentes

C or.

ordinem ad materiam, & exigentes produci in ea talibus accidētibus signata; nisi Deus dispenset, vt probabiliter accidit sæpè posita eleuatione ad ordinem supernaturalem; quæ dispensatio non est tamen supernaturalis: saltē quoad substantiam. At in Angelis ista dissimilitudo non est secundū ordinem ad materiam, sed tota sistit intra eorum substantiam, & virtutem; & proinde posset aliquo modo vocari formalis, & specifica, sicut vocatur talis à S. Thoma.

21 Confirmatur, quod omnia indiuidua debeant habere entitatiuam dissimilitudinem. Vel enim vtrumque indiuiduū conuenit cum Deo in iisdem planè prædicatis, vel non. Si

ori-

primū nō distinguuntur; nam si id per quod A, distinguitur à B, est perfectio, debet esse commune Deo, & A, si imperfectio, eius carentia debet esse communis Deo, & B. Unde cū omne prædicatum creatum sit perfectio, vel imperfectio, non possunt duæ creaturæ distinguui, quin vna conueniat cum Deo in aliqua perfectione, in qua non conueniat alia. Si hoc fatearis, & dicas ea duo indiuidua non conuenire cū Deo in iisdem planè prædicatis. Iam patet quod ea indiuidua sunt dissimilia in eo prædicato, in quo habent disparem conuenientiam cum Deo; quia si essent in eo similia, essent similia eidem tertio, hoc est eidem prædicato diuino; ergo omnes

creaturæ habent aliquam entitativam dissimilitudinem. Confirmatur: nam ad perfectionem opificis spectat, quod in quocunque suo opere appareat nova bonitas, & perfectio. Sed hæc non apparet si illud sit entitativè omnino simile precedentibus. Ergo non est.

22 Obijcies primo, ex duobus similibus fit aliquid pulchrius; & consulitur perpetuitati illius gradus. Ergo spectat ad artificis præstantiam facere posse duo similia. Respondeo, quod omnimoda similitudo non potest importare pulchritudinem, hoc est id, in quo delectatur intellectus, aut sensus; sed solum hæc importatur per aliquam similitudinem dissimilitudini coniunctā; seu un-

for-

formiter difformem, in qua ars
eluceat prout distinguitur à ca-
su. Hoc inductione patet; pla-
cent enim oculo duo similia,
secundum aliquam diuersita-
tem, puta localem, & sic de
coeteris; sed si ponerentur in
eodem planè loco nil delecta-
rent. Ideò natura indidit ho-
mini hoc lumen, quod quæ
habent omnimodam conue-
nientiam non sint duo, sed
vnum. Item non magis confu-
litur perpetuitati illius gradus,
si dentur duo similes in Ange-
lis, quia Angeli sunt incorrup-
tibilis. Vndè quod dentur in
ijs plures similes, nec esset vti-
le, nec pulchritudinem habe-
ret. Idem valet in corporibus;
nam hoc ipso quod hæc exigāt
esse in diuerso tempore, habent

aliquam dissimilitudinem entitativam.

23. Obijcies secundo. Multi beati sunt. similes omninò, & pares in gratia, puta Sancti Innocentes, & pueri statim mortui post baptisma. Ergo hæc similitudo non est contra pulchritudinem ordinis. Nego. antecedēs, si enim intimè cōsideretur vix potest accidere, ut duo in eodem instanti metaphisico Coelum ascendant; & sic vnus semper habebit maius gaudium, quam alius, ex memoria suæ diucturnioris beatitudinis; vndè non erunt pares. Quantum spectat ad Innocentes, probabile est, plus gratiæ accepisse eos, qui plus doloris in nece perpessi sunt; qui dolores non fuere æquales metaphy-

physicè. Sed quicquid sit de his, dico quod ipsa gratia, & visio indiuiduantur per ordinē ad hanc animā, & per hūc ordinē habent aliquā diuersitātē, quæ tamen ad augendā, aut minuendā beatitudinē impertinens est; cū non sit formalis, sed solū materialis, vt ostendimus in libello de Deo.

24. Obijcies tertio. Ex vltima ratione videtur ad summum concludi, quod naturaliter cōgruat Deo omnes Angelos producere diuersos, non verò quod ad hoc necessitetur. Respondeo, quod quicquid potest Deus absolutè, potest naturaliter in creatione substātiarum; omnis enim substantia est talis ex suis prædicatis non ex Dei arbitrio. Quod si

C. 4. dicas

dicas fore naturalem produ-
ctionem Angelorum similium,
respicendo ad naturas parti-
culares, at supernaturalem re-
spiciendo ad bonum vniuer-
sale vniuersi. Contra est; quia
hinc sequitur Angelos fore
deterioris conditionis, quam
homines, quoniam, ijs conside-
ratis in statu possibilitatis, non
posset iuxta ordinem, & pul-
chritudinem vniuersi consti-
tuendi, nisi vnus ex ijs in sin-
gulis speciebus produci, & sic
vnusquisque ex ijs compara-
tus cum quolibet homine ha-
beret ferè infinites minorem
probabilitatem ad existendū,
quia ex vna specie Angelica
vnus tantum posset congruè
produci; ex specie verò huma-
na plures in infinitum.

25 Obijcies vltimo, videtur repugnare diuinæ potentiaë, quod loco Angelorum, qui cecidere, non potuerit alios similes substituere; ergo potuit. Nego antecedens; sufficit enim, quod potuerit impedire ne caderent ij, qui cecidere: certè cum non substituerit alios similes, patet quod hoc non requirebatur ad pulchritudinem vniuersi. Vndè quod Deus hoc non potuerit non infert Deum non potuisse aliquid melius, sed potius aliquid deterius. Atqui Deum non posse aliqua à nobis excogitabilia, quæ sint deteriora suis oppositis, non derogat eius potentiaë. Ad sapientiam autem diuinam spectat; quod omnes Angeli possibili sint diuersi, vt sic nihil

C 5 possit

possit facere sine speciali congruitate, & exercitio suæ sapientiæ; si enim disiunctiuè infinita similia creare posset, necessitaretur ad operandum in hac electione quasi temerè, & sine speciali motiuo; quod videretur contra rationem sapientiæ. Ideo Diuus Augustinus sepe ait, in occulto Dei iudicio latere rationem, cur potius hos predestinavit, quam illos; adeoque supponit dari talem rationem. Ergo supponit in indiuiduis aliquam entitatiuam

disimilitudinem,

sine qua talis

ratio esse

non

posset.

CA.

CAPVT VIII.

Utrum Angeli sint incorruptibiles per naturam, an per gratiam.

26. **I**ncorruptibilitatem Angelorum probat S. Thomas hic; eo quod sint forma subsistens; omnis autem corruptio oriatur ex separabilitate formæ à materia; & ad tertium ait Angelos licet habeant causam suæ existentiae, necessariò existere, quia aliqua necessaria habent causam suæ necessitatis. Vbi loquitur de necessitate non omni modo sed naturali; vt patet ex hoc ipso; quod ait, necessaria causam habere. Vera est hæc doctrina.

Omnis enim corruptio oritur
vel ex contrarietate inter for-
mas; quæcumque autem con-
trarietas formarum desumitur
in ordine ad materiam, à qua
vnum contrariū aliud expellit;
vel oritur corruptio ex indiffe-
rentia materiæ ad habendā hanc
formā, eo quod possit dari, vel
non dari agens productiuum,
vel conseruatiuum talis formæ,
vt accidit in lumine, quod pro-
inde definit ad absentiam agē-
tis luminosi. Atqui quæ non
sunt in materia, nec habent
contrariū, nec pendent à causa
potente non habere vires ad
ipsorum conseruationem, quia
pendent à solo Deo infinite po-
tenti; ergo sunt incorruptibi-
lia; nec enim possunt per na-
turam poni eæ circumstantiæ

in:

De Angelis. Cap. VIII. 61

in quibus sine miraculo nequeant conseruari.

27 Difficultas est, an hæc exigentia permanendi in talibus creaturis sit solum negatiua, eo quod non detur exigentia destructionis; vel sit positiua, eo quod detur exigentia non destructionis. Videtur enim primum, eo quod debeat omnis exigentia intelligi pro aliquo priori signo in eo instanti in quo res exigitur; in priori autem signo ad conseruationem non intelligitur pro eo instanti existere res, nec vlla eius exigentia. Ergo. Dices; res vt existens nunc exigit conseruari postea. Sed contra, quia rei exigentia fundatur in quadam deformitate, quæ sequeretur ei si non cōsequeretur id quod

exi-

exigit. Sed si res non duraret, non consequeretur ei deformitas. Ergo sicut ob hanc rationem nulla res exigit creari, ita nec durare. Dicendum tamen est his non obstantibus, dari hanc positivam exigentiam. Primò, quia unusquisque naturaliter est determinatus ut credat, mundum cras duraturum; ergo hæc duratio fundatur in naturæ exigentia non in solo Dei arbitrio; & hoc fortius valet in Angelis, qui debent habere illicium bene agendi, adeoque spem præmij; quæ spes supponit probabilitatem, & non meram indifferentiam sine probabilitate, conservationis. Ulterius omnis nostra providentia fundatur in probabilitate conservationis, & nostri,

&

& rerum, quas procuramus;
etgo hanc probabilitatem ne-
gare, est auferre prouidentiam
ab Angelis. Vt verò assignetur
fundamentum huius probabi-
litis. Dico ad pulchritudinē
naturæ rationalis requiri, quod
ordinetur ad scientiam, & ad
foelicitatem; adeoque quod de-
tur obiectiuum fundamētum,
per quod sint vera principia
fundantia tum eius scientias
præcticas, tum etiam specula-
tiuas. Est autem principium
præcticum, fundans virtutum
honestatem, creaturam ratio-
nalem, si per ipsam non stet so-
re beatam, & sic perpetuo vi-
cturam. Principia verò specu-
latiua maximè fundantur in
inductione suadente quod res
erunt, & operabuntur postea.
sicut

sicut antea operabantur. Unde pulchritudo operis diuini postulat, vt circa hæc detur aliquod verum lumen in creato intellectu, dictans summam probabilitatem talium principiorum; quod lumen, vt sit verum prærequirit essentialiter duo Dei decreta. Primum est decretum Dei, nõ destruedi, nisi rarissimè res semel productas. Alterum est decretum ferè semper se conformandi in agendo exigentiæ rerum naturalium. Certitudo fundata in hoc lumine, dicitur physica, cui Deus ne infringat certitudinem humanæ scientiæ rarissimè derogat, & nõ nisi propter bonum præponderans; puta propter bonum aliquod supernaturale.

CA-

C A P V T IX.

An Angeli sint in aliquo magno numero.

28 **S**anctus Thomas putat Angelos esse in magno numero, excedente rerum materialium multitudinem; idque probat, tum inductione, quod perfectiora corpora sint ampliora inferioribus, ut patet in coelestibus respectu sublunarium, tum ratione à priori, quod quo aliqua sunt perfectiora eo magis à Deo sunt intenta; quo autem sunt magis intenta, eo magis bonum est plurificari. Sed contra videtur esse, quod inter mixta inanima, multa sunt perfecta,

fecta, & rara, vt aurum, & adamas. Inter plantas pariter, & animalia videtur hoc accidere. Dicendum tamen rationem. S. Doctoris esse bonam: quoniam hæc est differentia inter quæsitæ propter se, & quæsitæ propter aliud; quod quanto illa priora plura sunt; tantò vniuersum est melius; hæc verò posteriora exiguntur in tanto numero, quantus sufficit ad finem, ob quem quærentur. Cū igitur Angeli maxime intendantur propter se, quo plures sunt, eò est pulchrius vniuersum; quod non valet in rebus materialibus; quæ cum sint propter aliud; puta propter hominem, oportet solum plurificari quantum conducit ad hominis bonum, & sic oportet ho-

ho
m
pl
no

di
qu
b l
qu
to
A
vn
pl
ri
hu
po
vt
an
ex
pa
ta
lis

ho-

De Anelis. Cap. IX. 67

homines esse pauciores rebus
& materialibus, quando quidem
re. plures ex ijs vnius hominis bo-
no deputantur.

29. Vltcrius, ad pulchritu-
dinem totius spectare videtur
ter quod quo partes ipsius sunt no-
ita biliores, eò magis plurificentur
il. quantum fieri potest, absque
ni. totius inordinatione: atqui &
ro. Angeli sunt nobilissima pars
to. vniuersi, & huic ex Angelorū
fi. plurificatione nō apparet ori-
Cū ri vlla inordinatio. Ergo. Et
en. hic facit inductio circa cor-
res. pora, sortita hanc prerogatiuā
er. vt iuxta prestantiā sortiantur
us. amplitudinē. Est enim ultra
nt. exigentiā, quā habent singule
o. partes vniuersi ad suas proprie-
fi. tates, alia exigentia natura-
o. lis in toto ad eas partes, et ope-
tet ratio.

rationes, quæ sic cum alijs cō-
gruant, vt nihil appareat desi-
derari ad optimam constitu-
tionem totius; appareret autē
aliquid desiderari si positi stot
entibus plura essent ex inferio-
ri genere, vel specie, quàm ex
superiori sine vlla speciali ra-
tione. Ergo. Obiicies: posita
inæqualitate perfectionis inter
omnes Angelos optimum nō
est plurificabile, quia est vnicū;
ergo cum nos posuerimus hāc
inæqualitatem, malè diximus
optimum debere plurificari.
Respondeo, spectare ad pul-
chritudinem opificij, quod in
eo optimum plurificetur, secū-
dum quod est plurificabile,
vndè quando non est plurifi-
cabile secundum indiuiduum,
fat est quod plurificetur secun-
dum

De Angelis. Cap. IX. 69.

dum speciem . Certè vt posset
perfectè exerceri sapientia di-
uina , optimum debuit esse
possibile secundum aliquam
rationem , vel secundum spe-
cies , vel secundum gradus re-
rum; aliter non appareret Dei
sapientia in vna potius serie
excogitabili rerum, quam in
alia, si æquè omnes series ha-
beret , & alias series infinitas
supra se meliores , & infra se
deteriores. Posito autem, quod
optimum in aliqua ratione
poneretur, puta in speciebus,
in eo debuit poni pluralitas
quantum fieri potuit , puta in
indiuuiduis .

CAPVT X.

*An Angeli egeant speciebus ad
cognoscendum. Vbi multa
de natura specierum
in genere.*

30 **C**ertum est, quod
substantia Ange-
lorum distinguitur à proprio
actu. Probatur primo, quia
aliter Angeli per suos actus nō
viuerent; cum enim ipsorum
substantia sit omnino ab alio,
si eorum substantia identifica-
retur cum actibus, hi pariter
essēt omninō ab alio; quod est
contra rationem vitalis. Se-
cundō probatur, quia si Ange-
lus esset sua intellectio, omnia
intelligeret. Intellectio enim
est

est actus potentiae potentis tendere in omnia. In ea autem potentia quae identificatur cum actu, idem est posse tendere, & actu tendere. Ergo vel potentia cognoscitiva in Angelis non esset intellectus, vel posset, & actu tenderet in omnia, quod est absurdum. Hoc posito dubium est de principio cognitionis Angelicae, an sit adaequate intellectus. Dicendum quod intellectus Angeli non cognoscit omnia per suam entitatem; sed indiget concursu obiectivo, qui exhibetur per species. Ad cuius evidentiam prius ostendo, dari in genere species cognoscitivas. Ad nostram cognitionem requiritur aliquo modo existentia obiecti; haec autem existentia non requiri-

tur,

tur, vt mera conditio, sed vt
 concausa; atqui non requiri-
 tur, vt causet cognitionem per
 se immediatè. Ergo requiritur,
 vt spargat in medio aliquam
 virtutem causatiuam cog-
 nitionis; et hæc virtus est species
 intentionalis obiecti. Quod ad
 cognitionem requiratur exi-
 stentia obiecti, patet primò in
 sensu; quia hic non cognoscit
 nisi obiectum existens, et in
 certa distantia. Patet secundò,
 in intellectu, hic enim nil co-
 gnoscit, nisi vel id per sensus
 fuerit expertus, vel expertus
 fuerit illa prædicata absoluta,
 ex quibus deinde quæ affirma-
 tis, quæ negatis componitur
 conceptus talis entis. Quod
 verò obiectum requiratur, vt
 concausa, item patet; cū enim

po-

potentia tum sensitiva, tum
intellectiva, sit perinde propor-
tionata ad cognitionem huius,
& illius obiecti, patet quod nō
ipsa sola est causa cognitionis,
sed ulterius est causa cognitio-
nis obiectum, cui nimirum co-
gnitio assimilatur, cuius est ima-
go, & quod continet aliqua
prædicata cognitionis, non cō-
tenta adæquatè in sola poten-
tia; hæc enim esset nimis illimi-
tata perfectionis, si contineret
prædicata omnium suorum ob-
iectorum. Probatur demum;
quod obiectum non concurrat
ad cognitionem immediatè
per se: tum quia sæpè est præte-
ritum, ut accidit in ordine ad
cognitiones memorativas; tū
quia sæpè est distans, tum de-
mum, quia non concurrat, si

D in.

interponatur inter obiectum,
& potentiam aliquod corpus
medium, impediens continui-
tatem actionis. Ergo debet cō-
currere per aliquod semen à se
transmissum ad potentiam.
Hoc autem semen est species
intentionalis obiecti.

31. Hic concursus obiecti
requiritur etiam respectu An-
geli. Probatur, nam hic non
continet intentionaliter perfe-
ctionem in finitarum rerum, ad
quas ipse extēdi potest cogno-
scendo. Ergo & ipse indiget
concausa obiectiua ipsum cō-
plente ad cognoscendum; nec
sufficit entitas Angeli quasi in
ea res cognoscatur; nam tali
entitati deest illa infinitudo
virtutis, per quam concurrere
possit ad cognitionem rerum.

om.

omnium ; sed hoc est solius es-
sentie diuinæ, omnia cōtinētis.
Indiget ergo Angelus cōcursu
obiectiuo, distincto à concursu
suæ entitatis, & sui intellectus.
Atqui hic non semper præberi
potest ab obiecto, tū quia aliter
Angelus nō posset cognoscere
nisi obiecta existentia; tū quia
sæpè obiectū distat. Non posse
autem agere indistans videtur
prædicatū commune cuilibet
causæ ; itaut Apostolus ex Dei
actione inferat eius præsentia; &
certè nō agere indistans est cō-
mune cuilibet agēti materiali.
Ut igitur Angelus possit cogno-
scere tū possibile, tū distantia
tā materialia, quā spiritualia,
debet dari in eius intellectu ali-
quod principium loco obiecti,
quod comprincipiū est species
obiecti.

D 2 C A.

CAPVT XI.

A quonam principio fluant species Angelicæ: Vbi etiam generatim de proprietatibus substantiarum,

32 **P**robabilius existimamus istas species, nec prouenire effectiuè ab obiectis, nec ab entitate Angeli, sed solum infundi à Deo. Prima pars patet, quoniam obiecta materialia non agunt in potentias spirituales, nisi ratione physicæ vnionis inter spiritum, & corpus; aliter non esset cur anima humana corpori vniretur, si posset habere immediatè species ab obiectis

De Angelis. Cap. XI. 77

iectis materialibus, & non solum mediantibus potentijs sensitivis; vndè cum Angeli nō vniantur objectis materialibus non possunt ab his accipere species eorundem: Secunda pars etiam patet, quoniam entitas Angeli, sicut non habet continere in se similitudines expressas omnium rerum, hoc est cognitiones; sic nec habebit consequenter continere similitudines effectiuas, puta species impressas ipsarum. Hinc est, exclusis alijs modis, resultare veritatem tertiæ partis, quod scilicet infundantur à Deo species Angelicæ.

33 Pro quo sciendum est, quod eæ proprietates, quæ non debentur determinatè alicui substantiæ, sed vagè, & infini-

D 3 tis

tis disiunctiuè possibilibus, pro
varietate circumstātiarum, nō
possunt fluere ab ea substan-
tia. Probatur; quia si fluerent
ab ea substantia hæc contine-
ret in sua virtute omnes illas
infinitas proprietates, quæ ipsi
indeterminatè debentur; quod
esset contra limitationem ip-
sius. Vndè cum non possint
fluere ab ea, debent ipsi impri-
mi à generante. Et quidem im-
mediatè; quia si fieret hoc per
aliud medium, esset procedere
in infinitum. Et sanè in hac re
differunt species à cognitione,
quia hæc cum sit actus vitalis,
non potest procedere imme-
diatè à generante, sed debet
esse à principio intrinsecè cō-
pleto; adeoque supponit speciē
ipsam, at species nil aliud sup-
ponit,

ponit, sed à Deo immediatè
infunditur. Infunditur autem
hæc, vel ea species secundum
quod existunt, hæc, vel ea in-
diuidua, quæ debent per eam
repræsentari. Sicut enim in co-
muni sententia, Terra, posito
exempli causa, quod mundus
potuerit produci in his, vel in
ijs spatijs imaginarijs, habebat
inclinationem vagam ad reci-
piendam hanc, vel eam virtu-
tem, per quam tenderet in hoc
vel illud spatium; & ideò perti-
nuit ad Deum posito quod de-
terminaret vniuerso tale spa-
tium, imprimere terræ hanc
virtutem, quæ ex sua entitate
tenderet ad hoc determinatè
spatium; ita pertinuit ad ipsum
infundere Angelo tales species,
posito quod determinaret exi-

stere ralia obiecta; quia impres-
sio talium specierum non po-
tuit aliundè determinari; Sic
etiam debuit imprimere homi-
nibus, & belluis tales cognitio-
nes insensatas; quæ cum de-
buerint præcedere omnem ex-
perientiam obiectiuam, non
potuerunt ab obiectis deter-
minari.

34 Obijcies primo. Ea acci-
dentia quæ non possunt pro-
duci ab alijs, quam à Deo sunt
supernaturalia: istæ species sũt
naturales, ergo non sunt pro-
ducibiles à solo Deo. Nego ma-
iorem: ad supernaturalitatem
enim formæ non sufficit, quod
effici non possit à causa secun-
da; sed vltèrius requiritur, quod
non exigatur ab ipsa; vt patet
in anima rationali, quæ natu-
rali-

ref. po. Sic mi. tio. de. ex. n. cr. ci. ro. ant. ūt. o. na. m. od. n. od. et. u.
raliter producitur, licet effe-
ctiuè sit à Deo solo; quoniam
exigitur à causa secunda; at qui
species exiguntur ab Angelis,
ergo sunt naturales, licet non
efficiantur ab ipsis. Debent
autem à Deo fieri, quia imago
intentionalis repræsens ali-
quid intuitiuè, & perfectè, flue-
re debet aut ab obiecto repræ-
sentato, aut ab alio continente
totam eius perfectionem; sed
species non possunt fluere ab
obiectis; vt vidimus: obiectorū
verò perfectionem non datur
aliquid continens, nisi Deus,
ergo fluere debent à Deo.

35 Obijcies secundo: species
sunt proprietates Angeli. Ergo
sicut cæteræ proprietates, ita,
& species sunt ab ipsis. Respō-
deo: probabilius esse, quod pro

D s. prie,

prietates non sint effectiuè, nisi
 à generante, exigitiuè verò, &
 aliquo modo per resultantiam
 à substantia illa cui conueniūt.
 Eatenus enim istæ propieta-
 tes distinguuntur à substantia,
 quatenus substantia non de-
 bet eas habere à seipsa, sed par-
 ticipatas ab alio. Vndè ratio,
 quæ probat ab ea distingui,
 probat ab ea non effici; quia
 sic eas nō participaret ab alio,
 si efficeret illas à se: & hoc idē
 valet de speciebus Angelicis.
 Et hic fundari potest axioma
 Thomistarum, quod substan-
 tia non sit immediatè actiua;
 nam circa extrinseca agit per
 intrinseca accidentia; intrinse-
 cas verò proprietates, vel solū
 recipit à generante, vel solum
 efficit per virtutes ab eo recep-
 tas,

De Angelis. Cap. XI. 83
tas, & ab ipsa substantia insepara-
biles, quæ agunt, vt instru-
mentum generantis. Ipsa ta-
men substantia est id, quod
agit, licet id, quod agit sit po-
tentia accidentalis, per quam
agit.

C A P V T X I I.

*An aliqua obiecta, & que nam
Angelus cognoscat indepen-
denter à speciebus.*

36. **S**anctus Thomas
existimat entita-
tem Angeli, & accidentia in-
trinseca cognosci ab ipso in-
determinate à speciebus, nam
species, vel datur vt vniat o-
bectum potentia, vel vt faciat
idem ei proportionatum; ad

D 6 quo.

quorum neutrum species requiritur in obiectis Angelo intimis, & spiritualibus, vti sunt eius accidentia. Doctrina S. Doctoris confirmatur experientia ex nobis. Patet enim quod independenter à specie cognoscimus nos, & nostros actus, aliter non haberemus de ijs metaphysicam euidentiā, quā patet nos habere, eo quod super his nec formidare possumus, nec suspendere assensum. Probat sequela, nam physicè tantum, & aliquando ne physicè quidem species certificat de suo obiecto, vt apparet de coloribus Iridis; ergo non dat metaphysicam euidentiā. Vltorius (vt dictum est *in libello De Deo*) si nostri actus à nobis cognoscerentur per species, vel
hæ

hęc remanerent ablatis actibus,
& sequeretur cognosci, vt præ-
sentes actus præteritos; vel non
remanerēt, & sequeretur quòd
non possemus ipsorum recor-
dari. Cum igitur species me-
moratiua producat ab acti-
bus, & tamen repræsentet eos,
vt præteritos; dicendum est,
quod duo habet, hoc est, per-
seuerare præteritis actibus, &
non repræsentare eos, nisi post-
quam fuerunt. Cū enim quā-
do actus sunt præsentis, ha-
beant se ipsos repræsentare,
frustra species haberet hanc
virtutem repræsentandi actus
præsentis. Et per hæc patet
non posse Angelum se abstra-
ctiuè cognoscere, quia co-
gnoscit se, per se ipsum; adeoq;
cognitione certificante de sui

existentia, & sic non abstracti-
ua, de cuius ratione est, præ-
scindere ab existentia. Circa
extrinseca constat, quod An-
gelus non possit cognoscere
adæquatè per suam substantiã,
nec inferiora se, nec superiora;
quoniam neutra existunt in
ipso secundum omnem perfe-
ctionem. Imò secundum om-
nem perfectionem in nulla
creatura existunt, sed solum
in Deo; quippè qui, cum sit
causa omnium adæquata, de-
bet omnia continere adæqua-
tè, vt ostendimus *in libello de*
Deo. Iam igitur dubitatur an
Angelus cognoscat alios An-
gelos per ipsos sine specie,
quando sunt ipsi cognoscenti
intimè præsentés. Respondeo
negatiuè, tum quia principiũ

cognoscituum debet esse in-
trinsecè completum, vt proba-
uimus in eodem libello de Deo,
ergo per speciem non per præ-
sentiam obiecti, quod est ex-
trinsecum; tum quia cognitum
debet esse in cognoscente per
modum ipsius cognoscentis.
Ergo cum Angeli sint inequa-

lis perfectionis debet vnus

species attemperari

perfectioni al-

terius, vt

per

eius modum

fit in ip-

so.

CAPVT XIII.

An species Angelicæ sint Vniuersales, & an particulares, & quosnam gradus per eas Angeli cognoscant.

37 **D**icendum primo, vnumquemque Angelum habere species singulares singulorum obiectorum sibi seorsim cognoscibilem: ad hoc enim ponitur distinctio specierum, vt vno obiecto incognito possit aliud cognosci; quod repugnaret si esset vna tantum species omnium vniuersalis; vt enim docet S. Th. eatenus solum plura cognoscuntur, quatenus vniuntur in
vno

De Angelis. Cap. XIII. 89

vno intelligibili, seu in vna specie. Vt ergo Angelus possit vnum cognoscere alio incognito, debet habere plures species. Dicendum secundo, vltra species particulares esse in Angelis perfectioribus species extēsas ad plura obiecta, sed convenientia in aliqua vna ratione accidentali, puta ad homines existentes in tali vrbe, familia, &c. Probat, quoniam si ea species non repræsenteret in ijs pluribus aliquod prædicatū vnum, haberet integram perfectionem duplicis speciei, quarum vna repræsenteret vnum ex ijs pluribus, alia aliud. Vnde singulæ illæ species distinguerentur ab ipsa per meram negationem perfectionis, quod genus distinctionis implicata.

plicare probatum est *in libello de fide, cap. 9.* & ideò S. Thomas semper docet plura, vt plura non posse simul ab intellectu cognosci, sed solum in aliqua, ratione communi relationis, aut pluralitatis.

38 Dicendum tertio, infundi omnibus Angelis species prædicatorum vniuersalium, simplicium, seu consistentium in aliquo prædicato indiuisibili; vt sunt *ens, substantia,* & similia; non verò consistentium in complexo duorum prædicatorum, vt esset, *intellectuale, & simul mortale.* Patet prima pars, quia aliter Angelus non posset formare axiomata scientifica, nec per vnã cognitionem cognoscere infinita, vt facimus nos; imò propterea etiã

in

De Angelis. Cap. XIII. 91

in Deo admiximus eiusmodi
cognitiones vniuersales in li-
bello de Fide, Spe, & Charitate,
cap. 14. & est expressa opinio
S. Thomæ p. contra Gent. c. 65.

Patet secunda pars, tum quia
in ijs prædicatis complexis, da-
tur processus in infinitum cū
quantitas, & qualitas secundū
extensionē, & intensionē possint
in infinitis modis misceri cū præ-
dicato negatiuo vterioris ma-
gnitudinis, vel intensionis, nō
autē in simplicibus, & ideò po-
tuere infundi species simpli-
cium, & non complexorum;
tum quia per vniuersalia com-
plexa habetur conceptus æni-
gnaticus, & non proprius re-
rum. Vnaqueque enim res ha-
bet differentiam vnicam, &
simplicem, & circa quam est
tota.

totaliter scire, vel nescire non
autem errare, vt docet *Aristo.*
teles 7. Metaph. c. 12. atqui An-
gelo debetur conceptus quid-
ditatiuus, & non ænigmaticus
rerum. Ergo non debuit habe-
re tales species.

39 Obijcies ex Suario. Co-
gnitio graduum vniuersalium
est imperfecta. Ergo non decet
Angelos. Respondeo, quod li-
cet sit imperfecta ex modo co-
gnoscendi, est perfecta ex par-
te obiecti complectentis infi-
nita. Vnde sicut danda est in
Angelo cognitio imperfecta ex
parte obiecti, hoc est limitata
ad vnum indiuiduum, dum sit
perfecta ex modo cognoscen-
di; ita danda est imperfecta ex
modo cognoscendi, dum sit
perfecta ex parte obiecti, & ra-
tio

De Angelis. Cap. XIII. 93

non
isto.
An.
uid.
cus
be.
Co.
ium
ecet
d li.
co.
par.
infi.
in
ex
ta.
n fit
en.
a ex
fit
ra.
o

tio est quoniam talis cognitio
ponit in subiecto imperfectionē
præcisiuā non negatiuā; non
inquam ponit imperfectionem
in quantum excludat simpliciter
perfectionem à subiecto;
sed in quantum talem perfe-
ctionem ipsa non ponit, vnde
est perfectio eam habere, quia
auget perfectionem aliarum
cognitionum, per quas & si
cognoscantur distinctè singu-
la, non cognoscitur ratio cō-
munis omnium: & ideò ambæ
istæ cognitiones debuere esse
in Deo, sed per identitatem,
in Angelo verò per coniun-
ctionem.

CAPVT XIV.

*An Angeli cognoscant futura, &
 præterita, & an per species
 congenitas, & quid
 circa hoc senserit
 Sanctus Tho-
 mas.*

40 **Q**uoniam existen-
 tia obiecti non
 concurrit ad co-
 gnitionem Angelicam, nō ap-
 paret cur si Angelus habet spe-
 cies concreatas, non cognoscat
 obiecta etiam contingentia
 antequam sint; & idē dicen-
 dum, non esse debitas, nec cō-
 sequenter infundi Angelo spe-
 cies rerum nisi cū primū
 hæ actu sunt. Species enim est
 semen

De Angelis. Cap. XIV. 95

semen obiecti intentionaliter propagans ipsius esse, quod semen Deus Angelis infundit, ut suppleat vicem obiectorum, utpote distantium, aut improprietatorum. Vnde sicut res non diffundunt semen, nisi quando existunt, ita nec Deus intuitu earum nisi existentium hoc semen spargit in intellectus Angelorum. Species enim intuitiva pendet ab obiecto, si non, ut à causa, certè ut à conditione Deū naturaliter mouente: atqui Deus non mouetur naturaliter à conditione futura ad effectum presentem. Ergo non infundit Angelo species nisi presentium obiectorum.

Probatur vltima propositio subsumpta; aliter ex rebus presentibus posset haberi euidens

no.

notitia contingentium futurorum.
 Dicēs: posset asseri quod species concreatæ repræsentarent specialiter omnia individua talis gradus sub conditione quod existerent. Ergo non esset necesse in iis cognoscere horum determinatam futuritionem. Nego antecedens, quia hoc argueret in specie illimitationem quādam virtutis effectivæ, ratione cuius comprehendi non posset, quin infinita distinctè in ea cognoscerentur, quod videtur inconueniens.

41 Obiicies primo: auctoritatem S. Tho. ponentis expressè species futurorum contingentium esse Angelis concreatatas, e contrario oppositum censet circa species repræsentativas

tiuas naturę specificæ, quas nō
putat extendi ad repræsentan-
das has, vel illas naturas speci-
ficas, sub cōditione si existant,
vt existimat de speciebus re-
præsentantibus individua. Re-
spondeo, nos in hoc puncto
philosophico recedere à S. Th.
& hoc quoniam ipse ideò po-
suit species individuum cō-
genitas Angelo, quia putauit
accidentia indiuiduari à subie-
cto, & idcirco non posse duo
accidentia solo numero distin-
cta, esse simul in eodem subie-
cto; quod sequeretur si impri-
merentur intellectui Angeli
nouæ species pro productione
noua individuum intra ean-
dem specificam naturam, quæ
species solo numero differrent:
hoc autem non sequeretur, si

E spe.

species sint cōgentiæ, tūc enim vna species numero restat indifferens ad repræsentanda plura indiuidua eiusdem specificæ naturæ, prout ab huius, vel illius existentia vltimò determinatur, vt excitet cognitionem huius, vel illius. Vndè non sequitur dari in eodem subiecto plures species, & accidentia eiusdem naturæ. Cum ergo prædictum axioma Sancti Thomæ quod scilicet accidentia indiuiduentur à solo subiecto per nos non sit verum circa accidentia relatiua, qualis est cognitio; hæc enim possunt indiuiduari etiã à termino, ad quem dicunt ordinem, puta cognitio de Petro ab ipso Petro, consequenter nec etiam est verum dictum

axio-

axioma circa species, quæ pariter possunt indiuiduari ab eodem termino, à quo indiuiduatur cognitio, puta species Petri à Petro; & sic plures species solo numero diuersæ poni possunt in eodem subiecto. Vndè non est ratio ponendi species congenitas.

42 Obijcies secundo. Obiectum de nouo productum sæpè distat ab Angelo. Ergo non potest determinare hunc effectum physicū, qui est impressio speciei in intellectu Angelico. Nego consequentiam; quoniam hæc determinatio nō est absurda circa effectum intentionalem non corporeum, sed spiritualem, secus in effectibus corporeis, in quibus si res distans determinaret effectum

præsentem, auferretur modus
præcauendi actiones noxias,
& dignoscendi à quo nam de-
terminatiuo sensitiuæ potentiæ
moueantur, in suis operationi-
bus: cæterum neque si ponan-
tur species congenitæ euitatur
hæc determinatio rei distantis;
nam certè intellectus ad hoc,
vt utatur specie, & actu
cognoscat, deter-
minatur ab exi-
stentia rei
distan-
tis,
hoc est de no-
uo produ-
ctæ.

CA;

C A P V T XV.

*An Angeli cognoscant arcana
cordium, & an repugnan-
tia cognoscendi hæc arcana
sit à natura, an ab extrinseca
Dei providentia.*

43 **P** Ars negatiua sua-
detur efficaciter ex
sacris litteris. Ex epistola Pauli
prima ad Corint. cap. 14. vbi ex
Prophetia, per quam manife-
stentur occulta cordis, infert
afflatum diuinitatis in prophe-
tante, quæ illatio non esset bo-
na, si cognoscere cordis arca-
na esset quid Angelo commu-
ne. Vltorius in *Epist. ad Hebr.*
cap. 4. infert tanquam pecu-
liare Dei attributū cognoscere

E 3 cor.

cordium arcana, Deoque conueniens propter cognitionem comprehensiuam quam habet totius entis, quod pariter esset falsum, si hoc esset Angelo commune. Difficultas est in inuenienda ratione huius rei. Multi hoc refundunt in extrinsecam Dei prouidentiam impediens Angelis hanc cognitionem. Sed contra; quia ad bonam naturæ constitutionem requiritur, vt quando secundum naturam aliquid non expedit vniuersaliter fieri, inueniatur in natura huius rei repugnantia; vt scilicet Deus omnia prestat per causas secundas, ijs solum attemperans suum concursum vniuersalem. In hoc enim elucet Dei sapientia, quod sic artificiosè rerum ordinem.

dinem construxerit, vt, ipso se
solum attemperante naturali
exigentia, hic ordo conserue-
tur; excepto si quando opus sit
compescere vires agentium li-
berorum, ne forte prauis Angeli
perturbarent ordinem totius
Vniuersi; tunc enim reseruauit
sibi vires compescendi illas si-
ne miraculo; sicut magistratui
sunt vires cohibendi robustio-
res, ne iniuste ceteros oppri-
mant. At in ordine ad agentia
necessaria, si ordo naturæ sit
benè constitutus, non est opus
hac peculiari operatione diui-
na; cum enim semper agant
quantum possunt, malè esset
sic institutum, vt possent eas
actiones, quibus opus esset op-
poni à Deo impedimentum ne
fierent; at agentia libera habent

inclinationem ad agendum iuxta bonum Vniuersi; vnde est per accidens quod iis aliter faciētibus, requiratur opponi à Deo impedimentum ipsorum actionibus.

44 Dicendū igitur dari naturalem repugnantiam huius cognitionis in Angelis. Patet primo, ex ijs, quæ in nobis experimur; nos enim cognoscimus accidentia, & saltem mediātē substantias, & proprietates naturales quæ omnia cum ad hoc ipsum sint facta, vt cognoscantur, mouent naturaliter intellectum, et cognitionē; at volitiones, & intellectiones aliorum non patent nobis, nisi coniecturaliter. Ergo censendū est res eiusmodi non habuisse à natura vim excitatiuam intellecte.

tellectus creati, & consequen-
ter nec Angelici. S. Thomas
affert pro ratione huius rei,
quia voluntas soli Deo subdi-
tur, & ideo quæ ex ipsa solum
pendent, aut in ipsa solum
fiunt soli Deo sunt nota. Hæc
ratio ita explicatur. Dum ali-
qua subsint soli Deo quoad
existentiam, puta ipsæ rerum
naturæ, hæc debent esse co-
gnoscibiles, quia ad hoc ipsum
à Deo fiunt, vt cognitæ diui-
nam sapientiam, & bonitatem
manifestent: alia soli Deo sub-
sunt in genere accidentium;
ita vt non possint à natura exi-
gi, & de his *cap. sequenti* dice-
mus: alia sic Deo subsunt, vt
etiam sint in dominio causæ
creatæ, à qua fiunt, sed non
alterius; & hæc omnibus, excep

to. Deo, debent esse inuisibilia, vt sic seruetur dominium causæ potentis ipsa manifestare, vel non, prout voluerit; Dominus enim debet posse negare alijs vtilitatem rei suæ, pro suo arbitratu. At tota vtilitas eiusmodi operationum consistit in eo quod innotescant. Ergo hoc pendere debet à Domino: at Deo debent parere, quia pariter est ipsarum Dominus, & præterea dominatur earum causæ, de qua debet scire quomodo se habeat, præsertim, vt possit eam punire, vel præmiari.

45. Difficultas est quænam sint eiusmodi operationes. Dicendum, esse omnes actus intellectus, voluntatis, appetitus sensitui, & imaginationis. De
acti.

actibus voluntatis est manifestum. Item de actibus intellectus; quia voluntas super eos dominatur, utpotè potens flexere ad hæc, vel ea obiecta considerationem intellectus, & ulterius cum intellectus cognoscat omnes actus etiam voluntatis, si alicui paterent actus intellectus, ei pariter paterent actus voluntatis ab iis reflexè cogniti. Item appetitus, & imaginatio subduntur voluntati, licet subiectione politica, & limitata; per quã subiectionẽ fit, ut multæ virtutes versentur in moderandis actibus appetitus. Undè si cognoscerentur ipsorum actus, cognoscerentur facilè actus partis superioris; & idè spectat ad naturæ ordinẽ, quod non sint cognoscibiles. Non

fic accidit in actibus sensuum exteriorum, qui nullatenus subduntur immediatè voluntatis imperio, nec proinde per hoc ducunt in cognitionem actuum interiorum,

46 Obiicies primo. Motus localis est immediatè sub imperio voluntatis, & tamen innotescit sensibus. Ergo; & cæteri actus eiusmodi possunt patere. Respondeo, quod motus localis quatenus fit ex electione non innotescit nisi arguitivè; quatenus verò est mutatio loci non est in dominio solius voluntatis, sed cuiuscunque agentis fortioris, etiam respectu Angeli; aliter boni non potuissent malos eicere à Coelo, ut est communis sensus eos fecisse. Ulterius vbiatio habet

con,

constituere ordinem, & pulchritudinem, & propterea debet esse quid sensibus patens.

At illæ operationes de quibus disputamus, non habent aliquod prædicatum per quod exigant patere. Ergo non patent.

47 Obiicies secundo, nos reducimus impotentiam cognoscendi arcana ad providentiam auctoris naturæ non infundentis eorum species. Ergo incidimus in sententiam, iam à nobis explosam. Nego assumptum. Cum enim Deus sit ea causa particularis, à qua species sunt, & sit agens nihil operans nisi per sapientiam, & voluntatem, non potest in hoc præscindi à motiuis, quæ Deus habet ad huius potius obiecti, quam

quam illius speciem infunden-
dam; ad hoc vero, ut hoc sit
aliquid naturale sufficit, quod
hæc motiua fundentur in exi-
gentia physica obiectorum, si-
cut fundantur motiua produ-
cendi animam rationalem.
Sciendum verò est, quod quã-
do Deus agit ad exigentiam
alicuius obiecti, supplens eius
vicem, tunc metienda est actio
physica Dei ab actione, quam
præstant ea obiecta tunc quã-
do Deus non supplet. Undè ex
eo, quod actus alieni intelle-
ctus, & voluntatis non inge-
rant sui speciem nobis neque
per se immediatè, neque per
aliquem effectũ cū ipsis neces-
sariò cõnexũ, optimè infertur,
quod neq. Deus ingerit Ange-
lis speciem talium actuum.

C A.

C A P V T XVI.

*An Angeli cognoscant naturali-
ter mysteria gratiae, & re-
liqua entia superna-
turalia.*

48. **P**robabilius est An-
gelum non cogno-
scere euidenter aliquid super-
naturale, vt tale. Probatur hoc
quoniam esse supernaturale
est esse supra omnem naturam
creabilem; atqui non debetur
Angelo cognitio virium quas
habet omnis natura creabilis,
quia hoc est aliquid syncathe-
gorematicè infinitum: ad hoc
autem, vt cognoscatur vnum
esse supra aliquid, requiritur
cognitio distincta vtriusque.

Vndè

Vndè licet Angeli cognoscant actum charitatis fidei, & ulterius possibilitatem visionis divinæ, ex dictis in *libello de Deo*; non tamen euidenter sciunt, quod hæc sint supra omnem naturam creabilem. Fateor quod possunt euidenter scire aliquid esse supra vires proprias, quia possunt cōprehendere vires proprias; sed non possunt sic scire an sit supra vires omnium, quia non possunt comprehendere vires omnium.

49 Probabilius est secundò non cognosci intuitiue ab Angelo entia se habentia per modum actus primi, & supernaturalia in ratione entis. Pro quo aduerte, illa dici supernaturalia in ratione entis, quæ
ita

ta sunt supernaturalia, vt sint
aliquid perfectius toto eo, quod
vlli substantię finitę potest cõ-
petere per naturam; huiusmo-
di est visio Dei, & quidquid ad
illam per se conducit. Inter
hęc alia se habent per modũ
actus secundi, vt operationes
iplę; alia per modum actus
primi, vt habitus fidei, spei, &c.
Et de his loquimur in conclu-
sione. Vndè sic probatur; horũ
enim habituum conceptus ex-
plicat intrinsecè ordinem ad
visionem beatam, & proindè
explicat illum conceptum, in
quo primò fundatur re ipsa
predicatum supernaturalitatis;
quamuis enim, vt diximus,
Angeli naturaliter non certò
sciant cognitionem claram, &
quidditatiuam primę causę
esse

esse simpliciter respectu cuiuslibet creature supernaturalis, id tamen prouenit, quia non habent conceptum proprium, & radicalem huius prædicati *supernaturale* per quem conceptum norunt, quid sit illud, ad quod sequitur hoc, quod est *esse bonum* superans meritum cuiuslibet naturæ creabilis. Quæ ergo hoc prædicatum re ipsa sit dare formaliter, vel causaliter visionem Dei, non possunt Angeli naturaliter certificari de hoc prædicato in vilo ente. Ac proinde, vt diximus non possunt cognoscere clarè habitus supernaturales, quippè quorum essentia in hoc ipso sita est. Exempli causa, gratia explicat esse ius ad hæreditatem diuinam, quæ est ipsa Dei visio, &

coe-

De Angelis. Cap. XVI. 115

coeteri habitus explicant ordi-
nem ad gratiam; cum igitur
Angelus non possit intueri præ-
dicatum proprium supernatu-
ralitatis, non potest intueri hos
habitus; actus verò secundi sūt
intuibiles, quia habent alium
conceptum proprium, præter
eum qui exprimit rationem, in
qua consistit essentia rei super-
naturalis, & ideò nos eos co-
gnoscimus, & multo magis An-
geli: omnis enim rationalis
creatura, debet esse ita compa-
rata, vt eam non lateant sui a-
ctus intentionales, quod vide-
tur manifestum. Excipio ab a-
ctibus naturaliter cognoscibi-
libus visionem Dei: hæc enim
explicat prædicatum superna-
turalitatis. Sed hoc non est in-
conueniens, quia licet talis co-
gnitio

gnitio reflexa visionis beatificæ sit supernaturalis, debetur tamen videntibus Deum, quibus debetur cognitio totius sue foelicitatis, & status supernaturalis; non enim agunt dependenter à fide ad cuius rationem spectat, vt sit obscura suo possessori.

50 Probabilius est tertio, quod entia supernaturalia, tantum in ratione effectus, sint Angelis euidenter cognoscibilia, nisi Deus voluerit occultare. Porro supernaturalia in ratione effectus sunt ea, quæ non possunt quidem effici per vires vllius naturæ; sed potest natura efficere in alio genere maiorem aliquam perfectionem, & magis desiderabilem. Exempli gratia natura non potest

potest efficere præsentiam
qualem habet Christus in Eu-
charistia; sed potest efficere
foelicitatem naturalem, quæ
est aliqua perfectio longè ma-
ior substantiæ creatæ. Probat
itaque conclusio, & primò à
posteriori, quia qualitas illa,
vel unio, vel obiectiuus dolor,
à quo Demones torquentur ab
iis cognoscitur, & tamen à so-
lo Deo poni potest. Undè est
supernaturalis in ratione effe-
ctus, & idem patet de pluribus
effectibus miraculosis; imò ad
hoc ipsum sunt ordinati, vt co-
gnoscantur, & cogniti præstent
credibilitatem obiectis super-
naturalibus in ratione entis.

Confirmatur à priori; quia
eiusmodi res non sunt propriū
obiectum fidei, non enim sunt

res

res sperandæ, nec aliquid cum
 ijs necessario connexum.
 Ergo non sunt quid essentiali-
 ter obscurum, nec cognoscere
 isthæc est talis perfectio, quæ
 naturam excedat; plus enim
 videtur esse quod cognosca-
 mus nostros actus, qui sunt su-
 pernaturales in ratione entis,
 quam quod cognoscamus hæc
 objecta, quoad substantiam
 quidem, sed solum in ratione
 effectus supernaturalia;
 atqui cognoscimus
 illos nostros a-
 ctus. Ergo
 & ista
 objecta.

C A P V T XVII.

An Angelus habeat apprehensiones distinctas à iudicio.

SI AD hanc, & similes sequentes quaestiones videndum est, an hic, aut ille modus cognoscendi proueniat in nobis ab aliqua peculiari imperfectione; & an illam oporteat apponere, vel remouere ab Angelis. Porrò, quod nos prius apprehendamus quam iudicemus, ex eo oritur quod intellectus debeat recipere species à sensibus, & consequenter per actionem intellectus agentis abstrahere speciem intellectualē à phantasmate, quæ species abstracta retinet

retinet eam imperfectionem, quam habet phantasma, à quo abstrahitur. nimirum, vt repræsentet, & non certificet de suo obiecto repræsentato, donec intellectus formando duas apprehensiones, earumque obiecta inuicem comparando, moueatur ad affirmadum, vel negandum vnum de alio: atqui Angelus non habet species acceptas, sed innatas. Ergo sicut in hoc excedit hominem, ita & potest excedere in eo, quod eius species, vt perfectior, non determinet ad puram apprehensionem, sed ad iudicium aliquod de obiecto. Vndè dicendum est, ita de facto accidere. Confirmatur ex principio S. Thomæ; quod sic se habeat Angelus in intellectualibus,

bus,

b
E
h
d
ti
g
h
n
se
p
h
p
n
a
q
g
n
e
p
d
p

bus, vt Coelum in corporeis.
Ergo quemadmodum Coelum
habet suam formam indepen-
denter à præuio motu altera-
tionis, quem motum præexi-
gunt inferiora; ita & Angelus
habet suam vltimam perfectio-
nem intellectualem, quæ est
scientia, independenter ab ap-
prehensione, quam exigunt
homines.

52 Obijcies primo, multa
percipit Angelus, de quibus
nihil apparet, quod ille possit
affirmare, nec consequenter
quid negare; quia omnis ne-
gatio fundatur in affirmatio-
ne. Ergo solum apprehendit
eiusmodi obiecta. Probatur
prima pars antecedentis, quia
de multis, puta de rebus purè
possibilibus non potest affir-

F mare

mare quod existant, neque potest ipsum de eodem ipso affirmare, dicendo e.g. *A, est A*, quia sic haberet duos conceptus de eodem, adeoque apprehenderet. Item probatur secunda pars nimirum, quod omnis negatio fundetur in affirmatione, quia de eo, de quo nihil affirmo, adeoque nihil scio, repugnat me aliquid negare; in quantum enim scio, quod *A, non est B*, in quantum scio, quod ipsi *A*, inest aliquod predicatum, quod est mihi motivum ad negandum *B*. Nam intellectus est potentia primario instituta ad acquirendum scientiam, & non ad fugiendum errorem, cuiusmodi fuga est actus negatiuus. Nego antecedens: sciunt enim Angeli de quo.

quolibet obiecto à se concepto
quod habet aliquem actum,
saltem extrinsecum, hoc est
existentiam in causa, eamque
affirmant, quoniam non ha-
bent speciem innatam alicuius
individiui, nisi vel rei absolutæ,
vel talis specie relationis, vt sic,
et non vt afficientis determi-
natè hæc extrema; quæ omnia
sunt realia, & solum per ipsorū
indebitam applicationem fit
ens rationis. Ergo per speciem
quidditativam horum omniū
Angelus determinatur ad af-
firmendam de his existentiam
in causa, adeoque non merè
apprehendit. Et confirmatur
responsio, nam hæc ipsa obie-
ctio fieri potest de Deo, eo
quod videatur nil affirmare
posse de obiectis possibilibus

nisi componendo, aut diuidendo, quod Deus non facit. Vndè sicut dicendum est quod Deus de ijs affirmat aliquod esse extrinsecum eorum, quod habent in propria Dei omnipotentia, & hoc sine compositione, & diuisione; ita possumus philosophari de Angelis.

53 Obijcies secundo hinc sequeretur, quod Angelus non posset dubitare de possibilitate vllius obiecti; quod est falsum, quia saltem dubitare potest de possibilitate vnionis hypostaticæ, & Trinitatis. Ergo. Nego antecedens, quia non de omnibus habet species innatas, & proprias, sed circa aliqua habet speciem solius gradus vniuersalis. Hinc cum non om-

nia

nia particularia illius gradus
comprehendat, potest dubita-
re, an vnus gradus vniuersalis
cognitus ab ipso, vt realis di-
stinguatur adæquatè ab alio
conceptu obiectiuo reali, quē
habet: exempli causa, an gra-
dus *pluralitatis* sit distinctus
ab hoc quod est *esse suppositum*
diuinum. De vtroque ta-
men affirmat aliquid esse,

ex quo potest moueri ad

affirmandum, vel

negandum du-

bitatiuè

vnum

de alte-

ro.

CAPVT XVIII.

An Angelus cognoscat componendo, & diuidendo, & an saltem hunc modum cognoscendi exerceat circa aliqua obiecta.

54. **D**ifficultas est, an ad perfectam obiectorum cognitionem habendam, eo modo quo hæc possibilis est creaturæ, necesse sit confugere ad modum cognoscendi compositiuum, & diuisiuum. Quod si hoc necesse sit, non est negandus. Angelo hic imperfectus modus cognoscendi. Dicendum primo, quod Angeli non componunt, neque diuidunt, circa vlla obiecta exijs, quæ perfectè, & quidditatiuè

tiuè cognoscunt. Ad cuius e-
uidentiam sciendum est quod
duplici modo potest subiectū
componi per intellectum cum
prædicato: primò quando to-
tum, quod importat subiectum
identificatur cum prædicato,
sed in conceptu subiecti talis
identitas non apparet, ideoque
opus est comparare conceptū
prædicati, & subiecti, vt hoc
modo appareat ipsorum iden-
titas. Secundò quando prædi-
catum includit in obliquo a-
liquid distinctum à subiecto,
vel ipsi subiecto intrinsecum,
vt quando dicimus *Petrus est*
albus, vel extrinsecum, vt quā-
do dicimus *Petrus est cognitus*.
His positis, probatur conclu-
sio, inam quoad primum mo-
dum componendi patet, non

F 4 posse

posse dari si habeatur, vt habeatur ab Angelo perfectus conceptus obiecti, & omnium, cum quibus identificatur; aliter esset prædicatio nugatoria; quia nihil adderetur per prædicatū, quod non appareret per conceptum subiecti, quæ prædicatio est Angelo indigna. Quoad secundum, licet non pertineat ad perfectam cognitionē subiecti cognoscere ea, quæ sunt ab ipso distincta, & quæ proindē habent distinctam veritatem, vt exempli causa habent albedo, & subiectum albedinis; nihilominus ad hoc, vt affirmetur concretum de aliquo subiecto, puta *album de lacte*; necessarium est, vt de eo toto habeatur cognitio confusa, qualis solet haberi de totis, & à

qua

qua incipientes scientiæ pro-
cedūt modo resolutiuo ad co-
gnitionem partium, vt notat
Aristoteles initio *physicorum*.
Eiusmodi autem cognitio ideo
est confusa, quia concipit sub-
iectum, vt habens talem for-
mam, præscindendo ab hoc,
quod eam habeat per vnionē,
vel potius per identitatem:
atqui Angeli non habent co-
gnitiones indistinctas de totis,
sed singulas eorum partes di-
stinctè cognoscunt, puta sub-
iectum, vnionem, & formam.
Ergo non possunt facere iudi-
cium compositiuum concreti-
cum subiecto.

55 Dicendum secundò,
quod non componunt, aut di-
uidunt conceptum vniuersa-
lem respectu particularis ab-

ijs quidditatiuè cogniti, putat
dicendo *Petrus est homo*. Patet,
quia in hoc conceptu angeli-
co *Petrus* apparet quicquid ap-
paret in hac propositione *Pe-
trus idem cum homine*; aliter
conceptus Petri nō esset quid-
ditatiuus. Ergo compositio es-
set nugatoria. Nec valet ob-
iectio, quod idem videatur de
nobis accidere dum dicimus
Petrus est ens. Respondetur
enim quod hæc propositio, ut
non sit yana, habet sensum se-
cundò intentionalem. *Id quod
apprehendo per cognitionem Pe-
trus, est vnum ex apprehensis
per cognitionem ens*, in quo sen-
su affirmatur vnum concretū
accidentale de alio, quod ne-
gauimus fieri posse ab Ang-
gelo.

56 Dicendum ultimo. Angelus non componit, aut diuidit circa gradus perfectè cognitos, è contrario potest componere, aut diuidere circa cognitos imperfectè. Probatur prima pars, qui enim perfectè cognoscit quidditatem hominis, & animalis non cognoscit in animali aliquid, quod non appareat in homine. Ergo non potest componere. Item duo gradus distincti quidditatiuè cogniti non minus apparent, vt duo, quam duo distincta, indiuidua, vnde frustra diuideret: & hoc etiam accidit proportionaliter, si duo illi gradus sint inadæquatè distincti, vt *corporeum*, & *sensituum*; tunc enim non potest fieri iudicium compositiuum, quia per co-

gnitiones simplices comparatiuas iam plenè apparet quicquid tali actu compositiuo iudicaretur. Hoc enim est habere cognitionem vniuersalem perfectam, sic cognoscere gradum illum, vt comparatus cum inferioribus, appareat diuisus in plures. Probatur secunda pars, quoniam quādo Angelus imperfectè cognoscit, non apparet illi euidenter ex parte subiecti totum id, quod potest applicare, vel remouere ex parte prædicati. Ergo non est ipsi inutilis, adeoque est possibilis, actus componens, aut diuidens.

57. Obijciens: Angelus cognoscit imperfectè etiam quædam indiuidua: exempli causa Deum. Ergo, si idcirco componit,

ponit, & diuidit circa gradus
vniuersales, cur non, & circa
indiuia? Respondeo, quod,
ad hoc, vt non appareat eui-
denter Angelo vnitas, vel dua-
litas realis inter duos concep-
tus obiectiuos, debet non ha-
bere conceptum proprium,
sed solum ænigmaticum de
ijs obiectis: si enim sit proprius
conceptus cum hic sit pecu-
liaris vniuscuiusque rei, certifi-
cat de distinctione a b alijs.
Atqui cōceptus ænigmaticus
includit vniuersalitatē ex
parte obiecti. Ergo conceptus
per quem fieri potest composi-
tio, aut diuisio est obiecti vni-
uersalis, & non indiuidui. Pro-
batur minor, dum enim dico,
e.g. *Id quod tango est id, quod
video.*, affirmo obiectiuè dari
ali-

aliquid vagum, & vniuersale
 in quo contineatur obiectum
 meæ visionis, & aliquid quod
 sit obiectum mei tactus, & de
 quocunque ex contentis in eo
 prædicato amplissimo vniuer-
 sali, assero quod sit id, quod ter-
 minat meam visionem sub hac
 conditione, si est quod termi-
 nat meam tactionem.

In quo modo affir-
 mandi, patet

includi a-

liquod

vniuersale

concep-

tum.

C A P V T XIX.

*An Angeli discurrant, ubi multa
de discursu in genere, & an
ad eum requiratur
temporis successio.*

58 **C**irca quædam pa-
tet Angelum nō
posse discurrere, puta circa ea,
circa quæ non componit, aut
diuidit, quod enim intellectus
prius componat, aut diuidat
requiritur ad discursum. Item
circa ea, circa quæ habet spe-
cies intuitiuas, immediatè cer-
tificantes de suo obiecto non
discurrit; nam licet cognitio
perfecta non excludat imper-
fectam, quando hæc aliquid
perfectionis ipsi superaddit,
quando tamen imperfecta po-
nitur

nitur solum in supplementum
perfectæ, vt notitia opinatiua
ponitur in supplementum eui-
dentis, tunc non sunt simul;
quoniam, quæ datur in supple-
mentum alterius esset super-
flua, si simul daretur. Atqui
cognitio per medium videtur
dari in supplementum imme-
diatæ. Neque spectat ad perfe-
ctionem cognoscentis actu in-
ferre, sed sufficit cognoscere
vim illatiuam, & connexionē;
sicut Deus absque illatione, &
discursu cognoscit se in creatu-
ris, quia cognoscit connexionē
creaturarum secum. Ergo non
datur in Angelis circa res ab
eis immediatè cognititas. His
tāquā minus incertis prius po-
sitis: difficultas est, an saltē cir-
ca aliquid Angelus discurrat.

59 Dicendum probabilius est circa nullum obiectum Angelum discurrere. Ad cuius euidenciam, inuestigandum est alius quidnam requiratur ad discursum, vt id ad Angelos transferamus. Multi putant non requiri ad discursum temporis successione. Ego cum S. Thoma oppositū censeo. Pro quo sciendum est, nō posse intellectum assentiri alicui propositioni, quin in eodē signo naturæ appareat ipsi omnis connexio, quam pro toto illo instanti reali cognoscit idē intellectus inter illam propositionem, & alias quascunque. Probatur: alioquin cum sepe ex falsitate consequentis cognoscatur falsitas antecedentis, sequeretur quod posset in-

po-

posteriori natura representari
 motuum ad reuocandum as-
 sensum, quem facit in priori, &
 sic posset in eodem instanti,
 vel credere id quod appareret
 vt falsum, vel habere duo iudi-
 cia contraria. Hoc posito. Pro-
 batur principalis conclusio.
 Nam si appareat intellectui,
 pro priori, connexio inter vnā
 propositionem, & aliam, non
 potest intellectus assentiri vni,
 quin per eundem assensum as-
 sentiatur & alteri formaliter,
 aut æquiualerter, quemadmo-
 dum nec voluntas, amando v-
 num bonum, potest non ama-
 re medium, quod cum bono
 amato appareat connexum.
 Vniuersaliter igitur quādo duo
 in eodem signo apparent con-
 nexa, intellectus sine discursu
 per

per eundē actū assētitur vtriq.
licet vni propter aliud, & in
& alio, non per modum præmis-
sæ, sed per modum mediij co-
gniti; sicut dum sentio calorem
assentior existētiæ caloris prop-
ter sensationem. Ex his vide-
tur ad discurrendū requiri
temporis successionem. Vel
enim in eo signo in quo intel-
lectus cognoscit aliquam pro-
positionem, apparet connexio
eiusdem cum alia, & tunc in-
tellectus non discurret, sed facit
actum vnicum assentientem
vni propter aliud, vt vidimus:
vel non apparet, tunc hæc cō-
nexio, sed solum in instanti se-
quenti, in quo intellectus im-
munis à labore formandi de-
nouo talem præmissam, potest
cum maiori facilitate eam præ-
missam.

missam retinere quam potuerit antea illam formare . Vnde immunis à labore considerandi veritatem talis præmissæ secundum se , facile extenditur ad cognoscendam connexionem eiusdem cum alijs veritatibus , & proinde si talis præmissa retineat euidentiã , vel probabilitatem in sensu composito cum illationibus quæ ab ipsa inferuntur simul assentitur illi , si in ul veritati cõnexæ , & hoc facit per actũ discursiuum . Porro hic actus est intrinsecè discursiuus , & non per solam denominationẽ extrinsecam ab assensibus præcedentibus ; vnicuique enim apparet se experiri , quando discurrit , diuersum intrinsecè modum tendendi ab eo quem experi-

peri-

peritur in assensu immedia-
to. Explicatur verò quomodo
sit intrinsecè discursiuus. Hic
assensus: scilicet per hoc quod
habeat intrinsecam dependen-
tiam ab assensu præcedenti, &
per reflexionem supra actum
memoriæ, reflectendo supra
illum assensum, & habendo eū
pro motiuo suo, saltem in adæ-
quato. Nec hoc est nouum: pa-
tet enim id accidere in argu-
mentationibus longioribus,
præsertim mathematicis, in
quibus assentimur conclusioni
præcisè ex memoria, quod fue-
rimus assensi præmissis, etiam si
veritas eiusmodi præmissarum
non appareat tunc nobis ex
alia ratione, quam ex prædicta
memoria quod alias eisdem
fuerimus euidenter assensi.

Vndè

Vndè dicendum est constitui discursum per hoc, quod sit aliquis modus tendendi peculiaris, & intrinsecè distinctus à iudicio immediato: debet autè esse talis actus, qui assentiatur vni obiecto in altero, non quidem cognito in se, & ex principijs intrinsecis suæ veritatis, sed in memoria assensus, quem illi præbuimus, quasi in attestate. Atqui hic modus idcirco conuenit homini, quia non potest attendere ad veritatem plurimū propositionum simul examinandam. Vndè cum in Angelis non detur similis imperfectio, sed quicquid iudicant, considerent tendentes in vnico instanti simul ad omnia cōnexa cum ipso, ideo non discurrunt, sed exercent solū assen.

sensus immediatos vnus in alio.

60 Obijcies primo, multa obiecta sunt Angelis obscura. Ergo circa ea nō possunt exercere assensus immediatos. Nego consequentiam: iudicant enim de ijs immediatè, licet in alio, & cum formidine; nos verò eatenus hæc obiecta diuidimus in præmissas, & cōclusionem, quatenus non possumus vno intuitu multa complecti: & propterea etiam forma syllogistica, quæ posset ex multis præmissis construi, redacta est ad duas, vt quando conclusio elicitur, possit haberi euidens memoria præmissarum.

61 Obijcies secundo: hinc aufertur distinctio inter propositiones mediatè, & immedia-

tè

tè notas . Omnis enim propo-
sitió est immediatè nota respe-
ctu perfectè , & quidditatiuè
cognoscentis . Vndè est per ac-
cidens , & propter imperfectio-
nem , quod in nobis oppositum
contingat . Respondeo cum
Suario , quod hæc distinctio ve-
rè oritur ex imperfectione co-
gnitionis , & proindè non datur
respectu cognitionum intuiti-
uarum , quæ sunt ex suo genere
perfectæ , sed solum respectu ab-
stractiuarum , quia hæ certifi-
cant de vno mediãre alio : pu-
ta de prima passione mediante
essentia , & de secunda passio-
ne mediante prima . Intuitiua
autem cognoscit ~~vnum in alio ;~~
~~exempli causa primam passio-~~
~~nem in essentia , secundam in~~
~~prima , & sic deinceps , sed hæc~~
omnia

omnia per vnicum actum im-
mediatum.

CAP V T XX.

*An Angelus aliquando sit in
actu, & aliquando in potentia
circa obiecta, quorum species
habet. Vbi explicatur modus
potestatis Angelicæ, atque
etiam humanae circa excita-
tionem specierum.*

62 **C**irca hoc est mul-
tiplex opinio. Sā-
ctus Thomas affirmat Ange-
lum esse in potentia circa a-
ctuale considerationem, ;
quia non semper actu omnia
scit: alij putant posse Angelum
actu scire omnia à se scibilia :
alij dicunt necessario Angelū

G om.

omnia à se scibilia actu cogno-
scere alij negant Angelo vtrū-
que: tum potentiam, tum ne-
cessitatem omnia actu sciendi
à se scibilia. Ego hoc vltimum
censeo probabilius. Difficultas
est, quomodo Angelus exer-
ceat libertatem cognoscendi
hoc, vel illud. Suarius putat
Angelum cognoscere necessa-
riò semper ultra se omnes suas
species intentionales, & in his
obiecta cognoscere, sed confu-
sè, quantum sufficit, vt possit
ipse determinare quibus nam
ex ijs speciebus velit effectiuè
vti, ad distinctè cognoscenda
plura, vel pauciora obiecta iux-
ta capacitatem suam. Sed non
placet sententia Suarij: quoniã
sicut intellectus cognoscit suã
entitatem perfectè, quia eã co-
gno-

g
c
p
se
sp
ta
fu
se
V
d
il
p
n
fi
h
v
d
g
q
d
st
d

gnoscit in se, ita & Angelus species perfectè cognosceret cum pariter eas, vt sibi intimas, in se cognoscat. Vndè cum eæ species habeant representare talia obiecta perfectè; non cõfusè, sed perfectè in ijs cognosceret omnia obiecta ipsarum.

Vt igitur inuestigetur quomodo Angelus excitet hanc, vel illam speciem pro suo arbitrio, prius est considerandum quomodo voluntas species excitet simpliciter. Et primò circa hoc sciendū est quod nō potest voluntas habere vim excitandi species, & consequenter cognitionem pro eo instanti, pro quo ipsa elicitur; quia si posset determinare intellectū ad distinctè cognoscendum pro eodem instanti id, quod in priori

natura non cognoscebatur distinctè, sequeretur quod hæc distincta cognitio posset afferre aliquam molestiam, ratione cuius ipsa displiceret, & præoptaretur eius negatio. Vnde consequenter essent pro eodem instanti involuntate duæ affectiones contrariæ, per quarum vnâ eligeret voluntas hanc cognitionem; & per aliam eandem repudiaret; non potest igitur voluntas excitare species, nisi pro instanti consequenti. Sed hinc oritur difficultas quomodo hoc imperium excitet species, an excitâdo aliquam motionem actualem, per quam eiusmodi species determinetur ad producendam cognitionem, an determinâs immediatè potentiam absque productione

vllius motionis intermediae, vt
pro instanti sequenti excitet
hanc speciem.

63 Dicendum, quod non
determinat hoc secundo mo-
do, quia per hunc modum hec
determinatio reduceretur ad
causalitatem Dei concurren-
tis cum his potius speciebus,
quam cum illis, tempore se-
quenti, ex eo quod cognoscat
præcessisse antecedenter tale
imperium excitationis specie-
rum: hic autem modus, redu-
cendi effectus ad Dei causali-
tatem in genere causæ parti-
cularis, est parum philosophi-
cus; quia ideò Deus pro-
duxit causas secundas, vt in re-
bus naturalibus retineret mu-
nus causæ generalis, non parti-
cularis, circa hoc, aut illud.

64. Dicendum secundò ,
consequenter ad dicta , quod
in eo instanti, in quo Angelus
imperat sibi cogitare imme-
diatè post de aliquo obiecto;
hoc imperium determinat po-
tentiam Angelicam, vt impri-
mat speciebus virtutem quan-
dam, per quam in sequenti in-
stanti excitentur illæ species, &
moueant ad cognitionem .

65. Obijcies primò. Repu-
gnat causa, quæ habeat non
operari statim ac detur, sed so-
lum postea ; aliter ex nouitate
effectus nō arguerentur nouæ
causæ . Ergo repugnat talis
motio quæ hoc haberet, vt ex-
citaret species non statim , sed
postea immediatè. Respondeo
ex nouo effectu argui non præ-
cisè nouam causam, sed vel
nouam.

nouam causam, vel conditionem: sunt autem quædam causæ, quæ procedunt à principio exigente negationem illius conditionis, per quam habet compleri causa, vt operetur. Exempli gratia desiderium, ex vi cuius ponitur virtus effectiua obiecti desiderati, est tale principium, quod supponit absentiam obiecti. Vndè virtus ab ipso pendens non potest obiectum statim ponere, sed solum immediate post; quando iam cessante desiderio, illa virtus effectiua non ultra supponet absentiam obiecti efficiendi. Ita virtus excitatiua speciei pendet à voluntate supponente negationem excitationis pro instanti, pro quo talis voluntas est. Vndè non potest statim ex.

G 4 citare

citare speciem, sed solum immediate post, quando aberit tale impedimentum: cum enim id quod requiritur ad primū esse virtutis excitatiuæ speciei sit impedimentum ad eius operationem, quid mirum si nō operetur cum primum est, sed solum immediate post, quādo dabitur negatio impedimenti ad operandum? Hoc etiam contingit quoties decerno moueri ex loco, in quo sum; tunc enim dependenter ab hac voluntate supponente me in hoc loco, producitur impulsus habens vim ponendi me in alio loco immediate post, quando abfuerit hoc impedimentum, quod est: me supponi in hoc loco. Porro hæc motio in speciebus tam diū durat, quam diū

non

nō corrumpitur à virtute pro-
ductiua alterius effectus incō-
possibilis; hoc est cognitionis;
quæ ex limitatione Angeli nō
potest coniungi cum ea, ad
quam determinant illæ species
excitatae.

66 Obijcies secundo, vt
Angelus velit excitare species
talis obiecti, debet cognoscere
saltem confusè tale obiectum:
non videtur autem explicabi-
le à quibus speciebus sit talis
cognitio. Ergo non potest id
velle. Respondeo hanc cog-
nitionem confusam haberi ab
ijsdem speciebus à quibus ha-
betur cognitio distincta: hæ-
enim species sunt determina-
tæ ad repræsentandum suum
obiectum cōfusè, & in vniuer-
sali; indigent tamen determi-

G s natio.

natione, & attentione particulari ad illud representandum in particulari. Sic solet accidere in nobis, qui ex cognitione vniuersali, quam habemus exempli gratia, exordij Virgiliani, determinamur ad excitandam in nobis cognitionem huius carminis determinatè. Sic etiã Angelus determinatur ad hoc, sed perfectius, & per cognitionem, à qua certificatur, quod est in eius potestate excitare talem aliam cognitionem.

67 Ex dictis emergit maxima difficultas, quomodo scilicet dentur in Angelo illę vniuersales cognitiones, quibus eget, vt pro suo arbitrio excitet hanc, vel eam speciem particularem. Ad hoc explicandũ; dicendum primo, quod Angelo

lo

lo inseparabiliter inest cogni-
tio suæ entitatis. Probatur;
vel enim est in via, vel in ter-
mino, si primum debet posse
operari honestè, vt tendat in
terminum, ad hoc verò vt ope-
retur honestè necesse est, vt co-
gnoscat conuenientiam actus
cum operante. Ergo requiritur
vt cognoscat operantem. Si est
in termino debet gaudere, vel
dolere; vtrumque verò suppo-
nit cognitionem de physica
conuenientia, vel disconueniē-
tia operationis cum operante.
Ergo supponit cognitionem de
ipso operante. Confirmatur
à priori ex paritate voluntatis
determinatæ ad amorem sui,
& indeterminatæ ad amorem
aliorum, quæ non sunt conne-
xa cum amore sui. Igitur hæc

G 6 eadem

eadem determinatio, & indeterminatio est in cognitione intellectus respectu sui, & aliorum. In homine non hoc idem accidit, ut opinatus est Mirandulanus: homo enim non semper agit vitam rationalem, vel animalem, sed sæpè vegetativam tantū, & ad cognoscendū indiget phantasmate, quod nō semper excitatur. Absurdum autem est in homine comminisci cognitionem, cuius nullū indicium, & recordationem habemus: aliter non possemus certificari, utrum fortè habuerimus visionem beatam, & similes mirabiles cognitiones, & paulatim incideremus in deliria Pithagoræ, & Platoniorū. Existimo tamen quod quoties aliquid cognoscimus, toties co-

gnos-

gnoscimus nos ipsos; omnis enim cognitio excitat voluptatem, vel tristitiam, quæ non possunt haberi sine cognitione proprii indiuidui. Hi enim affectus supponunt aliquid præsens apprehendi, ut nobis conueniens, vel disconueniens, Itæ relinquitur in nobis memoria, quæ repræsentat obiectum, ut à nobis antea cognitum. Ergo quando cognouimus aliquod obiectum, etiam cognouimus nos id cognoscere, aliter non possemus de hoc ipso recordari; quandoquidem non datur recordatio de eo, quod non fuit cognitum.

68 Dicendum secundò, ultra hanc cognitionem, quam de se habet Angelus, debere determinari à Deo in primo suæ.

suae existentiae instanti, ut cogitet de hoc potius obiecto, quam de alio. Probatur, quia ad hoc, ut Angelus cognoscat haec, vel illa obiecta, non sufficit species; cognitio autem quam habet de se est vniuersalissima. Unde non sufficit, ut determinet ad excitationem huius, vel illius speciei. Nec potest determinari à propinquitate obiecti, ut homo; quia non agit per sensus, qui recipiunt species ab obiectis. Ergo spectat ad auctorem naturae ipsum determinare ad primam cognitionem, sicut spectat determinare ad primum tempus, & locum. Posita verò hac determinatione non est necesse, ut ulterius determinetur à Deo quoties aggredditur aliquam nouam con-
tem-

te
qu
pr
lib
no
ne
ca
A
ha
m
in
Pe
gi
D
be
te
fa
co
tu
re
tu
le

temptationem, vt censuit Vasquez; aliter nō sufficiēter Deus prouidisset effectibus naturalibus per causas secundas, si non posset Angelus operari sine nouo Dei influxu in genere causæ particularis. Potest igitur Angelus à cognitionibus quas habet nunc in vniuersali, determinari ad hæc, vel illa obiecta in particulari cognoscenda. Per hoc non tollitur, quod cogitatio congrua sit beneficiū Dei, tum quia posset Deus ex bono fine ad alia diuertere intellectum Angeli, quod non facit, ne impediatur cogitationē congruam; tum quia initio potuisset talem ordinem instituire, in quo præuidisset non orturam hic, & nunc Angelo talem congruam cogitationem.

Di.

69 Dicendum vltimo, Angelo semper adesse principium sufficiens ad cogitandum de quolibet obiecto particulari, cuius habet species, prout Angelus voluerit intellectum applicare ad hoc, vel illud. Probat, quia hoc spectat ad perfectionem Angeli, vt de nullo obiecto habeat obliuionem inuincibilem, quæ æquiparetur ignorantia. Per hanc potestatem vtendi sua scientia habituali possidet Angelus suam scientiam, quod si non cognosceret sub vniuersali suas species, neque posset ijs vti, & proinde tunc non perfecte possideret suam scientiam; cum igitur insint Angelo vniuersales rerum species, hæ sunt determinatæ ad semper mouendum intel-

intellectum Angelicum, vt co-
gnoscat omnia obiecta, que re-
presentantur ab ipsis; non qui-
dem particulariter, & distin-
ctè, sed sub vniuersali ratione,
& in qua multa conueniunt, &
ita vt possit determinari ad
volendū illa distinctè cogno-
scere.

C A P V T XXI.

*Circa Angelorum loquutionem
multiplex opinio affertur,
& refellitur.*

70 **P**ostquam egimus
de modo cognitio-
nis Angelorum circa obiecta,
quorum cognitio ijs debetur,
restat inquirere de modo co-
gnitionis circa ea quæ cogno-
scit.

scit alter dependenter ab alterius voluntate, hoc est de modo loquutionis Angelicæ. Difficile autem est exponere, qualiter Angeli se mutuò alloquantur; cum enim careant corporeis instrumētis, per quæ formantur soni, qui audiuntur à propinquis, & non à remotis, videtur, quod non poterit Angelus alloqui alium Angelum, quin omnibus sit ea loquutio manifesta: ex quo orirentur incommoda in Republica Angelorū: quod si dicamus dari tot linguas; quot sunt Angelorum binaria, videtur incredibile; quia plures essent species in mente Angelica pertinētes ad sermonem, quam sint omnes aliæ species cæterorum obiectorum.

71 Ad quæstionis euiden-
tiam tria sunt inuestiganda.
Primò, qui nam fuerint modi
dicendi auctorū circa hoc pū-
ctū, vt ex aliarū sententiarū re-
probatione appareat veritas no-
stræ. Secūdò, quæ nā sit essentia
locutionis in communi, vt ex
notitia communium definiā-
tur propria circa locutionem
Angelorum. Tertiò, illatio ad
propria locutionis Angelicæ.
Circa primū, plures sunt prin-
cipales modi dicendi. Primus,
est Angelum loqui per hoc
quod cognitionem effectiuē
producat in mente audientis,
vt putauit Scotus, aut speciem
intelligibilem cognitionis effe-
ctiuam, vt censuit Suarez. Hic
modus quomodocunque ex-
plicetur multipliciter refellitur.

Primò.

Primò, quia vel hæc productio fieret in quacunque distantia, & hoc videtur contra rationē causæ in communi, ad cuius actiuitatis spheram, videtur vel vnicè, vel præcipuè instituta dispositio localis; vel requireret propinquitatem, & Angeli non possent loqui nisi relinquendo sua ministeria, & locum mutando, quod videtur durum. Sed quicquid sit de hoc, vrgetur fortius, & à priori, quia hæc productio non habet essentiam locutionis; est enim de loquutionis essentia non solum manifestare obiectum, sed ipsum manifestare, vt directum ad audientem. Atque ita videmus non incidere in censuram, qui aliquid manifestat excommunicato denunciato,

ciato, etiam loquendo coram ipsa, & ex desiderio, vt ipse aliquid audiat, vel sciat: dummodo non dirigat loquutionem ad ipsum. Hæc autem directio ad essentiam loquutionis necessaria, non apparet quod, aut quomodo interueniat in hac manifestatione facta per productionem cognitionis, aut speciei, nam certè Deus meus non alloquitur per hoc præcisè, quod in me speciem, aut cognitionem producat de aliquo pertinente ad actus internos ipsius Dei.

72 Secundus modus explicandi est Angelum loqui per voluntatem, qua desiderat suum actum intentionalem alteri patere, per quam voluntatem cessat naturale sigillum, & incipit

incipit cogitatio vnus Angeli,
poni intra obiectum propor-
tionatum cognitioni alterius
Angeli. Sed hic modus pariter
est falsus. Primò, quia voluntas
vnus Angeli non videtur pos-
se determinare physicè opera-
tiones alterius. Videtur enim
quod voluntas physica vnus
non possit habere in sua phy-
sica potestate nisi operationes
eiusdem, non alterius agentis.
Et ex hoc cuilibet innotescit
esse ab ipso suas operationes,
quoniam experitur eas fieri ip-
so volente. Et nos pariter ex eo
quod operemur tantùm Deo
volente, inferimus Deum con-
currere nobiscū ad operandū.
Cū ergo hinc habeatur quod
Angelus non possit per suam
voluntatem determinare phy-
sicè

fi
g
ti
re
d
v
S
g
b
fi
ie
le
n
fi
e
fi
e
g
c
f
e
c

li, sicè intellectum alterius ad co-
or. gnoscendum; hæc determina-
ius tio erit solum moralis, & demū
ter reducenda ad moralem prou-
tas dentiam auctoris nature, quod
of. videtur parum philosophicū.
ra. Secundò sequeretur, quod An-
im gelus non posset mentiri. Pro-
ius batur, nam per eius voluntatē
ay. fieret alteri Angelo notū ob-
nes iectum prout est in se. Nec va-
tis. let quod dicunt aliqui posse
scit mentiri Angelum vsurpando,
es, si velit, aliud genus locutionis
ip. ex signis corporeis pacto con-
eo stitutis ad significandum; nam
deo ex hoc sequeretur quod An-
on. gelus potentior posset cogere
dū. debiliorem ad manifestanda
od sua arcana, quod incōueniens
m. est tantum, vt ad ipsum vitan-
hy. dum natura reddiderit possi-
bile

bile mendacium, dum noluit inter homines instituere pro locutione signa essentialiter vera; posset inquam cogere ad hanc manifestationem necessitando ipsum per minas ad non utendum, nisi ea locutione, quæ in hac sententia est essentialiter vera, & in qua proindè non posset non reuelare arcanum suum Angelus debilior. Ideò solus Deus, qui cogi non potest, habet locutionem essentialiter veracem.

73 *A priori* contra eam sententiam est, quia locutio nõ solum debet esse manifestatio obiecti, sed & debet esse intrinseca directio ipsius obiecti ad audientem, aliter si quis alloqueretur Paulum coram Petro cum intentione, vt Petrus intelligi-

luit
pro
ve-
e ad
ces-
ad
tio-
t ef-
pro-
lare
ebi-
cogi-
nem

telligeret suum conceptum, di-
ceretur alloqui Petrum, quod
est falsum; atqui illa voluntas
Angeli non est intrinseca dire-
ctio ad audientem, nec pecu-
liariter excitat alium Angelū,
vt audiat, sed solum ponit ar-
canum suum intra spheram
cognitionis illius alterius An-
geli. Ergo non sufficit ad lo-
cutionem.

74. Ultimus modus dicen-
di præcipuus est, Angelum lo-
qui per voluntatem, qua Mi-
chael, exempli causa, velit, vt
Gabriel sciat Michaelem desi-
derare, quod ipse habeat tale,
vel tale iudicium de ipsius Mi-
chaelis arcanis. Porrò per hanc
volitionem mētiri potest, quia
potest velle, vt audiens habeat
conceptum suo conceptui dif-

H for

formem. Sed contra hunc modum sunt aliquæ ex difficultatibus superioris modi; ut considerantipatebit, & est ulterius quod sicut homo potest aliquid dicere, & tamen desiderare, ut alius non credat, ita posse videtur & Angelus, & consequenter videtur distinguere dictio, seu locutio à tali desiderio. Præterea nec videtur esse mendacium, imperare mihi desiderium, quod alius credat id, quod ipse non credo; præsertim cum hoc si desideretur ex bono fine ne videatur quidem inhonestum, quæ inhonestas certè requiritur ad mendacium, aliter non posset ex mendacio oriri deceptio; hæc enim fundatur in eo, quod credam loquentem esse bonum,

De Ang. Cap. XXII. 171.

ac proinde nō mentiri. vndè ex
Angelis nemo deciperetur, si
crederet loquentem posse si-
mul mentiri, & simul esse bo-
num.

C A P V T XXII.

*Explicatur in quo consistat es-
sentia locutionis, vt sic, & de
intrinseca distinctione locutio-
nis ad alium à locutione ad se,
& cognitionis practica à spe-
culatiua.*

75

A Cutè, ac profun-
dè S. Thomas at-
tigit essentiam locutionis *pri-
ma par. quæst. 107. art. 1.* vbi
docet, tripliciter obiectum esse
in mente. Primo habitu, &
secundùm memoriam. Secun-

H 2 dō,

dò, vt actu consideratum. Tertiò, vt ad aliud relatum ; sicut autem de primo gradu transfertur in secundum , quoniam nos vtentes habitibus quando volumus, formamus verbum mentis, per quod nos ipsos alloquimur , ità de secundo gradu transfertur in tertium per voluntatem ordinatiuam ipsius ad alium, cui manifestetur. Ad cuius euidentiã sciendũ est cum omnis locutio ad aliũ supponat locutionẽ ad se, quod ex huius etiam notitia pendet illius intelligentia. Porro nos tunc dicimur formare verbum mentis , seu nos ipsos alloqui, quando principio nostro habituali cognitionis vtimur ad actu aliquid cognoscendum, quod habitu solum cognoscebamus.

bamus. Hinc est de essentia
Verbi esse quod procedat à
scientia habituali; nemo enim
dicit sibi id, quod antea pror-
sus nesciebat; & propterea *Ver-*
bum diuinum dicitur proce-
dere à memoria foecunda,
quoniam hæc vniuersè, cum
sit conseruatiua specierum est
principium habituale sciendi.
Est tamen hæc differentia in-
ter *Verbum* diuinum, & no-
strum, quod diuinum suppo-
nat memoriam infinitè perfe-
ctam, in qua continetur proin-
de omnis perfectio, tum actus
primi, tum actus secundi. Vnde
Verbum non addit supra
ipsum Deum aliquam perfe-
ctionem, sed solum perfectio-
nis communicationem; at *Ver-*
bum nostræ mentis non est so-

lūm communicatiuum perfe-
ctionis, quæ in nobis præerat,
sed addit nouam perfectionē.
Quod in hac redicitur de Ver-
bo diuino potest etiam propor-
tionaliter accipi de Spiritu Sā-
cto, vt patebit consideranti; è
contrario visio beata ideò for-
tasse negatur esse Verbum,
vt diximus *in libello de Deo*,
quia non supponit principium
habituaie sui: vndè non est lo-
cutio beatorum ad se ipsos.
Vlterius quoniam omnis lo-
cutio ad alterum oritur à lo-
cutione ad se, ideò dicuntur
creaturæ videri à beatis in Ver-
bo, non quia videantur in ali-
qua perfectione, quæ sit pecu-
liaris Verbi, sed quia, cum rela-
tio Verbi sit illud vltimū com-
plementum, per quod Deus di-
citur.

citur se ipsum alloqui, est illa
conditio, per quam vltimo de-
terminatur, vt possit alios al-
loqui, ijs communicādo suam
scientiam; sicut & propterea
futura dicuntur videri in scien-
tia visionis, & in decretis Dei.
Et porro post esse habituale
scientiæ per quod vnusquisq;
redditur potens, vt se ipsum al-
loquatur actu sciendo, conse-
quitur actualis sciētia, per quā
& se actu alloquitur, & reddi-
tur potēs, vt alios alloquatur;
prius enim est vniuersaliter;
quod aliquis intrinsecè sibi cō-
municet aliquam perfectionē,
inde quòd eam effundat in
alios à se. Propter similem ra-
tionem dicuntur gratiæ con-
ferri per Spiritum Sanctum,
non quia beneficentia diuina

non sit communis omnibus personis, sed quia primum donum est amor, ex quo sunt cætera dona. Omnis autem amor erga alios supponit tanquam mensuram, & ideam amorem erga se. Undè amor quo Deus nobis dona confert, supponit formaliter tanquam ideam amorem, quem exprimit, ut elicitedum erga se ipsum & communicatum sui.

76 Difficultas est. An effusio illa locutionis, quæ tendit ad extra; & sic est locutio ad alios, intrinsecè distinguatur à cognitione, per quam alloquimur nos ipsos; an potius ipsa loquutio ad intra, præcisè per hoc, quod à voluntate ordinetur ad alium, denominetur de nominatione extrinseca locu-

tio.

tio ad extra, & ad alium. Dicendum intrinsecè distingui, & sic diuersæ rationis esse cōceptū prout exprimit aliquid cognoscenti, & prout extratendit ad aliud ordinatus. Ad huius euidentiā sciendum est; quod diuersitas inter duas operationes intētionales nō cōsistit in sola diuersitate obiecti prosecutionis, sed etiam in diuersa ratione, sub qua respicitur idem obiectū, puta amor, & gaudium habent idem obiectum prosecutionis, & tamen diuersificantur ex diuersa ratione *sub qua* in quantum ex suo modo tendendi supponūt cognitionem de diuerso obiecto; nempe gaudium supponit cognitionem de præsentia, & amor cognitionem præscindē-

H 5 tem

tem à præsentia , vel absentia
obiecti. Id ipsum potest acci-
dere in duabus cognitionibus,
vt conueniant in eodem obie-
cto affirmato , vel repræsenta-
to, & tamen differant in ratio-
ne *sub qua* : quemadmodum
enim diuersa volitio pendet ex
diuersa cognitione, à qua diri-
gitur; ita etiam diuersa cogni-
tio pendet à diuersa volitione
à qua imperatur. Possunt ergo
hanc diuersam volitionem im-
perantem exprimere ex suo
modo tendendi diuersæ cog-
nitiones. Porrò id accidit diuer-
sitati inter cognitionem pra-
cticam, & speculatiuam, quòd
practica exprimat ex suo mo-
do tendendi voluntatem, per
quam referatur ad aliquod o-
pus; speculatiua non: esto quod
etiam

etiam ipsa per accidens, & per voluntatem ex suo modo tendendi non expressam, possit ad aliud ordinari. Id ipsum accidere potest in loquutione ad alterum, quòd nimirum exprimat voluntatem, per quam referatur ad propagandam scientiam in aliis, quam voluntatē non exprimit locutio ad se. His positis. Probatur sic de facto accidere, & consequenter, quod loquutio ad alterum, intrinsecè differat à locutione ad se. Primò, auctoritate S. Tho. initio huius capituli citati, distinguentis cognitionem speculatiuam entitatiuè à practica; eo quod illa ordinetur ad perfectionem cognoscentis, hæc verò ad aliquid aut operandum, aut alteri manifestan-

H 6 dum.

dum. Confirmatur experientia, quia dum alloquimur Deū, aut Angelos non facimus merum actum voluntatis ordinatum ad ipsos nostrorum cōceptuū. p̄cedentium; sed potius, ex voluntate eos alloquēdi, imperamus nobis quosdam conceptus intrinsecè ad ipsos ordinatos, vt videmur experiri. Probatur secundo, principaliter quia aliter voluntas loquēdi includeretur in locutione tanquam pars intrinseca, quare talis voluntas loquendi, non haberet obiectum adæquatè à se contradistinctum, sed moueretur partialiter à sui bonitate, quod repugnat, vt sæpè docuimus. Explicatur hæc ratio; vel enim obiectum talis voluntatis est sola verborum prolatio, vel

vel est hæc prolatio simul cum
volūrate ordinatiua ipsius pro-
lationis ad finem significandi.
Neutrū ex his dici potest. Er-
go hoc obiectum debet esse
aliquid tertium, adeoque de-
bet esse conceptus ex sua na-
tura ordinatus ad alium. Pro-
batur, quod hoc obiectum non
possit esse sola prolatio; quoniā
hæc non est locutio, sed eius si-
gnum, quocircā non mentire-
tur (esto quod peccaret contra
conventionem, quæ de iure
gentium nos obligat ad non
utendum sine alia utilitate si-
gnis ex pacto constitutis in
Republica, nisi ad finem verè
significandi) non mentiretur
inquam qui poneret externa
verba sine animo alloquendi
etiamsi videret alios inde fal-
lendos,

lentos, & opinaturos ipsum loqui. Probatur, quia non incidere in censuram, si proferret sic verba coram adstantibus excommunicatis; neque qui sic recitaret materialiter blasphemiam; alijs inde conijcientibus ipsum blasphemare, incideret in censuram blasphemiae. Imò si quis loquatur coram multis, sed vnum tantummodo alloquatur, quamuis alij audiant, & ex eius verbis hi ducantur in errorem, non dicitur esse illis mentitus; adeoque si is què alloquebatur, pacto secreto conuenisset cum loquutore circa diuersam significationem verborum, non diceretur iste loquutor villo modo mentitus. Ergo loquutio præter illam externam significationem factã

in

in talibus circumstantijs, in quibus videatur prodire à iudicio interno, & à voluntate illud manifestandi, requirit aliquam veram, & peculiarem directionem ipsius interni iudicij ad eum, quem alloquimur, & hæc directio est aliquid omnino contradistinctum ab omni significatione externa, quia tota hæc nõ sufficit ad loquutionem, vt vidimus. Probatur altera pars, quod scilicet obiectum voluntatis imperantis loquutionem, vltra prolationem non possit solum includere voluntatem ordinatiuam prolationis ad alium. Nam per voluntatem illam ordinatiuam non constituitur sufficienter loquutio. Ergo nec per imperium talis voluntatis ordinatiue sufficienter.

ficienter explicatur intentio loquendi. Probatur antecedens, quia voluntas illa ordinatiua habet pro obiecto solam prolationem externam verborū, quæ non est signum completum, vt vidimus: vltcrius ipsa voluntas ordinatiua nō sufficit ad complendam prolationem exteriorē in ratione locutionis. Ergo complexum ex prolatione verborum, & voluntate ordinatiua prolationis ad alium non sufficit ad constituendam locutionem, nec per consequens sufficit ad constituendum obiectum voluntatis loquendi. Probatur, quod voluntas ordinandi prolationē exteriorē ad alium, non compleat sufficienter talem prolationem in ratione locutionis, quia

quia si ego proferam verba
æquiuoca ex hoc fine, vt au-
diens intelligat illa in sensu fal-
so, sicut protulisse narratur Sā-
ctus Franciscus, non per hoc
censeor mentitus, nec dico
enunciaffe illa verba in talisē-
su, & tamen datur prolatio ex-
terna apta de se ad exprimen-
dum illum sensum, & vltimus
datur volitio interior ordina-
tiua talis prolationis ad hunc
finem, vt audiens putet me
proferre verba in tali sensu;
quod ipsum alijs exemplis o-
stendi posset. Et ratio à priori
cur loquutio non constituatur
per talem voluntatem, est, quia
voluntas intendit loqui. Vnde
cum volitio non alliciatur à se
ipsa, nec se ipsam intendat, ne-
cesse est quod distinguatur ad
æquatè

æquatè ab ipsa . Accedit quod
prolatio verborum sæpè non
habet vllam bonitatem , nisi
complere loquutionem . Vnde
nulla voluntas potest impera-
re prolationem , nisi vt mota à
bonitate loquutionis . Sed nulla
voluntas potest moueri à bo-
nitate sua . Ergo nulla voluntas
includitur in loquutione , & in
eius bonitate : aliter , vel ea vo-
luntas moueretur à se ipsa , vel
à prolatione non habente suf-
ficientem vim ad mouendum .
Cum ergo loquutio neque
constituatur per prolationem ,
neque per ipsam simul cum
voluntate : restat vt constitua-
tur per aliquem actum intelle-
ctus , essentialiter institutum à
natura , ad manifestandum cō-
ceptum ; qui actus possit quidē
esse

esse verus, & falsus, non verò
possit esse signum, & non esse
signum; quoniam si esset indif-
ferens ad esse signum, & non
esse signum, deberet ad esse si-
gni compleri per voluntatem,
quod hactenus reprobavi. Id
autem quod est indifferens ad
esse signum, est ipsa vox, & ex-
terior sermo; sed non ipsa lo-
quutio secundum omnia quæ
includit. Hæc enim est
manifestatio concep-
tus solum indif-
ferens ad
esse
veram, vel
falsam.

CAPUT XXIII.

*Soluuntur obiectiones contra
predicta, & esse locutionis
in genere magis ex-
plicatur.*

77

O Biectiones primò
Ista loquutio,
seu conceptus ad alium ordi-
natus, vel est simplex appre-
hensio, vel iudicium: neutrum
dici potest. Ergo non benè ex-
plicatur. Respondeo, quod
loquutio, vt loquutio importat
solum voluntariam appren-
sionem obiecti ordinatam ad
audientem; at loquutio vt ve-
ra, importat iudicium circa
rem, & notitiam talis iudicij in
loquente. Vndè mentitur quis

sic

fic concipiens voluntariè in
ordine ad alium aliquod obie-
ctum, quod nō iudicat verum,
vt eum conceptum ordinet ad
alium: & ideò verba, vt sint cō-
plementum loquutionis, de-
bent esse signa talis appren-
sionis: vt autem sint comple-
mentum locutionis vere, debet
huic apprensiōni annecti iu-
diciū de re apprensa, quod
iudiciū naturaliter significat
talis apprensiō; ipsumque
ordinat ad audientem. Si verò
in eo, qui profert verba nec de-
tur iudiciū ijs verbis confor-
me, nec apprensiō eius iudi-
cij ordinatiua ad audientem;
tunc verba ne quidem erunt
loquutio, adeoque nec falsa
tanquam loquutio, sed falsa in
genere alterius signi.

Obj.

78 Obijcies secundo, non est explicabile quid sit in ea loquutione *ly ad aliud ordinari*. Respondeo ipsum *quid est*, hoc est conceptum propriū huius apprehensionis ordinatiuæ ad aliam, cadere sub experientia; nec proindè posse vltèrius explicari; vt accidit in alijs actibus intentionalibus, qui sunt adeò clari, vt per eos alia explicentur, non verò explicantur ipsi per aliud. Si verò quærantur causæ, ac proprietates huiusmodi apprehensionis. Respondeo, quod sicut voluntas primo ordinatur ad retinendū suum bonum in se, & postea ad effusionem ipsius in alios, sic intellectus primo ordinatur ad gignendam scientiam in se, & postea ad propagandam

in

in
te
te
&
est
fib
ue
ad
tin
fio
dic
Ill
no
tel
ad
fio
m
te
tia
m
de
&

in alijs. Vnde in vtraque potentia datur diuersus modus tendendi ad vtrumque effectū; & sicut in voluntate diuersus est modus bonum appetendi sibi, & alijs; sic in intellectu diuersa est apprehensio ordinata ad iudicium intelligentis, vt retinendum in se, ab ea apprehensione, quæ ordinatur ad hoc iudicium alteri communicandū. Illa prima apprehensio potest non esse voluntaria, eò quòd intellectus essentialiter ordinetur ad scientiam intelligentis, & sic non debet ad hanc communicationem à libertate determinari; secunda est essentialiter voluntaria, eo quod communicatio scientiæ ad alios debeat esse effectus amicitiae, & per consequens etiam libertatis.

tatis. Quod si talis apprehensio conformetur iudicio apprehendentis, & oriatur à voluntate communicandi alteri veram notitiam, propriæque notitiæ conformem; tunc loquutio ad alterum cōformatur loquutioni ad se, et est vera; si cōtra accidat, difformatur, et est falsa. Ille igitur apprehendendi modus qui refertur ad alios, est essentialiter voluntarius, et, si quidem procedat ex desiderio communicandi scientiam veram, est essentialiter similis illi imagini, quam de eodem obiecto formamus in ordine ad nos, atque adeò concordat loquutio ad alios cum loquutione ad nos ipsos. Si autem procedit ex intentione fallendi, tunc altera loquutio ab altera

tera

tera discordat. Sed quoniam, ut idem S. Thomas notat loco citato, ea apprehensio interna non est intuibilis ab hominibus immediatè in se ipsa, propter crassitiem corporis; ideò per pactū instituta sunt signa externa ad eam manifestandam; quod non accidit in Angelis. Hæc signa non ideò possunt decipere, quia sunt signa ex pacto, & non naturalia, sed quia significāt immediatè aliquid, quod posset decipere etiam si cerneretur in se ipso; hoc est illas apprehensiones ad alium ordinatas: sicut suspiria, nutus, genuflexiones, & alia huiusmodi, non significant ex pacto, sed per naturā, et tamē possunt esse signa mendacia. Quin etiā quia significationem habent non necessariam, & essentialē,

I sed

sed probabilem, ideò possunt aliquando non esse formaliter signa, vel certè non esse formaliter loquutio; si nimirum re ipsa gerantur sine locutione interna; quocirca tantum per hoc differunt à vocibus, quod habent à natura id, quod voces articulatae habent à pacto.

79 Obijcies tertio, vel istae apprehensiones per voces significatè constituunt adæquatè loquutionem, & si hoc esset, non includerentur in locutione voces externae, vel non constituunt adæquatè, & redit superior difficultas, an voces compleant loquutionem, vel ut prolatae utcunque, vel ut prolatae taliter. Ergo illae apprehensiones sunt frustra ad soluendam
diffi.

difficultatem. Respondeo pro-
lationes externas inter homi-
nes non solum pertinere in-
trinsecè ad loquutionem, sed
esse id, quod tantum loquutio
dicit in recto; sunt enim voces,
id quod constituit obiectiuè
vim manifestatiuam concep-
tus; sed tamen ad denomina-
tionem loquutionis exigunt
in obliquo dependentiam à
conceptu interiori; nec tamen
ideò requirunt aliam volunta-
tè liberā, quā imperiū illius ap-
prehensionis internæ, quia tale
imperium dum vult eam ap-
prehensionem, intendit neces-
sariò eam, vt medium ad ma-
nifestationem, & consequenter
simul imperat prolationem,
vocum completiuam manife-
stationis; vel determinat volū-

tatem ad talem prolationem imperandam; non vt integram loquutionem, sed vt vltimum loquutionis complementum. Ex quibus patet non sequi inconueniens superius allatum; quod idem alliciatur à bonitate sui ipsius: Voluntas enim quæ habet pro obiecto loquutionem integram, ac proindè quæ est contradistincta, & secundum rem, & secundum cōceptum à toto eo, quod in loquutione includitur, est voluntas imperans ipsas voces internas, vtpotè quæ non sunt imperabiles, nisi ad finem loquendi, & sic ponendi coetera omnia quæ pertinent intrinsecè ad loquutionem.

CAPVT XXIV.

Resoluitur quæstio circa loquutionem Angeli, & quomodo Angelus possit mentiri, & alloqui unum aut plures pro suo arbitrio.

80 **E**X dictis asserendum est dari in Angelo cognitiones essentialiter directas ad alium, ab eo tantum naturaliter cognoscibiles ad quem diriguntur. Probatur primò, eo genere probationis, quod est familiare Aristoteli; nimirum quia in hoc puncto videntur conuenire plures ex allatis sententijs, si rectè expli-

I 3 cen.

centur, vt patebit cōsideranti,
tum sententiam ponentium
loquutionem. Angeli fieri per
signa spiritualia, quę signa hoc
modo explicata non patiuntur
vllam difficultatem; tum sen-
tentiam dicentium fieri lo-
quutionem per voluntariam
reflexionem Angeli supra suos
actus, quę sententia potest in-
telligi de eo peculiari genere
reflexionis, quod nos ponimus;
tum demum id habet locum
in aperta sententia. S. Thomę
supracitati. Secundò. Probatur
ex causa finali; quia ex vna
parte debet seruari naturale
secretum in actibus Angelorū;
ex alia debent esse liberè ma-
nifestabiles hi actus, tum ad
amicitiam tū ad societatem;
quod commodè præstitum est
red.

reddendo tantum eos cognoscibiles in aliqua imagine voluntariè exhibita à cognoscente; quæ proindè imago non est mirum, si ab ijs solum ad quos dirigitur, sit naturaliter cognoscibilis; nō verò ab alijs, ad quos non dirigitur. In nobis hoc nō potuit accidere, quoad externam manifestationem, quia obiectum sensibile cum non spectet vnicè ad naturam rationalem capacem societatis, & amicitiae, æquè se habet respectu cuiuslibet sentientis; cum verò hoc non accidat in obiecto intelligibili, potuit dari obiectum vni intelligibile, & non alteri, quippè ad vnum directum non ad alterū. Quidni enim, sicut cogitatio, quae me ipsum alloquor, non habet

aliquem effectum sensibilem,
extra, vt pateat alteri; e diuerso
eum habet cogitatio que ordi-
natur ad alium alloquendum,
sic & respectu Angelorum sic
diuersa natura cogitationum;
ita vt alia exigant produci spe-
ciem sui in alio Angelo; alia
non. Certè in hoc modo di-
cendi omnia saluantur, quæ in
alijs sunt difficilia; puta quod
vnus Angelus alloquatur vnũ,
non alloquendo omnes: allo-
quatur paucos, aut multos pro
diuersitate ordinationis ad v-
num, aut paucos, aut multos.
Item saluatur quomodo dari
possit mendacium in Angelis
per ordinationem conceptus
difformis iudicio quod habet,
& consequenter quomodo po-
tentior non possit cogere debi-
liorem.

liorem ad arcana sua illi pro-
denda. Item quomodo possit
vnus Angelus alium alloqui,
desiderando ne credat, si ni-
mirum ordinet ad eum appre-
hensionem, desiderans, vt eli-
ciat iudicium tali appren-
sioni difforme. Item quomo-
do distinguantur in Angelo
varie species loquutionis opta-
tiue scilicet & enunciatiuę. Sic
enim distinguuntur; optatiua
est conceptus ordinatus ad al-
lium, practicus, directus intrin-
secè ad obtinendam aliquam
operationē ab eo, quē alloqui-
mur. Enunciatiua est concep-
tus ordinatus ad alium intrin-
secè speculatiuus.

81. Obijcies primo, supra
negauimus Angelis primas ap-
prehensiones. Ergo malè hic

I § cas

eas admittimus. Respondeo nos negasse apprehensiones ordinatas ad iudicium apprehendentis; quia sic purè apprehendere esset imperfectio Angeli; non verò ordinatas ad iudicium eliciendum ab alio; quia circa illud nil aliud possunt Angeli, quam producere in se imaginem talis obiecti, quæ sit talis apprehensio in ipsis Angelis propagatiua eorum notitiæ ad mentem alterius.

82. Obijcies secundò. Ex his sequeretur dari etiam in Deo primam apprehensionē, quod est falsum per nos. Respondeo, quod cum Deus sit essentialiter verax, eius loquutio est iudiciū affirmans quod res ita sit; seu hæc loquutio sit

iu.

iudicium peculiare directum
ad nos, seu supra verbum in-
ternum addat solam volitionē
ipsum manifestandi exterius,
quod est probabilius; quia per
verbum internū obiecta sunt
perfectè in Deo. Vndè noua
ordinatio superueniens non
potest esse exercitium cognitio-
nis, sed libertatis.

83. Ex dictis collige posse
in omnibus creaturis dari lo-
quutionem erga Deum, non
tamen voces significatiuas in
ordine ad ipsum Deum: Et in
hoc sensu verificari, quod di-
ximus circa hoc in libello *de*
Fide. Patet secundum; quia
signum est medium ad hoc, vt
alter inferat rem: At Deus om-
nia immediatè scit. Ergo respe-
ctu Dei non datur medium.

ad inferendum, adeòque nec
 signum. Probatum primum,
 quia possumus erga Deum
 exercere modum illum appre-
 hendendi; non quidem ad
 hoc, ut Deo pateant res ap-
 prehensæ, sed ut cognoscat
 ipsam apprehensionem, &
 loquutionem nostram, quæ
 est actus obsequij erga Deum,
 & aliquis cultus diuinæ
 perfectionis; hoc au-

tem sufficit ad
 essentiam

loquu-

tio-

nis.

CA:

A

li

p

a

&

ii

q

A

P

F

C A P V T XXV.

*An Angelo sit essenziale esse in
loco, & tempore, & quanam
sit quoad hanc necessi-
tatem differen-
tia spiritus
à corpo-
re.*

84. **A**Ntequam definiatur modus angelicus essendi in loco, & in tempore; prius considerandum est, an coexistere alicui spatio loci, & temporis sit de essentia cuiuscumque creaturæ, & consequenter etiam spiritualis, & Angelicæ; an solius naturæ corporeæ, super quo est difficultas præcipuè circa locum, Sciendum.

dum ergo est quod, licet non possimus aliquid imaginari, aut sentire independenter à loco, possumus illud intellectu concipere. Vndè tum nomina significantia apprehensionem, tum verba substituta affirmationibus abstrahunt à loco. Nō sic abstrahunt à tempore verba: In affirmatione enim existentiae, quæ affirmatio per verba importatur, intellectus præscindere non potest à tempore. Ideò verba sunt instituta apud omnes cum temporum distinctione; quod est signū vnumquodque existens esse essentialiter in aliquo tempore, quia nequit aliter concipi, quam vt tempori coexistens. Vltèrius non est perceptibile aliquid creari; quin vel fuerit ante principium

ci
tu
tio
re,
ter
tu
du
vt
te
ita
au
ra
h
n
co
h
q
c
t
n
E
S

cipium nostri temporis, & potuerit coexistere alicui durationi anteriori ad eas quæ fuerunt, vel saltem alicui parti huius temporis quod datur, & dabitur; neque est intelligibile dari duas existentiis ita disparatas, ut neque sint simul, neque altera alteram præcedat, adeoque ita ut altera nulli parti actuali, aut possibili ullius alterius durationis correspondeat. Nō est hoc ita inintelligibile in loco, nam quamuis ægrè possimus concipere aliquid esse nullibi, hoc prouenire potest ex eo, quod non possimus aliquid concipere, nisi ad modū rei quantæ, eo quod noster intellectus moueatur à phantasmate semper repræsentante quantitatem, & locum. Coeterum nec eodem

dem modo censetur causa rei illa quæ dat esse in hoc loco, sicut quæ dat in hoc tempore; nec ita censetur amplificari existentia rei per rarefactionē, per quam plus loci occupat, ac per permanentiam, per quam plus temporis obtinet.

85 Dicendum igitur primo, non posse aliquid existere, & nunquam existere. Patet ex dictis, & videtur per se notum, aliter posset aliquis esse beatus, & tamen nunquam esse beatus, & semper infelix, quod nemo dicet.

86 Dicendum secundo, impossibile esse quod aliquod corpus sit nusquam. Probatum ex impossibilitate hoc ipsum imaginandi, quæ impossibilitas in aliqua potentia cognoscitiva

sci
ill
lis
sit
na
fir
fir
re
qu
au
au
tit
co
lo
im
pu
ce
lo
pi
te
ve
le

scitiua probat repugnantiam
illius rei, quæ est obiectum ta-
lis potentia; cum ergo corpus
sit obiectum proprium imagi-
nationis ex eo, quod non pos-
simus imaginari duo corpora
sine ordine locali, infertur hoc
repugnare. Nec dici potest,
quod obiectum imaginationis
aut est sola dispositio localis,
aut aliquid diuisibile, vt quan-
titas, quibus solum proinde
conueniat necessariò esse in
loco. Contra enim est, quia
imaginatio concipit etiã cor-
pus, vt distinctum à loco, dum
concipit illud transferri de vno
loco in alium. Vltèrius conci-
pit punctum indiuisibile, vt pa-
tet in Mathematica, quæ cum
versetur circa res imaginabi-
les, nihilominus sæpè loquitur
de

de punctis: Confirmatur quia
 omne corpus est essentialiter
 institutum ad agendum in alia,
 nec enim est gratia sui, sed fe-
 licitatis alienæ, ad quam in-
 seruit tantum agendo, per a-
 ctionem transeuntem; atqui
 ad hanc actionem requiritur
 ubicatio limitatiua actiuitatis
 in agente. Ergo, & cæt. Ulte-
 rius videtur quod ad agen-
 dum in aliud requiratur ne-
 cessario vicinitas agentis, &
 passi. Probat, aliter effe-
 ctus non demonstraret suam
 causam: si enim non sit evidens
 rem non agere, vbi non est, non
 posset hoc vlla experientia
 apprehendi; nam nos experi-
 mur effectus, & non experimur
 immediatè quænam sint ipso-
 rum causæ: est ergo necessaria

vbi-

vbicatio ad hoc ne corpus sit frustra.

87 Obijcies primo. Corpus Christi in Eucharistia non potest naturaliter agere, & tamē non est frustra. Respondeo sufficere, quod possit supernaturaliter agere. Imò & de facto agit continendo species, quibus substatur. Undē non est frustra.

88 Obijcies secundò, etiam materia sine forma esset frustra, & tamen potest ab omni forma diuinitus separari. Ergo etiam corpus separari potest ab omni vbicatione. Nego antecedens: quicquid enim sit, an id miraculosè fieri possit, adhuc tunc materia esset apta ad suū finē, quia esset apta recipere dispositiones in se induci.

ducibiles ab agente; ad quas dispositiones posset consequi formas.

89 Dicendum tertio, res spirituales posse de potentia absoluta esse nullibi. Probat, quia sunt institutæ propter actiones immanentes, quæ non exigunt propinquitatem, ut limitentur: sunt enim ex se limitatæ ad vnicum subiectum, seu ad agens, quod est simul recipiens ipsarum.

90 Obijcies: non potest aliquid existere quin sit præsens immensitati Dei, sed quod est nullibi non est ipsi præsens. Ergo nihil potest esse nullibi. Respondeo duplicem dari præsentiam Dei ad creaturas: alia est per quam Deus est intimus creaturæ, ut cōseruans, & dans
illi

illi totum esse, & totam perfe-
ctionem, & virtutem, quæ in-
timitas præcedit omne vbi, &
ad eam sequitur, quod vbi est
creatura sit Deus, vt continens
tanquam causa totam perfe-
ctionem vbiationis creatæ.
Porrò secundum hanc præsen-
tiam omnis creatura est præ-
sens Deo priùs natura quam
vbiatur: est inquam Deo præ-
sens, vt danti esse, antequam
det ipsi vbi: & quoniam hæc
perfectio diuina à qua omnis
creatura accipit esse, est idem
immensitati, per quam Deus
continet, & communicat per-
fectionem omnium vbiatio-
num; ideò in hoc sensu omnis
creatura dicitur præsens diui-
næ immensitati. Alia præsentia
est præsentia localis cum diui-

na immensitate, vt dicente re.
 spectum ad omnem creatam
 vocationem; & hæc præsentia
 non est in creatura in eo priori
 in quo præcedit suum vbi; nec
 esset in re, quæ existeret nusquã,
 nec est de eius essentia. Vndè
 dicendum est de essentia om-
 nis creaturæ esse quod coexi-
 stat diuinæ immensitati mate-
 rialiter solum, & non formali-
 ter sumptè; sicut accidit in qua-
 cunque creatura pro eo priori,
 pro quo præcedit suum vbi; est
 tamen de essentia omnis crea-
 turæ, habere eam intimitatem
 cum Deo, ratione cuius exigat
 ei localiter coexistere.

91. Obijcies secundò, impli-
 cat aliquid poni, quin tollatur
 eius negatio ab aliquo loco.
 Ergo non potest aliquid existe-
 re,

re, & simul esse nusquam. Nego antecedens, quia prius intelligitur rem dari, quam vbi-
cari, & consequenter quam tolli eius negationem à loco: in hoc autem *vbi* differt à dura-
tione, quia sicut ponere dura-
tionem est dare esse rei; ita da-
re rei esse est impedire nega-
tionem alicuius durationis ip-
sius; quod non accidit in vbi-
catione. Sicut enim non est idē
ponere in loco, & dare esse, sic
non est idem auferre à loco, &
auferre esse; sed quoniam locus
continet rem; sicut materia
formam, ideò secundum vsum
vocum dicitur dari negatio rei
in loco, quando res est ab eo
disiuncta, sicut dicitur dari ne-
gatio formæ in materia, quan-
do forma materiæ non vnitur;
cum

cum tamen in neutro casu de-
tur vera negatio rei; sed unio-
nistantum rei cum loco; vel
formæ cum subiecto.

CAPUT XXVI.

*An esse in loco habeatur per ali-
quid purè relatiuum, an
per aliquid absolu-
tum.*

92 **Q**uoniam quæstio
de vocatione,
& motu Angelorum tota pen-
det à principijs communibus
super natura vocationis, &
motus *ut sic*; ideò prius oportet
de ijs communiter statue-
re, vt deinde propria Angelo-
rum liceat per consequentias
deducere. Certum est rem non

con-

constitui in loco per solam
quantitatem. Patet quia res
invariata quantitate mouetur,
& mutat locum. Nec per solū
locum extrinsecum res est in
loco; quoniam corpore, & loco
coexistente potest corpus non
esse in hoc loco. Nec demum
per motum præteritum; quia
motus ille est aliquid hic, &
nunc insensibile; cum tamen
dispositio localis sit ipse ordo,
ac pulchritudo rerum, quæ
maximè sentiuntur.

93 Sed quoniam omnia
quæ experimur quoad locum
sunt dispositio, & relationes
variæ corporum inter se, quod
patet; quia, quando obiecta re-
tinent eandem dispositionem,
nos non experimur moueri; &
mutare locum, vt accidit in ijs,

K qui

qui sunt inclusi in nauis cubi-
culo. Quoniam inquam id tan-
tum experimur, ideò videtur
negari posse, quod vbicatio sit
accidens absolutum; & asserē-
dum esse, quod possit identifi-
cari cum solis varijs relationi-
bus corporum ad inuicem. Ex
hac verò doctrina multa con-
sequerentur; puta quod Deus
nō esset in spatijs imaginarijs,
vtpotè quæ per nil aliud cōsti-
tuerētur, supposita prædicta sen-
tentia, nisi per relationes possi-
biles corporū cōiungibiliū istis
corporibus, quæ dantur de fa-
cto, quæ corpora coniungibilia
cum de facto non coniungan-
tur, quia non sunt, patet. Deum
in ijs non esse. Item esset chi-
mericum, quod totus mundus,
vt de facto se habet, transferre-
tur

tur in aliud spatium ; quia in
hac sententia , totum transferri
in aliud spatium, est non ita se
habere secundum quantitatem,
eiusque raritatem, & densitatem,
ut de facto se habet. De-
mum, nec de potentia absoluta,
esset possibile vacuum; quonia-
cum, in ea sententia, propin-
quitas immediata corporum
non sit explicabilis, nisi per ne-
gationem corporis actu inter-
medij, ut patebit consideranti;
inter quaelibet duo corpora
vel daretur corpus interme-
dium, & hoc ipsum esset non
dari vacuum; vel nullum cor-
pus mediaret inter aliqua duo,
& hoc pariter in ea sententia
est non dari vacuum, quoniam
id ipsum esset esse propinqua
illa duo corpora .

K 2   At

At verò in sententia ponente rem esse hic, vel ibi per aliquam formam absolutam, bene intelligitur quomodo à Deo posset hic mundus transferri in aliud spatium imaginarium; id enim contingeret, si haberet formas absolutas similes illis, per quas alia corpora creabilia possent collocari extra hunc mundum, & huic mundo vni localiter. Item, supposita ea sententia, Deus est de facto in spatijs imaginarijs, quia habet perfectionem correspondentem illi formæ absolutæ possibili; sicut dicitur Deus fuisse ante mundum, quia habet perfectionem correspondentem illi formæ absolutæ possibili, per quam res poterant esse ante illud tempus, quod fuit defacto.

etc. Præterea potest dari vacuum, quia duo corpora possunt habere tales formas absolutas constituentes illas in duobus spatijs, vt sit possibilis aliqua alia forma absoluta, per quam res constituatur inter vtramque ex illis formis.

94 Dicendum primò, res non poni in loco per solas relationes prædicamentales propinquitatis, & distantiae. Probatur quia, quando ego muto locum per motum, alia quæ manent immota non mutant locum, & tamen cum ego tam mutem relationem ad ipsa, quam ipsa ad me, non est in dicta sententia cur ego dicerer potius mutare locum quam ipsa. Nec potest dici, quod illud mutet locum, quod mutat re.

K 3 latio.

lationem ad plura corpora; nā,
 quando maximum Coelum
 mouetur, eius partes retinent
 eandem relationem ad plura,
 hoc est ad omnes sui compar-
 tes, terra verò ad easdem, hoc
 est ad plura, mutat relationem,
 & tamen Coelum mouetur, &
 terra restat immota. Nec se-
 cundò potest dici id mutare
 locum, quod acquirit talem re-
 lationem, per receptionē mo-
 tus in se; nam contra est, quia,
esse in hoc loco, est aliquid adæ-
 quatè præsens, cum receptio
 motus sit præterita. Item mo-
 tus non est gratia sui, sed termi-
 ni, qui, secundum axioma Ari-
 stotelis, non est pura relatio. Er-
 go est aliquid tertium distin-
 ctum à relatione.

95. Dicendum secundò,
 quod.

quod licet forma constituens
in loco non sit pura relatio,
nihilominus non est aliquid
omnino absolutum, vt albedo,
& calor. Probatur primò, ex
impossibilitate cōcipiendi hoc
spatium sine respectu ad alia
corpora actualia, vel possibilis
alibi collocata, quam impossi-
bilitatem non experimur in
albedine, & nigredine. Ex hoc
oritur, quod homines non ex-
plicat hoc *vbi*, nisi in ordine
ad hoc spatium imaginarium,
quod spatium, si vbicatio sit
quid absolutum, non est nisi
aliæ vbicationes possibilis si-
miles huic; vnde in hac expli-
catione fieret circulus: experi-
mur autem cætera accidentia
absoluta explicari ab homini-
bus absque ordine ad aliud. Er-

go ubi non est accidens omnino absolutum. Confirmatur à priori, quoniam ubicatio non videtur habere alium usum, quam constituere pulchritudinem, & ordinem inter duo, & determinare vnum, vt agat in aliud, quorum conceptuum vterque est relatiuus. Ergo ubi est relatiuum. Ex his patet inueniendum esse aliquem terminum absolutum, in quem vltimò resoluator iste conceptus relatiuus: est enim de essentia omnis relationis, in aliquid absolutum resolui, in quo demum sistat intellectus, vt alibi diximus, ex Aristotele.

C A P V T XXVII.

*Quod nam sit ens absolutum, in
quo fundantur rerum ubi-
cationes, & ultimò re-
soluitur ipsarum
conceptus re-
latius.*

96 **D**icendum est, quod
hoc absolutum
est aliqua forma accidentalis,
localiter immutabilis, existens
in supremo Coelo, quod conti-
net, & conseruat omnia infe-
riora. Per hanc formam illud
Coelum habet esse primum in
hoc uniuerso, & per attributio-
nem ad ipsum cætera corpora
sunt nobilius, aut ignobilius di-
sposta; illud enim Coelum est

K 5 supra

supra omnia, accipiendo ly *su-*
pra non arbitrariè; sed natura-
liter, per intrinsecam præstan-
tiam. Probatur primò, ex opu-
sculo de natura loci, quod opu-
sculum probabilissimum est
esse S. Thomæ, licet hoc non
sit omnino certum. Probatur
inquam, quia ibi expressè dici-
tur, quod diuersæ vbicationes
nil aliud sunt, quam diuersi or-
dines ad primum locans, quod
est Coelum, & per hoc explicat
immobilitatem loci continē-
tis, quòd, licet moueatur super
hac superficie aeris, remanetta-
men formaliter immotus, se-
cundùm ordinem ad primum
locans, quia superficies aeris
succeedentis retinet eundē or-
dinem, & hunc ipsùm modum
philosophandi retinet S. Tho-
mas.

mas in commentario 4. Phys.
explicans in hoc sensu Aristo-
telem. Probatur secundò, quo-
niã inter omnia, inter quæ da-
tur verus ordo, datur, & prius,
ac posterius, & consequenter a-
liquid primum. Ergo cum in-
ter vbicationes detur ordo, da-
tur aliquid eiusdem generis pri-
mum, seu aliquid primum vbi-
catum, quod est omnium men-
sura. Et per hoc saluatur aptius
rerum dispositio, ac ordo, po-
nendo disparem perfectionem
in vbicatione rerum perfe-
ctiorum, vel imperfectiorum;
quam si dicamus omnes vbi-
cationes habere eandem, seu
æqualem perfectionē, & æquē
benè potuisse aerem poni vbi
est aqua, & hanc vbi est ignis,
& sic de cæteris; si nimirum

K 6 Deus

Deus posuisset totum mundū
in spatio imaginario inadequa-
tè distincto ab hoc, in quo ip-
sum de facto collocavit. Pro-
babilius ergo est, quod sicut
corporibus nobilioribus de-
bentur cætera accidentia per-
fectiora, sic etiã debeat ubi-
catio perfectior, ita ut vnum
corpus esse localiter supra a-
liud, non sonet in vicatione,
aliquam designationem merè
arbitrariam, sed sonet intrinse-
cam præstantiã, sicut eandem
sonat in superioritate perfectio-
nis, præsertim cum vbiatio-
nes inter se distantes habeant
diuersitatem quasi specificam,
quam diuersitatem probabile
est connecti necessariò cum
inæqualitate perfectionis. Por-
rò illud corpus, quod est pri-
mum,

num, & cuius forma est mensura omnium vbicationum, debet esse essentialiter immobile, saltem secundum totum; aliter vel non esset præstantissima eius vbicatio, vel vbicatio, quã habet non esset nobilior alijs ab ipsa distantibus, quod est contra suppositum. Et ulterius tale corpus non tam est in loco, quam ipsum est locus cæterorum.

97 Hæc doctrina *corpus immobile non est in loco*, est conformis Philosopho 4. *Physicorũ*, ubi *cap. 4. & 5.* apertè docet, illud tantum corpus esse in loco, quod potest moueri localiter, & quod habet indifferentiam ad hunc, vel illum locum, & *cap. 41.* distinguit locum à vase, quia res ita est in vase, vt
simul.

simul cum vase moueatur; at
verò mouetur immoto loco,
quem proindè definit superfi-
ciem immobilem, non tanquã
nou potentem moueri, sed vt
defacto immotam; quia dicit
quod nauis est tanquam in lo-
co in toto fluuio, hic enim de-
facto non mouetur, licet
posset moueri. Idem Aristote-
les tex. 46. vsque ad 49. Negat
vniuersum alicubi esse, quia
quod alicubi est, habet aliquod
extra ipsum continens. At,
præter vniuersum, nihil est ex-
tra. Ergo &c. Addit omnia
esse in Coelo, quia Coelum est
vniuersum, (intellige per con-
tinentiam,) demùm concludit
sic: *est autem locus nõ ipsum Cœ-
lum, sed aliquid eius, vltimus in-
quam finis quiescens quo corpus
mobi.*

mobile tangit. Et idcirco terra,
in aqua, hæc in aere, aer in æthe-
re, & æther in Cælo est collocatus:
ipsum verò Cælum nullo in alio
corpore est collocatum. Undè
ipse Aristoteles ad explicandū
radicaliter locum, qui non sit
ulterius explicandus per aliū
locum, in quo sit, demum re-
currit ad aliquid immobile,
quod non sit in loco, sed sit lo-
cus cæterorum. Ideò ait quòd
vniuersum nō est in loco, quia
nil. est extra continens ip-
sum vniuersum, & ideo Cœlū
ipsum secundū vltimam su-
perficiem immobilem secun-
dū quam omnia continet,
ponit esse locum omnium, vt
vidimus, & quāuis tex. 31. di-
xisset Cœlum maximè esse in
loco, quia semper mouetur (ex-
plicat

plicat deindè, vt hoc intelligatur de partibus quæ mouentur, & ab alijs continentur) nō de toto, quod remanet immotum, & omnia continet per cōprehensionem, sicut vniuersū per identitatem, & idcirco etiā Coelum dicitur *vniuersum*. Tota hæc doctrina elucidatur à S. Thoma in Commentario super illis locis Philosophi.

98 Petes per quid partes Coeli dicantur moueri secundum Aristotelem. Respondeo, per diuersam relationem ad aliquid essentialiter immobile, quod est absolutum, cuiusmodi sunt poli ipsius Coeli, qui cū sint naturaliter immobiles, per Aristotelem, qui putat naturā agere necessariò, sunt immoti essentialiter. Ex his patet, quid
fit

fit in sententia Aristotelis, quā sequimur, prima mensura loci; aliquid nimirum essentialiter immotum omnia continens, quod non fit in loco.

99 Nunc restat quærere, quodnam sit ens habens eiusmodi prædicata. Dicendum, quod, philosophando secundū merum lumen naturæ, hoc immobile est superficies supremi corporis mobilis omnia complectentis. Pro quo: Sciendum est, quod in rebus datur aliqua perfectio, per quam constituatur in suo ultimo complemento perfectionis essentialis, vel accidentalis; quæ perfectio est ultima quasi linea artificis, opus suum complementis. Unde etiam quantitas habet pro suo ultimo complemento talem.

su.

superficiem sic terminatam, ut non possit recipere ulterius additamentum quantitatum intra: sed solum potest compleri ad extra, quatenus possunt eius superficiei superaddi alia extrinseca ornamenta, cum quibus constituat aliquid pulchrius. Quare illa superficies est talis, ut exigat superius complementum in ratione pulchritudinis. Et propterea inter haec nostra corpora non potest dari saltem naturaliter vacuum, quia eorum superficies non haberent ex omni parte illud complementum, quod naturaliter exigunt habere. Sed quoniam de ratione pulchri officij est habere quosdam terminos, ideo deueniendum est ad terminos, & ad vltimum

com-

complementum huius opificij
quod est vniuersum . Hoc cō-
plementum non debet esse per
accidens, quasi mundus fortui-
tò terminetur potius in hoc
corpore, quàm in alio; sed de-
bet esse per se, & secundum exi-
gentiam naturæ, vt vniuersum
possit dici perfectum ex natura
rei, & præferat admirabilem
sapientiam, ac bonitatem con-
ditoris . Debet ergo dari in su-
premo corpore aliqua superfi-
cies, quæ sit ex natura rei com-
plementum non modo intrin-
secum illius corporis, sed etiã
totius vniuersi, ac proindè de-
bet esse talis superficies, quæ
totum vniuersum ex natura
sua in se contineat . Ex quibus
fit, eiusmodi superficiem esse
immobilem, quia est primus

locus continens omnia; eamdemque superficiem esse illud ubi, per quod corpus tali superficie affectum collocatur non tanquam in loco, sed tanquam primus locus. Sciendum ulterius est, quod quoniam hoc corpus supremum non est omnia per identitatem, sed tantum per continentiam, potest moveri; non quidem motu recto, quia vel non esset primum si ascenderet, vel desineret esse primum si descenderet; sed circulariter, ad hoc, ut sic coniunctum secundum varias sui partes cum varijs partibus inferiorum, & trahendo orbem inferiorum motu raptus, constituat cum toto universo novam, & novam pulchritudinem ad quam Coelum est in potentia.

Di.

fit
tu
bi
qu
tu
pr
&
Co
pr
in
tic
pr
co
ib
re
ta
fic
tu
qu
du
tu

100 Dicendum vltimò, po-
sito, quod ex Patribus, & scrip-
tura constet, supra primū mo-
bile dari aliquod corpus vsque-
quaque immobile, quod voca-
tur *Empyreum* quasi *igneum*,
propter magnitudinem lucis,
& eminentiam supra corpora
Cœlestia, sicut habet ignis su-
pra elementaria. Dicendum
inquam est, quod per attribu-
tionem ad huius corporis su-
premam superficiem cœtera
corpora dicuntur esse *hic*, vel
ibi. Et proindè *moueri* est acqui-
rere diuersam relationem ad
talem superficiem, qua super-
ficie ablata non darentur mo-
tus eiusdem generis cum ijs,
qui dantur, sed esset constituē-
dus alius rerum ordo. Proba-
tur ex dictis circa primū mo-
bile

bile ex suppositione, quod esset
 supremum. Ea enim probant
 de Coelo empyreo ex supposi-
 tione, quod lumine supernatu-
 rali constet ipsum esse supra-
 mum, & vsquequaque immo-
 bile.

CAPVT XXVIII.

*Soluuntur obiectiones, contra
 predictam doctrinam
 de natura loci.*

101 Obijcies primo, corpora
 beatorum sunt supra Coelum
 Empyreum. Ergo non est su-
 premum, hoc est, supra omnia
 corpora. Nego antecedens
 quia ea corpora propter suam
 penetrabilitatem sunt in eodem
 loco cum Empyreo, quod si
 vel

vel vnus Angelus esset vltra
totam circumferentiam vlti-
mi Cæli inuerteretur totus hic
ordo naturalis rerum, vt bene
aduertit S. Bonauentura in 2.
dist. 2.

102 Obijcies secundo, Deus
potest ponere alium mundum
creabilem extra Empyreum.
Ergo Empyreum non est per
sua intrinseca supremum, &
vltimum corpus. Respondeo,
quod vel nouus mundus esset
aliquid disparatum à præfenti,
& hoc implicat, tum quia face-
re aliquid in ordinatum est cō-
tra sapientiam artificis; tum
quia repugnat imaginationi
sic concipere, vt imaginemur
disparatè se habere illos duos
mundos; quæ repugnantia cir-
ca res, quæ sunt proprium ob-
iectum

iectum imaginationis indicat
impossibilitatem rei; cæterum
si hic sit casus possibilis, ille
nouus mūdus esset extra hūc,
non positiuè, sed negatiuè, qua
tenus ab hoc nō contineretur,
neque hunc contineret. Vndè
eius corpora nec essent supra,
nec infra Empyreum; sed ha-
berent vbi alterius generis, per
ordinem ad aliud supremum
corpus. Vel nouus ille mundus
haberet relationem localē ad
hunc, & tunc in isto aut debe-
ret mutari superficies, quæ est
essentialiter suprema, & aliqua
talis superficies poni in alio
corpore, quod esset supremum
vtriusque, vel saltem Coelum
Empyreum adhuc remaneret
supremum, acquirendo tamen
superficiem ab omni parte
com-

complebilem localiter à circū-
stantibus corporibus, in quibus
denominationes superioris, et
inferioris essent desumptæ per
propinquitatem, vel distantiam
ab hoc Empyreo. Vndè si ali-
quod corpus perueniret vsque
ad Empyreum, dum vltterius
tenderet, non ascenderet; sed
descenderet, quia magis elon-
garetur à supremo; sicut si linea
protensa vsq; ad centrum terre
vltterius protendatur, non de-
scendit, sed incipit ascendere,
quia magis appropinquat ad
Coelum à cuius proximitate
desumitur ascensus, & à cuius
elongatione descensus.

103 Obijcies tertio, vel im-
mobilitas est perfectio, & debe-
ret potius conuenire corpori-
bus beatorum, quam Empy-
reo,

L reo,

reo, vel imperfectio, & deberet
conuenire potius inferioribus
quam Emphyreo. Ergo non cō-
uenit Emphyreo. Ad solutio-
nem noto duplex dari corpo-
rum genus in natura; alia sunt
simplicia, quæ per eandem for-
mam cōstituuntur in esse cor-
poris, & in esse talis rei, puta
ignis, aut aquæ: alia sunt mixta,
quæ habent pro materia ali-
quid compositum ex materia
prima, & forma incompleta;
quod compositum dicitur ma-
teria secunda, & per hoc con-
stituuntur in esse corporis: ac-
cedit verò forma huius deter-
minati corporis dans vltimum
complementum substantiale
in esse talis entis substantialis
completi, & hæc sunt omnia
mixta. Hoc posito dico immo-
bili-

erret
ibus
cō-
atio.
rpo.
sunt
for-
cor-
uta
ixta,
ali-
teria
ta;
r ma
con-
: ac-
eter-
num
iale
tialis
nia
mo,
ili-

bilitatem esse perfectionem ip-
sius corporis, quod per eam
formam per quam constitui-
tur in esse corporis vltimò cō-
pletur simpliciter, non verò
corporis, in quo forma dans es-
se corporis subseruit alteri for-
mæ; huic enim corpori magis
expedit posse moueri. Probatur
prima pars; quia primis corpo-
ribus non conuenit moueri ni-
si quatenus extrahuntur vio-
lenter à proprijs locis, vel qua-
tenus ex imperfectione non
sunt in proprio loco, sed ad ip-
sum tendunt, vel deniq; quate-
nus subseruiunt bono aliorum,
in quorum vtilitatem circula-
riter aguntur, quæ omnia in
ijs oriuntur ex imperfectione:
vndè si inter hæc corpora de-
tur aliquod institutum tantū

ad continendum cætera, & vt sit sedes rerum permanentiũ, erit ei magna perfectio non posse moueri, est enim melius rei non viuenti, immobiliter in sua perfectione conquiescere, & sic accidit Empyreo. Patet secunda pars quoniam ea corpora, quæ per aliquid diuersũ habent esse corpora, ac esse hæc entia completa, si nobilissima sint, sunt ordinata ad recipiendas formas viuentium, quæ cum debeant à se acquirere suã perfectionem, debent posse moueri, vt ad eam perfectionem perueniant, & cõsequenter ea quoque corpora debent esse mobilia, vt sint apta instrumenta formarum,

CAPVT XXIX.

*An etiam in tempore detur ali-
quid primum analogatum
prioris, ac posterioris, & quod-
nam illud sit. Vbi de diuersi-
tate primæ mensuræ temporis
secundum se, vel quoad nos.*

104 **D**icendum etiam
in tempore dari
aliquod primum analogatum
per attributionem ad quod de-
sumantur rationes respectiue
omnium durationum, & quod
sit omnium durationum mea-
sura. Probatur quia, nec in
tempore distinguimus duratio-
nem respondentem vni tem-
pori imaginario à responden-
te alteri, nisi per relationem.

L 3 pro-

propinquitatis, & distantiae inter vnā existentiam, & aliā; & hanc relationem cognoscimus per plures, vel pauciores existentias medias, quas actu memoria numeramus. Confirmatur; quia *existere nunc* nec est coexistere rebus, quæ sunt nunc. Specificatiuè sumptis, quia istæ possunt non esse nūc, nec est coexistere motibus, qui fiunt nunc, quasi hi sint primū analogatum in ratione durationis. Probatur cum enim per experientiam istorum motuū nos non cognoscamus hoc prædicatum spectans ad durationem, nec cognoscamus quantum distantiam habeant motus exerciti in vario tempore, nisi numeremus motus intermedios, signum est quod non sunt.

sunt primum analogatum in
ratione durationis ; aliter per
intuitiuam experientiam ipso-
rum, cognosceremus in ijs hoc
prædicatum, & comparando
hanc durationem cum alia,
cuius habemus speciem pro-
priam memoratiuam, eas in-
uicem discerneremus.

105. Difficultas est, quid
nam sit talis mensura. Sciendū
est, quod Aristoteles putauit
mundum esse æternum, ideò
cum non posuerit primam du-
rationem mundi, nō potuit o-
pinari dari aliquod primum
analogatum temporis prioris,
& posterioris, vt est opinatus
in ratione loci. Sed cum fides,
& ratio doceat dari initium
totius temporis: probabilius est
fuisse primum aliquod analo-

L 4 gatum,

gatum, cui sit essentialia, vt per attributionem ad ipsum habeantur denominationes temporaneæ omnes, quæ dantur defacto, & hoc probatur ex omnibus ijs fundamentis, quibus probauimus dari tale analogatum in ratione loci, puta, quod non possit dari *prius*, & *posteriorius* sine primo; relatiuum sine absoluto in quod resoluitur, & similia.

106 Quo posito dicendum est. Hoc primum analogatum absolutum in genere temporis esse eam operationem Dei, à qua pependit omnes mutationes huius vniuersi, seu esse aliquem modum, per quem vniuersum pependit à Deo in actione primo creatiua, prout hæc dicit non solum negatio.

gationem materiae, sed cuiuslibet alterius existentiae creatae concurrentis per modum conditionis, Deum mouentis quomodocunque. Porro modus iste fuit prima actio per quam totum vniuersum fuit creatum; quae actio, licet non fuerit simplex propter pluralitatem terminorum, habuit tamen partes inseparabiles, vt proueniens ab vnico Dei decreto volente totam materiam vniuersi, & initia omnium formarum ex motiuo faciendi primam communicationem suae bonitatis, ad extra. Vnde cum in nostris principijs actio sit affixa per aliquid sibi intrinsecum, non solum omnibus causis, sed etiam conditionibus, actiones omnes illae sunt affixae eidem decreto

L S Di

Diuino à quo pendent, saltem tanquam à conditione, et consequenter sunt inseparabiles inter se. Ex hac prima actione pendet essentialiter secunda, hoc est cōseruatio quippe orta ex motiua supponente illam primam, et sic deinceps. Vnde prima illa actio est primum analogatum in ratione durationis.

107 Obijcies, Deus potuisset mundum producere ante tempus quo de facto produxit, ergo tunc ea actio qua mundū de facto produxit fuisset secunda. Ergo non est essentialiter prima. Respondeo, quod in tali casu fuisset diuersa creatio, per quam fuissent in mundo omnes rerum vices, quæ fuerunt de facto, et rursus aliæ anteceden-

den-

dentes, sed tunc nulla daretur
ex duratione, hincque dantur de
facto. Istæ enim essentialiter
pendent ab ea, quæ primò da-
ta fuit.

108. Dicendum tertio, præ-
ter primum analogatum remo-
tum, dari penes nos primum
analogatum in ratione cogno-
scibilis, et hoc esse motum pri-
mi mobilis. Probat, quia ille
motus habet omnem rationem
mensuræ quoad cognoscendum,
vtpotè qui est notissimus a-
pud omnes gentes, est vnifor-
mis, et idem apud omnes, et est
aliquid minimum: nulla enim
mutatio sensibilis potest fieri in
minori tempore, quam mini-
ma mutatio sensibilis, quæ fit
in motu primi mobilis. Hinc
est rectè dicere S. Th. operatio-

nes Angeli non esse in tempore nostro; non quasi intra eius ambitū nō includātur, sed quia ab eo, non mensurantur, et hoc quia operatio Angeli potest esse breuior quocunque motu Cœli. Vndè à motu Cœli mensurari non potest. Imò probabile est talem mensuram nullam omnino dari respectu Angelorum. Probat, quia non datur in ijs aliqua mutatio velocissima, et vniformis, quę possit esse regula ad quam comparentur omnes mutationes Angelorum.

109 Datur tamen et in Angelis mensura primigenis assignati in corporibus, hoc est à qua desumatur denominatio prioris, et posterioris, et hæc mensura est æui Angelici initium,

tium, hoc est prima duratio,
quam Angelus accepit in sua
creatione; porro per hanc dura-
tionem habuit Angelus exige-
re tale æuum interminatum à
parte post, et terminatum tali
termino à parte ante. Vnde
per attributionem ad eiusmodi
durationem prout plus, vel
minus ab ea distant operatio-
nes Angelicæ, dicuntur priores,
et posteriores, et per hoc talis
duratio est prima omnium mēsu-
ra. Quod si vellemus sustinere
etiā in cognoscendo dari men-
suram durationis Angelicæ, illi
pariter durationi primæ attri-
bui posset ratio mensuræ tan-
quam breuissimæ, et adeò mi-
nimæ, vt in minori non posset
Angelus operari.

CAPVT XXX.

*Quomodo predicata temporalia,
& localia cognoscantur: &
quomodo certificemur de
rerum distantia se-
cundum tempus,
aut secundum
locum.*

110 **D** Octrina huc vlt.
que allata vali-
dè confirmatur ex eo, quod se-
cundum ipsam facile explicetur
id, quod alioquin est ferè
inexplicabile: quomodo scilicet,
aut verificari possit, quod
nos non attingamus obiectiue
per nostram cognitionem *vbi*,
& *durationè*; aut cur si ea attingimus,
non certificemur in
quo

quonā spatio, aut in quonam,
tempore simus: sed de hoc solū
acquiramus notitiam depen-
denter ab experientia alicuius
mutationis. Ad quorum expli-
cationem: Dicendum primō,
nec *vbi* nec *durationem* attingi
à sensu per species ab ijs emis-
sas. Probatur, quia *vbiatio*,
& *duratio*, sunt meræ conditio-
nes ad determinandas res, vt
agant. Ergo non sunt principiū
vllius actionis, nec consequen-
ter emissionis specierum; sed
quemadmodum *vbiatio*, &
duratio determinant rem ad
agendum physicè tali modo,
sic pariter determinant ad sic
agendum intentionaliter per
emissionem speciei. Hinc est
cur eadem res in nulla parte
sua spheræ actiuitatis intentio-
nalis

nalis, appareat similiter quoad
 ubicationem, ac appareat in
 alia parte; nam illa apparentia
 determinatur à magnitudine
 spatij intermediij inter obiectū,
 & potentiam, ad quam species
 mittitur, & ab alijs eiusmodi
 circumstantijs localibus; cum
 tamen apparentia illius affe-
 ctionis, quæ mittit speciem
 propriam; hoc est albedinis, ni-
 gredinis, &c. non pendeat à cir-
 cumstantia locali, nisi quoad
 maiorem, vel minorem clarita-
 tem.

III Dicendum secundo,
 quod licet non videatur *vbi*, &
duratio per speciem à se emis-
 sam, utraque tamen obiectivè
 attingitur per species obiecti.
 Probat: alioquin non vide-
 retur figura, & pulchritudo, &
 eius.

eiufmodi à quibus certum est
vbicationem includi, quod vi-
detur faliffimum; cum vnus-
quisque hæc cognoscat ante
omnem difcurfum: imò licet
fæpè quis repudiet apparentiã
fensus per difcurfum, circa co-
ftiturationem alicuius rei in lo-
co, tamen adhuc dicit rem
fuo fenfui repræfentari, vt fic
locatam. Et fanè videtur rudi-
culum dicere, quod ego non
aspiciam meas manus, pedes,
&c. fed quod de his omnibus
veniam in notitiam per fyllo-
giffimum; cum tamen manus,
pedes & res huiufmodi impor-
tent fine dubio in fuo concep-
tu fenfibili figuram, & difpofi-
tionem localem. Id ipfum pa-
tet de duratione; ita enim fen-
fus attingit obiectum fuum, vt

ante

ante omnem discursum cognoscatur illud tanquam existens tunc, & proinde dicatur errare si attingat obiectum, quod secundum suam naturam specificam sit possibile quidem, sed non existens, quales sunt colores Iridis. Et pariter videtur ridiculum affirmare, quod ego per solum discursum cognoscam meum corpus, Coelum, Terram, & reliqua tanquam praesentia, & contradistincta à rebus meae possibilibus, vel praeteritis, vel futuris, qualem modum cognoscendi abstrahentem ab existenti praeterito, futuro, vel possibili utique experior me exercere per intellectum.

112 Dicendum tertio, non cognosci ex parte obiecti immediate à sensu ubicationem,

&

& durationem secundum illud
radicale, quod important, & in
quo fundantur ceteræ relatio-
nes; adeoque id per quod for-
maliter constituunt rem hic, &
nunc, sed tantummodo rela-
tiones locales, & temporales
ad obiecta immediata per eun-
dem sensum cognita. Ex veri-
tate huius conclusionis infer-
tur resolutio præcipuæ difficul-
tatis initio propositæ, cui scili-
cet, si attingimus intuitivè *du-
rationem, & ubi*, non continuo
dignoscamus in quo nam loco
simus, aut in quam parte
temporis, puta anni, aut seculi.
Probatur itaque conclusio, pri-
mò ex causa finali, quia scili-
cet sensus sunt primariò dati
ad hoc, ut animal prosequatur
utilia, & fugiat noxia. Undè nò

mutol

re

repræsentant nisi ea, quæ conducunt ad istum finem: ad hunc verò finem non conducunt prædicata relatiua ad primum locans, aut ad initium temporis, sed solum prædicata relatiua ad res præsentis localiter, aut temporaliter, et proinde potentes nocere, aut prodesse. Probatum secundò ex causa efficienti, quoniam non potest cognoscere prædicatum relatiuum illa potentia, quæ simul non potest cognoscere terminum absolutum illius relationis. Cui ergo ubi relationes nostræ præter relationem accidentalem, quam habent ad inuicem, et quam fundant inter corpora, quibus ipsæ conueniunt, habeant relationem essentialem ad aliquod ubi omninò absolutum

lutum

lutum per attributionem ad
quod desumitur hoc quod est
esse hic, vel ibi, sensus repræsen-
tat illam primam relationem
accidentalem inter duo cor-
pora immediata. Huius enim
relationis terminū cognoscit,
et subindè etiam alias relatio-
nes mediatas, quæ per nouam,
et nouam quasi reflexionem
fundantur in illa relatione
immediata contiguitatis, et di-
cuntur relationes maioris, et
minoris distantiae; quæ distan-
tia re ipsa tantum crescit, quā-
tūm multiplicantur minima
sensibilia inter duos terminos
apta fundare nouam, et nouā
relationem reflexam. At idem
sensus non repræsentat illam
aliam relationem ad primam
mensuram loci, cuius relatio-
nis

nis terminum non cognoscit,
Sciendum est, tamen quod, ut
dixi in conclusione, hæc ipsa
prædicata relatiua non repræ-
sentantur immediatè à sensu,
nisi circa obiecta inter se im-
mediata quoad sensationem;
exempli gratia, ego non cogno-
sco immediatè, et sine discursu
distantiã alicuius obiecti à me,
si inter illud, et me non video
aliquod obiectum intermediũ;
et pro multitudine obiectorum
mediantium apparet mihi res
magis, aut minus distans. Hæc
autẽ multitudo desumitur ex
multitudine minimorum sen-
sibilium, quæ sunt prima men-
sura in cognoscendo quantita-
tis, ut aduertit Aristoteles 10.
Meth. cap. 2. Et quoniam quo-
res est distantior à potentia

visua, eo requiritur maior quā
titas realis ad constituendum
minimum sensibile respectu
oculis; ideò distantia quò maior
est realiter, eo minor geometri-
cè apparet, hoc est eo minus
crescit proportionaliter appa-
rentia distantiae, quo idē augu-
mentū distantiae additur quā-
titati remotiori, et remotiori à
potentia visua. Ideò videntur
nobis montes Coelum tange-
re, quia inter montes, et Coe-
lum nihil apparet interme-
dium.

113 Obijcies sèpè per te-
lescopium, aut foramen fene-
stræ ita apparent nobis aliqua
obiecta, vt nec appareant no-
bis contigua, sed remota, nec
appareat mediare inter nos, et
ipsa vllum obiectum. Ergo fal-

sa

sa doctrina. Respondeo id pro-
uenire, vel quia apparet aër me-
dius, licet tenuissimè, et confu-
sè, vel quia tunc obiecta appa-
rent ea tenuitate, et confusio-
ne, qua solent nobis apparere
obiecta distantia. Vndè fit vt
inferamus ea distare; sed, si ni-
hil apparet medium, nunquã,
apparet immediatè, et sine di-
scursu distantia. Species ergo
obiectorum repræsentant duo
prædicata localia. Primum est,
vtrum ex duobus obiectis con-
stitutis intra eandem lineam
visualem sit propinquius: alte-
rum est, quam situationem ha-
beant inter se duo obiecta visa
in ratione dextri, et sinistri su-
perioris, et inferioris; at distan-
tia, quæ est inter ipsa, non co-
gnoscitur nisi pro ratione par-
tium

tium visibilibus intermedia-
rum . Idem proportionaliter
accidit in distantia tempora-
raria; scilicet quod non co-
gnoscatur, nisi pro numero
rerum intermediarum, quas
successiuè experti sumus . Por-
rò prius, & posterius, & conse-
quenter ipsum tempus, cogno-
scitur per mutationem, & hæc
per actum memoriæ indivisi-
biliter certificantis fuisse ali-
quid, quod non est, vt dicit Ari-
stoteles 4. *Phys cap. 11.* & ideò
memoria ab Aristotele vocatur
sensus temporis: Tempus verò
definitur *numerus motus secun-
dū prius, & posterius*, quia me-
moria nos certificat immedia-
tè quid prius, quid posterius
acciderit . At verò distantia
temporaria duarum rerum nō

cognoscitur per solam memoriam prioris, & posterioris, sed ulterius requiritur memoria cognitionum intermediarum, pro quarum maiori, vel minori numero, certificamur de maiori, vel minori distantia extremorum, & propterea, ut idem Aristoteles notat, ij qui dormire nesciunt quantum temporis præterierit, quia non possunt numerare cognitiones, aut minima sensibilia mutationum, quæ intermediarunt inter finem vigiliæ præcedentis, & initium sequentis; sed solum ex alijs capitibus conijcere possunt longitudinem temporis elapsi: puta, ex speciebus magis, aut minus obliteratedis. Et propterea etiam tempus doloris videtur longius prop-

p
ti
e
se
u
h

propter multitudinem muta-
tionum: quæ sentiuntur in ipso,
eo, enim quod dolor sit valdè
sensibilis, excitat semper no-
uas, & nouas reflexiones ve-
hementes. At verò tempus vo-
luptatis apparet breue,
quia cum voluptas
sopiat mentem,
tempore
volup-
tatis pauca fiunt
numeratio-
nes.

CAPVT XXXI.

*Ex prædictis multa inferuntur
circa naturã durationis crea-
te, & an distinguatur ab a-
ctione, quomodo habeat partes
infinitas, an possit dari duratio
creata indivisibilis formaliter
ac divisibilis virtualiter.*

114 **I**nfertur primò, du-
rationem non di-
stingui ab actione, intelligen-
do nomine actionis totum re-
spectum quẽ dicit effectus ad
causas, & conditiones. Patet à
posteriori, quia aliter deberet
etiam actio durare per dura-
tionem distinctam; & conse-
quenter fieri per aliam actio-
nem. Si enim actio duraret se
ipsa,

ipsa, consequenter posset per ipsam terminus durare. Sequela verò probatur, quod scilicet actio fieret per aliam actionē, quia duratio per quam inciperet, & conferuaretur actio, deberet, ad euitandum processū in infinitum in actionibus, essentialiter pendere ab hoc agente, & consequenter esset actio per quam fieret actio; nā fieri ab aliquo, est accipere ab eo, esse nunc. Cum igitur aliqua duratio debeat simul esse actio, commodius id affirmatur de prima actione. Confirmatur à priori, quia distinctio durationis ab existentia oritur ex imperfecto modo habendi existentiam, non habendo ipsam, vt radicatum in se, sed vt participatam ab alio, adeoque de-

pendentem, & amissibilem.
 Undè habere nouam duratio-
 nem est de nouo accipere ean-
 dem existentiam, ac proindè
 fieri de nouo, & de nouo, quod
fieri importat actionem; certè,
 me conseruari nunc ab alio,
 quid est aliud, quam accipere,
 vt sim nunc, & consequenter,
 quid est aliud, quam actio
 per quā cōseruor, & fio nunc?

115 Infertur secundò, suc-
 cessionem in creaturis haberi
 per hoc quod idē debeat coe-
 xistere duabus rebus incom-
 possibilibus. Quare si omnia
 essent compossibilia daretur
 vnicum *nunc*; sed quia contra-
 ria (sumendo hic contrarieta-
 tem latissimè) non possunt coe-
 xistere eidē subiecto; ideo sub-
 iectum debet habere duratio-
 nem

nem diuisibilem per cuius vnā
partē coexistat vni, & per aliā
alteri cōtrario: excipe duratio-
nē Dei quæ ex sua infinitate
potest coexistere duobus inter
se non coexistentibus.

116 Hinc pariter est dura-
tionem creatam debere habe-
re partes infinitas saltem in
potentia; quia duratio debet
posse coexistere actionibusque
fiunt. Inter has autem datur
aliqua actio, quæ potest habe-
re terminos impossibiles
plures, & plures in infinitum;
puta motus localis, pro infinita
diuisibilitate quātitatis, cū qua
mobile successiuè se mouens
potest acquirere plures, & plu-
res coniunctiones in infinitū.
Sed quoniā per motū localem
nunquam assignantur omnes,

M 4 aut

aut infinitæ partes huius con-
iunctionis, ita vt singulæ ha-
beant prædicata cōtradictoria
cum prædicatis cuiuslibet al-
terius partis. Sic enim habere-
mus infinita actu media, quod
est impossibile; sed sēper fiunt
coniunctiones finitæ, licet pos-
sint fieri plures, & plures in in-
finitum; ideo partes temporis
nunquam sunt infinitæ, sed
solūm tot, quot illæ mutatio-
nes, & coniunctiones, quibus
respondent. Sed sunt in-
finitæ in potentia, quia sicut
intra duo temporis extrema
possunt fieri plures, & plures
coniunctiones in infinitum; ita
potuissent dari plures, &
plures partes durationis ijs cō-
iunctionibus coexistentes. In
hoc sensu conceditur duratio

crea-

creata indiuisibilis, nimirum
ita vt inter duo extrema, inter
quæ potuissent intercedere,
duæ durationes distinctæ rea-
liter, intercedat vnica realiter
simplex, & solùm virtualiter
multiplex, & aliquatenus æqui-
ualens duabus. Non verò con-
ceditur vnica duratio simplex
æquiualens adæquatè duabus;
hoc est quæ possit coexistere
duobus entibus incompossi-
bilibus, quibus coexisterent illæ
duæ distinctæ durationes, &
idem proportionaliter valet de
vbicatione. Vndè hoc est so-
lùm durationis infinitæ cum,
sit vna, ac simplex æquiualere
multis adæquatè, & sic posse
coexistere multis incompossi-
bilibus.

¶ 16. Inferitur tertio, quot

M s fiat

sint partes durationis in hora
 actu distinctæ: sunt enim tot,
 quot mutationes, quæ vel fiunt
 in hora, vel secundum poten-
 tiam proximam, & completã
 fieri possunt: tot enim sunt cõ-
 tradictoria in hora quot sunt
 istæ mutationes, vel potentia
 complete, & proximæ ad ipsas;
 (nã posse aliquid à me hic &
 nunc impediri, & non posse
 impediri, sunt contradictoria
 actu,) at verò in tempore tot
 sunt partes, quot contradicto-
 ria, quibus coexistunt. Ergo
 tot sunt partes, quot sunt istæ
 mutationes. Vltèrius verò
 quoties dantur prædicata cõ-
 tradictoria in aliquo ente
 diuisibili, toties datur actualis
 distinctio tum in ipso tum in
 cæteris omnibus durationibus
 quæ

qu
 fu
 ri
 cr

 qu
 vr
 vr
 fi
 no
 vr
 in
 et
 d
 ti
 ex
 n
 ta
 fi
 t
 fi
 P

quæ ipsi coexistunt. Non possunt enim duo contradictoria coexistere eidem durationi creatæ, & finitæ.

117 Infertur vltimò, per quid prima productio tum vniuersi simpliciter; tum & vniuscuiusque entis distincta sit ab eorundem conseruatione. Prima productio vniuersi, vt indicaui est actio per sua intrinseca excludēs hoc quod est Deum moueri in tali productione ab aliquo præexistēti; ita vt dicatur solum moueri ex motiuo se primum communicādi ad extra. Per hoc actio talis habet, vt sit purum beneficium non supponens exigentiam ex parte vllius obiecti distincti à benefactore; per hoc pariter habet, vt sit primum.

analogatum in ratione dura-
 tionis, & idà quo omnis dura-
 tio habet, vt sit in hoc vel illo
 tempore. Conseruatio est actio
 includens, per aliquem modū,
 respectum ad existentia mundi,
 vt visam à Deo visione diri-
 gente ad mundi conseruatio-
 nem: & hæc actio per eum or-
 dinem, quem mediatè, vel im-
 mediatè habet ad primā actio-
 nem prædictam, habet forma-
 liter esse antiquiorē, vel recen-
 tiorē. Hoc idem propor-
 tionaliter accidit in
 conseruatione,
 & prima
 pro-
 ductione cuiusli-
 bet obie-
 cti.

C A P V T XXXII.

Resoluitur questio principalis, per quid Angeli sint in loco, & in quonam sensu sint aut possint esse nullibi. Vbi etiam an sit possibilis ubicatio formaliter indiuisibilis, virtualiter diuisibilis. An ubicatio sit unica in composito. An daretur motus corporum in vacuo. Quodnam sit subiectum ubicationis.

118 **P**Ositis principijs generalibus, facile erit singula definire in particulari. Dicendum primò, quod Angelus non est in loco per aliquod vbi intrinsecum diuisibile. Probatur primò, ex causa finali;

finali; diuisibilitas enim vbi-
 cationis videtur instituta solum
 ad duos fines: primò ad hoc
 vt vna pars rei sit extra aliam,
 & sic constituat aliquid pul-
 chrum sensibile, in quo ex di-
 uersitate loci appareat diuersi-
 tas rei locatæ. Secundò, vt vna
 pars determinetur ad agendū,
 aut patiendum respectu alte-
 rius. Ergo non est cur talis vbi-
 catio conueniat substantiæ in-
 diuisibili. Probatur secundò,
 quia vbi diuisibile videtur esse
 passio rei materialis, sicut est
 quantitas; & certè vix poterit
 distingui à re materiali vbi di-
 uisibile quodcumque; quippè
 habens plures partes extensas
 in ordine ad locum, in quibus
 posset assignari trina dimen-
 sio, & possent fieri omnes de-
 mon-

monstrationes mathematicæ;
cum tamen nemo dixerit ob-
iectum mathematicę præscin-
dere à materiali, & spirituali.

119. Dicendum secundò,
Angelum non habere *ubi* ab-
absolutū à respectu cuiuslibet
corporis, quod *ubi* sit indivisi-
bile formaliter, & diuisibile vir-
tualiter. Probatur, nam talis
vbicatio Angeli nō respiciens
vllum corpus, nil conferret ad
operationes Angeli, nec esset
perfectior vbicatio in vno, quā
in alio spatio; quippè illi per ac-
cidens esset, quod in eo spatio
darentur corpora nobilissima.
Ex hoc etiam fit, quod si non
darentur vlla corpora, tale *ubi*,
& motus Angeli esset frustra,
quia nullum bonum obueni-
ret Angelo ex tali *ubi*, nec ipsū

mu-

mutans acquireret nouum bonum; quod est cōtra inductionem de eo, quod accidit in corporibus, quæ per motum acquirunt vnionem cum nouis, & nouis corporibus sibi proficuis, & propterea dicit Aristoteles motum localem nō esse ad terminū intrinsecum, sed extrinsecum, quia bonum, quod queritur tali motu, est ipse locus extrinsecus, non aliquid intrinsecū; sicut id, quod queritur motu alterationis, vel accretionis. Præterea Angeli dicuntur à Patribus esse in Cœlo Empyreo. Ergo per suum ubi respiciunt Empyreum. Probat sequela, nam alioqui sicut Empyreum non dicitur esse in Angelis, ita nec hi in Empyreo esse dicere ntur; non enim

enim sunt in loco ratione circumscriptionis, vt corpora, neque ad hoc vt vnum sit in alio satis est dumtaxat, quod vbi est vnum, sit aliud. Ergo ad denominationem existentis in Empyreo, quæ denominatio ijs tribuitur à Patribus aliquid aliud requiritur. Demùm id excluditur ex eo principio alias posito, nimirum non posse in aliquo ente cōtineri adæquatè perfectionem duorum distinctorum; itaut vtrunque ex ijs duobus distinguatur ab eo tertio per puram negationem perfectionis. Hoc autem contingeret in vicatione Angeli indiuisibili realiter, & diuisibili virtualiter, respectu duarum vicationum, quibus adæquatè æquiualeret. Porrò

re-

regula à priori distinguend
realiter duo est, quod ijs con
ueniant duo conceptus posi
tium proprij, & non enigmatici
non se includentes; atqui hi
conceptus conueniunt huic
prædicato quod est *esse in spa
tio A*, & huic quod est *esse in spa
tio B*, ergo hæc prædicata di
stinguuntur realiter in ubica
tione Angeli.

120 Dicendum tertio, An
gelos non esse in loco per ope
rationem, aut contactum, &
applicationem virtutis, nec per
unionem physicam cum cor
pore existente in tali loco.
Probaturs prima pars, quia sunt
in Empyreo ubi nec operan
tur, nec se applicant ad operan
dum, quoniam illud est immo
bile. Item animæ quæ sunt in

Pur.

Purgatorio, vel Limbo nil agūt
circa ipsum, præsertim si sit ve-
ra sententia S. Thomæ, quod
anima nequeat mouere, nisi
corpus sibi substantialiter vni-
tum. Probatur secundò, quia
non datur vnio inter duo ex
quibus non resultat aliquid
vnum, & quæ duo nec se mu-
tuò perficiunt formaliter, aut
efficienter; sicut accidit respe-
ctu Angeli, & corporis, aliter
diuiso corpore cui Angelus
vnitur, vel is poneretur in du-
plici loco, vel nullibi; nō enim
esset cur potius sequeretur vnā
partem, quàm aliam corporis
diuisi.

121 Dicendum quartò, An-
gelos esse in loco per modum
indiuisibilem relatiuū ad cer-
tum corpus. Ad huius euiden-
tiam

tiam sciendum est, quod Philosoph. 4. *Phys. cap. 5.* docet alia per se in loco poni, alia per accidens; & consequenter alia per se moueri, alia per accidens; secundo modo in loco ponit ea quæ sunt in corpore, vt animam, & accidentia, & hoc quoniam his conuenit moueri non per se, aut per aliquam proprietatem à se manantem; sed per proprietatem corporis; puta per quantitatem. Patet, sicut enim ex eo, quod formemus diuersos conceptus de pluribus sensibilibus proprijs, & formemus eundem conceptum de his sensibilibus communibus, quæ sunt quantitas, figura, & raritas, inferimus eius modi esse peculiare passiones distinctas à reliquis sensibilibus,

bi
ri
m
de
bi
vn
or
po
ho
tu
co
qu
vb
qu
sul
rec
tit
Ex
ni
sul
tu
sta

bus, ita ex eo, quod per experientias plurium sensuum formemus eundem conceptum, de hac passione, quæ est esse *hic*, debemus dicere hæc esse unicam in composito; adeoque omnia quæ sunt in ipso composito ubicari, & moueri per hoc quod ubicetur, & moueatur compositum. Id autem conuenit composito ratione quantitatis non quia motus, & ubicatio recipiantur in sola quantitate, nam cum perficiantur subiectum debent in eodem recipi, sed quia ratione quantitatis recipiuntur in substantia. Explicatur hoc vltimū, quod nimirum ratione quantitatis substantia recipiat, *vbi*, & *motum*; quantitas enim dat substantiæ, vt exigat habere partes

tes

Phi
alia
rac
lia
dēs
onit
ani
hoc
oue
m
em
oris
tet
me
de
ijs
rep
om
tas
eius
nes
bili
,

tes extra partes localiter dispo-
fitas. Ergo dat, vt habeat eius-
modi dispositionem, per
quā moueatur corporeo mo-
tu, & expellatur à loco, eo
quod corpus potentius ad im-
pellendum petat eius locum,
quòd non posset fieri, si sub-
stantia non esset quanta. Item
si careret quantitate posset re-
digi in punctum, & esset pene-
trabilis, vnde moueretur sine
medii resistentia, & proinde
non moueretur per determi-
natam velocitatem à gravita-
te, leuitate vel impulsu, quæ
omnes virtutes sunt inditæ ad
vincendam resistentiam me-
dii tanta victoria, & in tanto
tempore. Et propter hanc ra-
tionem fortasse non posset à
talibus virtutibus dari motus

in

in vacuo, in quo non daretur
resistentia corporis vincendi,
determinatiua velocitatis, aut
tarditatis in motu. His positis
patet à fortiori Angelum esse
in loco per accidens, seu non
ratione sui, sed corporis cui cō-
iungatur, & quod respicit. Sed
quoniam duplici modo potest
respicere corpus. Primò prout
hoc corpus est hoc formaliter.
Secundò, prout corpus habet
solam relationem distantiae ad
primam mensuram loci, seu ad
Coelum Empyreum, à cuius
superficie mensuratur. Per se-
cundum genus relationis An-
gelus constituitur in loco cō-
muniter, & si corpori quod re-
spicitur ab Angelo, vt relatum
ad primam mensuram succe-
dat aliud habens eandem re-
latio-

lationē Angelus remanet ubi
erat antea, quia remanet ter-
minus formalis suæ relationis:
si auferretur talis terminus nul-
lo succedente, vel Angelus ac-
quireret voluntariè nouam re-
lationem ad corpus, vel rema-
neret nullibi: quia desineret
terminus formalis relationis.
Per primum verò genus rela-
tionis, qua respicit hoc corpus,
prout hoc formaliter est, reda-
ditur Angelus assistēs tali cor-
pori, & paratus ipsum regere,
ac moderari, & ideò tale genus
connexionis habent cū Coelis
motis intelligentiæ motrices,
si moueantur simul cum ipsis
Coelis. Pariter per tale genus
connexionis Angeli sunt in-
corporibus assumptis; assump-
tio tamen huic cōnexioni ad-
dit

dit finem peculiarem, qui est,
vt per ea corpora Angeli repre-
sententur tanquam aliquantulum
cum ijs corporibus vnum fa-
cientes, vt docet S. Th. quest. 51
art. 2.

122 Vltimò quæres: an, si
non daretur vllum corpus, An-
geli essent nullibi. Respondeo,
quod S. Thomas ponit Ange-
los esse in loco æquiuocè, & sic
in aliquo sensu etiam de facto
nullibi sunt; ità in illo casu es-
sent alicubi in vno sensu, & nul-
libi in alio sensu. Explicatur re-
sponsio; nam de facto Angeli
dicuntur alicubi esse, quatenus
habent relationem ad corpus
alicubi existens, & per hanc re-
lationem sunt apti in ipsum,
ipsique corpori proxima ope-
rari; & in illo sensu est vera sen-

N ten.

tentia Thomistarum ponentiū
Angelos in loco per contactū
virtutis; non verò in alio sensu,
in quo ponitur, quod agere in
loco sit vnicus finis vbicatio-
nis Angelicæ. Finis ergo præte-
rea talis vbicatiōnis est conne-
xio, & dispositio inter creatu-
ras, ex qua fit pulchritudo, &
vnitas vniuersi. Ex hac conne-
xione oritur, quod omnia ha-
beant connexionem saltem
mediatam in ratione temporis,
& loci. Vndè sicut notum est
lumine naturæ non dari inter-
capedinem temporis imagina-
rij inter duas durationes, ita
proportionaliter notum est si-
mitem intercapedinem non
dari in loco. Ex hoc habetur
impossibilitas vacui; quoties e-
nim videmus duo corpora nō

con-

contigua, toties determinamur
ad concipiendū in iis per ima-
ginationem aliquod interual-
lum, de quo omnes loquuntur,
non tanquam de nihilo, sed
tanquam de re existenti, quod
esset falsum si daretur vacuum.
Cū igitur natura exigat hanc
pulchritudinem, & connexio-
nem inter res existentes, cen-
sendum est, quod similis con-
nexio daretur inter Angelos,
etiā si nil præter eos existeret;
adeoque daretur aliqua pul-
chritudo habens analogiam
cum ea, quæ resultet ex ubica-
tione corporea. Hæc connexio
partim esset similis, partim dis-
similis connexioni, quæ datur
inter Angelos, & corpora. Un-
dè probabile est quod ab ea
connexione Angelus limitare-

N 2 tur,

tur, vt sicut non potest agere
nisi in corpora, quæ sunt intra
spheram sui loci, non posset ex
citari secundum eandem ve-
hementiam intellectus Ange-
licus ab Angelo non immedia-
tè coiūcto, ac ab Angelo imme-
diatè coniūcto, & sic talis cō-
iunctio determinaret vnum
Angelum ad cognoscendum
potius vnum obiectum, quàm
aliud: & hoc idem valet de re-
liquis actionibus, vt respectu
corporū contingere videmus.

F I N I S.

IN:

INDEX

Rerum notabilium.

Numerus Assertionem
designat.

A

Accidentia utrum indiui-
duentur à subiecto so-
lùm, an etiam à termi-

no. 41.

Actio non distinguitur à dura-
tione, si nomine actionis in-
telligatur totus respectus què

N 3 dicir

re
tra
t ex
ve-
ge-
dia.
me,
cō.
m.
m.
iam
re-
ctu
us.

Index

dicit effectus ad causas, & cō-
ditiones. 114.

Angelorum existentia probatur. 6

Eadem colligitur ex perfectio-
ne Vniuersi. 7. Nō constant ex
materia, & forma. 9. Nec dif-
ferunt, nec dfferre possunt spe-
cie pressè accepta 13. Quod

D. Thomę non aduersatur 15.

Non differunt specie secundū
intellectum, & cur 14. Præci-

puum ipsorum prædicatum
quod nā sit 13. Quomodo sint

in corporibus assumptis, & per
quid formaliter assumptio con-

stituatūr 122. fin. Excedunt
numero res omnes materiales

28.

Angelus cognoscit aliqua possibi-
lia per species proprias, alia per
species magis uniuersales. 53.

Ideò potest de illis dubitare

ibid.

Rerum notabilium.

ibid. Non potest discurrere. 54.
Opinatur tamen 60. Secreta
cordis alieni non cognoscit. 43.
Huius rei ratio non est extrin-
seca tantum ordinatio Proui-
dentia diuina. 43. Sed est ra-
tio dominij, quod operans ha-
bet circa cognitiones, & intel-
lectiones suas commune cum
solo Deo. 44. & 45. Angelus
non potest naturaliter certifi-
cari de existentia entium su-
pernaturalium, ut talia sunt.
48. Neque potest attingere
intuitiue potentias, & habitus
supernaturales. 49. Ratio est
quia non potest habere concep-
tum supernaturalitatis. ibid.
Potest tamen experiri ens su-
pernaturale in ratione effectus
SP. Non debet, neque potest
actu cognoscere simul omnia;

N. 4. ad

Index

ad quorum cognitionem est in-
potentia. 62. Necessariò semper
cognoscit se ipsum. 67. Vide
intellectio.

Angelus quilibet habet species sin-
gulares singulorum obiecto-
rum sibi seorsim cognoscibilem. 37.
In Angelis verò perfectioribus
ultra species particulares, dan-
tur species extensa ad plura
obiecta, sed conuenientia in
aliqua vna ratione accidenta-
li. 37. Omnibus indiscrimina-
tim infunduntur species uni-
uersalium simplicium, seu con-
sistentium in aliquo prædica-
to indiuisibili, vt sunt ens, sub-
stantia; non verò consistentium
in complexu duorum prædica-
torum, vt esset intellectuale,
& simul mortale. 38. nec ob-
stat cognitionem vniuersalem
esse

Rerum notabilium.

esse imperfectam; est enim
perfecta ex parte obiecti; ex
modo verò cognoscendi est im-
perfecta præcisivè tantum, non
negativè. 39.

Angelus quomodo determinet spe-
cies intelligibiles ad excitandam
cognitionem, sed non pro
eodem instanti 62. Ad hunc fi-
nem debet immediatè ante
imprimere ipsis speciebus ali-
quam virtutem, & qualitatem
64. In primo instanti, in quo
Angelus existit, talis determi-
natio habetur ab authore na-
tura. 68. Vide Cognitio, &
& Apprehensio, Discursus.
Species. Angelus non includi-
tur in tempore 108. Habet ta-
men veram durationis essen-
tiam 109. Vide duratio. Quo-
modo sit in loco. Vide locus,

N 5 vbi-

Index

ubicatio motus.

Angeli non ubicantur per operationem, aut contactum, & applicationem virtutis, nec per physicam unionem cū corpore existente in tali loco. 121. Per quid formaliter ubicetur. 121. Sunt in loco per accidens nō per se 122. Et quidem tantum æquiuocē per S. Thomam 123. Possint ne in aliquo sensu esse nullibi? 122. Quid si nullum daretur corpus essent ne alicubi? Et respondetur cum distinctione. 123. Vide ubicatio, motus.

Animæ rationalis spiritualitas probatur ex eo, quod cognoscatur omnia corpora. 4. Item ex scriptura 4.

Appetitus intellectiuis in quo differat ab appetitu sensitiuo. 3. circa.

Rerum notabilium.

circa finem.

Apprehensio simplex oritur in nobis ex imperfectione specierum, ab obiectis acceptarum.

51. In Angelo non datur in ordine ad se ipsum ibid. Sed tantum in ordine ad causandum iudicium in alijs ad quos dirigitur 81 In Deo nullo modo datur. 82.

Assumptio corporum quomodo fiat ab Angelis, & per quid talis assumptio constituatur. 122.

C

Causa quomodo determinari possit ad hunc potius numero effectum producendum, quam alium sine recursum ad merum arbitrium Dei. 18. &

N 6 seq.

Index

seq. Item 25. Hinc deducitur ratio defendendi causam puta ignem A, non contineri in suo effectu, puta in igne B. 19.

Causa necessaria à sua naturali institutione attemperantur ad bonū Vniuersi. 43. Deus quando operetur connaturaliter in defectum causarum secundarum. 47. Ab existentia noui effectus non potest semper argui existens noua causa effectiua. 65.

Certitudo physica per quid formaliter constituatur. 27. Coelum supremum, an sit in loco. 96. An moueatur, vel secundū se totū, vel secundū partes. 99. Coelum Empyreū dicitur quasi igneū. 100. Non habet locatos supra se, sed penetratos secum Angelos, & corpora beatorum. 101.

An,

Rerum notabilium.

An, & quomodo possit poni supernaturaliter alius mundus extra Empyreum 102.

Cogitatio congrua est donum Dei etiam in Angelo. 68.

Cognitio requirit existentiam obiecti, & hæc requiritur non ut mera conditio, sed ut concausa quæ compleat potentiam 30. Independentem tamen à specie cognoscimus nos, & nostros actus 36. Cognitio prioris, & posterioris, per quid habeatur 13. Per quid cognoscatur distantia temporum ibid.

Cognitio Angeli non identificatur cum substantia ipsius 30. Angelus cognoscit entitatem suam, & accidentia sibi intrinseca independentem à speciebus 36. Hinc fit non posse se abstrahere cognoscere. 36. Sibi extrin-

trin-

Index

insecunda cognoscere non potest
adequatè per suam substantiã,
vel sint inferiora se, vel supe-
riora, sed medijs speciebus ibid.
Quinimò nec alios Angelos
quando sunt sibi intimè præ-
sentes cognoscit per ipsos sine
specie, & cur ibid. sine. Vide
Angelus. Intellectio.

Cognitio Enigmatica versatur
semper circa aliquid uniuersale 57. Cognitiones in eodem
instanti existentes, quomodo
connectantur inter se 58. Om-
nis cognitio cuiuscumque obie-
cti representat ipsum cognos-
centem, atque inde nascuntur
effectus, & memoria 67. Co-
gnitio sui ipsius requiritur ad
faciendum opus honestum, &
bonum operanti, ibid.

Cognitio compositiua duplex est

Rerum notabilium.

ex parte predicati: seu penitus
identificati cum subiecto, siue
importantis in obliquo formam
ab illo distinctam 54. Neutri
ex his conuenit comprehensio-
ni, quam habet Angelus de
aliquo obiecto creato ibid. Ne-
que componit Angelus gradum
superiorem cum inferiori, quā-
do hunc cognoscit distinctè 55.
secus verò si cognoscatur imper-
fectè, & in confuso. 56.

Cognitio practica ex suo modo
tendendi exprimit voluntatem
ordinatiuam sui ad opus, secus
autem speculatiua. 76.

Conseruatio tum Vniuersi, tum
cæterorum entium distinguitur
actu à prima productione 118
Vide productio.

Contradictoria. Vide prædicata
contradictoria,

Cons

Index

Contrarietas quæ datur inter intellectus, differt ab ea, quæ datur inter formas corporeas, & in quo hæc ratio differentiæ consistat. 5.

Contrarietas formarum est causa corruptionis. 26.

Corpora sunt instituta ad operationes transeuntes. 86. An, & quomodo possit agere Corpus Christi, & agat in Eucharistia 87. Discrimen inter corpora simplicia, & mixta 103. An utraque possint esse mobilia in quamlibet partem 103.

Corruptionis cause quasnam sint. 26.

DENS

Rerum notabilium.

D

D Eus quicquid potest absolute, potest naturaliter in creatione substantiarum 24.

Dei potentia non derogat ipsum, non posse aliqua nobis excogitabilia, quae sint deteriora suis oppositis 25. Quomodo operetur naturaliter in defectu causarum secundasum 47.

Differentia specifica non consistit in eo, quod sit notabilis, & facile discernibilis. 11. nec in qualicumq. dissimilitudine entitativa 12. Sed in praecipuo, ac magis spectabili praedicatione rei, ibid. sub initium. Hinc habetur Angelos non posse specie differre, si species pressè acci-
pia-

Index

piatur 12.

*Differentia numerica. Vide indi-
uiduatio.*

*Differre secundum plus, & mi-
nus, est differre numero, non
specie 13.*

*Discursus est institutus ad sup-
plendum defectum evidentie
immediatæ 88. Non est idem
discurrere, & cognoscere in
alio 59. Non potest fieri totus
discursus in unico instanti, ib.
Habet intrinsecam dependen-
tiam à præmissis, vel ab ipsa-
rum memoria, ibid. Discursus
oritur ex imperfectione intel-
ligentis 61. Ideò negatur Deo,
& Angelis, ibid.*

*Dissimilitudo aliqua semper in-
tercedit inter ea, quæ differunt
numero 18. Dissimilitudo si-
militudini coniuncta requiri-*

lur.

Rerum notabilium.

tur ad pulchritudinem 22.

Distantia locorum, & temporum
quomodo cognoscatur. 113

Distinctio realis inter duo, ex
quonam tanquam ex regula
à priori dignosci possit 120.

Duratio, seu correspondentiam
pori actuali, vel possibili est de
conceptu cuiusque rei existen-
tis 84. & 85. Eius prioritas,
aut posterioritas explicatur
relatè ad aliquid essentialiter
primum 104. Terminus huius
relationis à parte rei est prima
creatio mundi 109. Quoad nos
est motus primi mobilis 208.

Duratio nō distinguitur ab actio-
ne, si hæc accipiatur pro toto eo
respectu, quem dicit effectus
ad causas. & conditiones. 114.
Eius distinctio ab essentia un-
de oriatur 114. Cur in creatur

ris.

Index

ris debeat esse successiua, & indiuisibilis 115. Cur debeat habere infinitas partes in potentia, actu verò solum finitas 116. Vnde desumenda sit distinctio partium actualium durationis 117. Tot sunt partes durationis in hora actu distincte, quot sunt contradictiones, quae vel fiunt in hora, vel secundum potentiam proximam, & completam fieri possunt 117. Primum analogatum in durationibus est prima productio vniuersi in ordine ad quam caetera omnes dicuntur antiquiores, vel recentiores 118. Duratio Angelica. Vide Angelus Duratio indiuisibilis formaliter, & diuisibilis virtualiter in quo sensu concedi possit. 116.

Ens

Rerum notabilium.

E

ENs spirituale creatum datur 1. & 1eq. Qui nam entium gradus dari debeant in uniuerso. 7. Vide uniuersum. Species.

Exigentia rei videtur fundari in quadam deformitate, quae sequeretur ei, si non consequeretur, id quod exigit 27.

F

Falsitas, & fallacia quomodo subesse possit loquutioni in signis etiam naturalibus. 78.

Gra-

Index

G

G Radus entium qui requiruntur ad perfectionem, & complementum Vniuersi, & regula ad eos dignoscendos. 7.

I

I Ncorruptibilitas Angelorum probatur 26. Fundatur in exigentia positiua non destructionis, & non in exigentia mere negatiua, eo quod non detur exigentia destructionis. 27.

Indiuiduationem haberi ex ordine ad materiam signatam certis accidentibus, quomodo intelligendum 18, requirit essentia.

Rerum notabilium.

tialiter aliquam dissimilitudinem, a deo ut implicet multitudo indiuiduorum omninò similia 18. & 21.

Inductio suadens quod res erunt, & operabuntur sicut antea operabantur maximè fundat principia speculatiua 27. Hinc infertur incorruptibilitas Angelorum 27.

Innocentes Christi causa occise iuxta inaequalitatem doloris in nece, inaequalem fortasse gloriam sortiti sunt 23.

Intellectio Angeli distinguitur ab eius substantia 30. Huius intellectionis principium adequatum non est solus intellectus ipsius: hic enim indiget concursu obiectiuo per species exhibitio 30. & 31. Nec sufficienter entitas Angeli quasi in ea res
cogno-

Index

cognoscatur 31.

Intellectus, & sensus non sunt idem contra aliquos antiquorum, quorum opinio fuit radix plurium errorum 1.

Intellectus essentialiter esse debet spiritualis, indiuisibilis, & independens à materia 3.

Intellectus diuinus, humanus, & Angelicus specie differunt, & cur. 14. non sic intellectus Angelici inter se ibidem. Vide potentia intellectiua.

L

L Ocus intrinsecus quid sit. 92. Immobile non est in loco 97. Neque Vniuersum. ib. Presentia localis rei. ad creaturas duplex 90.

Lo.

Rerum notabilium.

Locus extrinsecus est finis motus
localis, non verò intrinsecus.

120. Aliqua ponuntur in loco
per se, alia per accidens 122.
Vide ubicatio.

Loquutio ad se, seu verbum men-
tis quid sit 75. procedit essen-
tialiter à scientia habituali ib.
distinguitur intrinsecè à lo-
quutione ad extra. 76. Visio
beatificata cur nō sit verbum
mentis 75. Loquutio ad alios
constituitur per voluntatem
ordinatiuam alicuius cognitio-
nis ad alios 76. Talis ordina-
tio quid sit 78. Quomodo possit
illi subesse falsitas, & fallacia
in signis etiam naturalibus ib.
In ratione loquutionis consti-
tuitur per simplicem apprehen-
sionem, sed tamen ut vera, vel
falsa includit iudicium antece-

○ dens

Index

deus 77. Quod solum valet de
loquutione creaturarum ibid.
loquutio humana ad alios im-
pertat voces in recto, predicta
verò cognitionem in obliquo.

79.

Loquutio inter Angelos non fit per
hoc quod unus producat specie
intelligibilem in alio 72. Neq.
per solum desiderium manife-
standi alteri suam cognitione.

79. Neque per vllum omnino
actum voluntatis 74. Quem
sequitur loquutio 76. In quo
consistat, explicatur 80. Lo-
quutio Angelica cur sit cogno-
scibilis ei tantum, ad quem di-
rigitur 80. Que nam sit in An-
gelo loquutio me ad x, optati-
ua, & enunciatiua ibid. Datur
loquutio creaturae ad Deum, que
tamen nū est significatiua 83.

Ma.

Rerum notabilium.

M

Materia finis, & usus multiplex assignatur 9. Materia spiritualis implicat 9. 10.

Hinc fit Angelos non constare ex materia, & forma. ibid.

Materia adhuc spoliata forma substantiali non esset frustra, ut potè capax dispositionum ad formam completivam sui. 88.

Materialium rerum dissimilitudo triplex, & iuxta eam triplex differentia plus quam specifica, specifica, & numerica 13.

Motus non semper est perfectio cuiuscumque corporis tam simplicis, quam mixti. 103.

O 2 Mo.

Index

*Motus nunquam est simul cū
ultimo voluntatis imperio, à
quo causatur, sed sequitur im-
mediate post illud 65. non est
immediate illi subditus 46. est
sensibilis, quia constituit pul-
chritudinem inter corpora .ib.
Motus localis non est ad finem
intrinsecum sed extrinsecum.
120. Motus, & ubicatio con-
ueniant ne corpori ratione
quantitatis. 122. Ratio cur nō
possit dari in vacuo indicatur.
ibid. sub medium.
Mutatio cognoscitur per memo-
riam. 113.*

N

Numerus Angelorum exce-
dit rerum omnium mate-
ria-

Rerum notabilium.
rialium multitudinem. 28.

O

O Peratio bona, & honesta
requirit in agente cogni-
tionem sui ipsius, & suae con-
formitatis cum illo. 68.

Optimum, ut potè magis intentum
à natura, est maxime pluri-
ficabile. 28 29. Optimum d. buit
esse possibile secundum aliquã
rationem, vel secundum species,
vel secundum gradus rerum
ad melius saluandam Dei sa-
pientiam 29. in fine. Hinc ha-
betur Angelos excedere in nu-
mero res omnes materiales.
ibid.

O 3. Per

P

Perfectiora esse magis à Deo
intenta, & ideo in maiori
numero quomodo accipiendum
28.29, Hinc colligitur multi-
tudo Angelorum supra entia
materialia. ibid.

Potentia tum intellectiva, tum
sensitiva non est causa ade-
quata cognitionis huius, vel il-
lius obiecti, sed requirit spe-
ciem illius, ut concausam, &
cur 30.

Potentia Dei. Vide Deus.

Prædestinationis ratio aliqua
obiectiva cur hi potius quam
alii prædestinentur assignari
ne possit. 25.

Predicata quando non sint inui-
cem

Rerum notabilium.

cem separabilia 6. *Predicata*
contradictoria quoties dantur
in aliquo ente diuisibili toties
datur actualis distinctio tum
in ipso, tum in ceteris, quae ipse
coexistunt. 117. in fine.

Principia speculatiua in quo ma-
ximè fundentur 27. Principiū
practicum fundans virtutum
honestatem est, creaturam
rationalem, si per ipsam non
flet, fore beatam, & sic per-
petuò victuram. 27. Hinc
colligitur incorruptibilitas po-
sitiua Angelorum. ibid.

Prius, & Posterius, & consequen-
ter ipsum tempus cognoscitur
per mutationem, & haec per
memoriam. 113.

Productio prima Vniuersi distin-
guitur ab eiusdem conserva-
tione, & sic in quouis alio ente

Index

118. Est primum analogatum
in ordine durationum ibid, vi-
de conseruatio, duratio.

Productionis creaturarum finis
præcipuus est assimilatio effe-
ctus ad primam causam & in
quo assimilationis perfectio cõ-
stat 1.2.

Propositio negatiua includit sem-
per aliquam affirmationem.
52. Quomodo tam affirmati-
ua, quam negatiua sint in Deo
absque compositione, aut diui-
sione. 54.

Proprietates omnes probabilius est
non esse effectiue nisi à gene-
rante, exigitue uerò, & ali-
quo modo per resultantiam
etiam à substantia illa cui con-
ueniunt. 35.

Proprietates que non debentur de-
terminatè alicui substantia,
sed

Rerum notabilium.

*sed vagè, & infinitis disjuncti-
onibus possibilibus sunt à gene-
rante, & cur 33. Hinc colligi-
tur Angelorum intellectui spe-
cies imprimi debere à Deo.
ibid.*

*Pulchritudo consurgere non potest
ex omnimoda similitudine,
sed ex similitudine dissimilitu-
dini coniuncta 22. Hinc fit om-
nes creaturas habere aliquam
dissimilitudinem entitatiuam.
ibidem.*

Q *Vanitas in quo sensu sit,
ratio cur substantia reci-
piat ubi, & motum 122.*

S

S Ecreta cordis non cognoscuntur ab Angelo, & cur. 43.

44. 45.

Specie differre quid sit. II. & 12.

Vide differentia Specifica.

Specierum omnium existentia, vel actu, vel potentia requiritur ad perfectionem Vniuersi.

16. circa finem, & 17.

Specierum cognoscitiuarum necessitas probatur 30. Requiritur etiam respectu Angeli 31. haec tamen non oriuntur effectiue ab obiectis, nec ab entitate Angeli, sed solum infunduntur à Deo 32. 33. neque inde fit eas esse supernaturales 34. Speciei memoratiue praedica.

Rerum notabilium.

dicata assignantur. 36.

Specierum distinctio ad quid ponatur. 36.

Species intentionales requiruntur in Angelo ad productionem cognitionis. 41. Neque hinc sequitur actio indistans. 42.

Quamvis sine species propria alicuius obiecti possunt illud quandoque representare universaliter, & in confuso. 66.

Spirituale. Vide ens spirituale.

Spiritualitas ex quo recte colligi possit. 3.

Substantiam non esse immediate actiuam, in qua fundari possit. 35. fine.

Successio in creaturis habetur per hoc, quod idem debeat coexistere duabus rebus impossibilibus. 115. Vide duratio.

Index

Supernaturale aliud in ratione
entis, aliud in ratione effectus
49.50.

T

Tempus, & temporis muta-
tio, & distantia quomodo
cognoscatur 113. Tempus do-
loris cur videatur longius,
tempus verò voluptatis bre-
uius 113. Eius necessitas in
creaturis unde oriatur, 115.
Vide duratio.

V

Vacui impossibilitas unde
colligi queat. 123. Possit
ne in ipso fieri motus localis ex
sup.

Rerum notabilium.

Suppositione quod detur. 122.
sub medium.

Vacuum non omninò repugnat.
93. cur naturaliter non possit
dari. 99.

Ubicatio est separabilis saltem
per conceptum ab existentia
rerum, non verò duratio. 84.

Omne quantum debet esse in
loco 86. aliter careret suo fi-
ne, hoc est potentia proxima

agendi ad extra ibid. Res spi-
ritualis potest supernaturali-
ter esse nullibi, ut potè instituta

potissimum ad actiones imma-
nentes 89. Adhuc esset suffi-
cienter præsens immensitati

Dei dantis sibi totum esse. 90.

Etiam corpus pro eo priori, quo
præcedit suam ubicationem

habet aliquam præsentiam
respectu Dei, ibidem. Diffi-

cultas

Index

causas concipiendi rem nullibi
existentem oritur ex imagi-
natione rebus corporeis. abue-
ta. 84.

forma constituens in loco di-
stinguitur realiter à quanti-
tate, à loco extrinseco, & à
motu antecedenti. 92. An sit
accidens omninò relatiuum.
93. & 95. Probatur eius di-
stinctio à relationibus predi-
camentalibus propinquitatis,
& distantie. 94. Eius bonitas,
& usus est ordinare simul en-
tia, eaque determinare ad mu-
tuam actionem 95. Eius con-
nexio cum quantitate aliqua
Caeli supremi, absoluta in se,
perfecta, & essentialiter com-
pletiua vniuersi. 96. & 99.
Hec quantitas est superficies
Caeli Empyreï 100.

Vbi

Rerum notabilium.

Ubicatio indiuisibilis formaliter, & diuisibilis virtualiter in quo sensu sit admittenda.

116. Diuisibilitas ubicationis ad quid sit instituta 119. omnia que sunt in composito per unicam ubicationem ubicantur. 122. Quomodo ubicatio conueniat composito ratione quantitatis 122.

Ubicatio intrinseca Angelorum non est diuisibilis 119. neque absoluta à respectu cuiuslibet corporis, & ita est indiuisibilis formaliter, ut sit diuisibilis virtualiter 120. Dicit respectum ad certum corpus. 120. 121. An dicat eiusmodi respectum ad hoc corpus prout hoc est formaliter, an prout habeat talem relationem distantie ad primam mensuram loci, nempe

pe

Index

pe ad Empyreum 122. Ubica-
tionis Angelicae finis duplex.
123.

Verbum mentis quid sit. 75. &
seq. Vide loquutio.

Viso beata cur non sit verbum
mentis. 75.

Vniuersum non modò debet ha-
bere partes coherentes, sed ad
eius præterea pulchritudinem
spectat habere perfectionem
summam in genere artefacti. 7.

Hinc colligitur continere om-
nes gradus entium; & assigna-
tur regula ad dignoscendos eos
gradus, qui spectant ad eius
complementum. Quin eius
perfectio requirit fortasse, vel
in actu, vel in potentia existi-
tiam omnium specierum. 16.
circa finem, & 17. Ex his cõ-
cluditur, & existentia Ange-
lorum.

lorum . 7 .

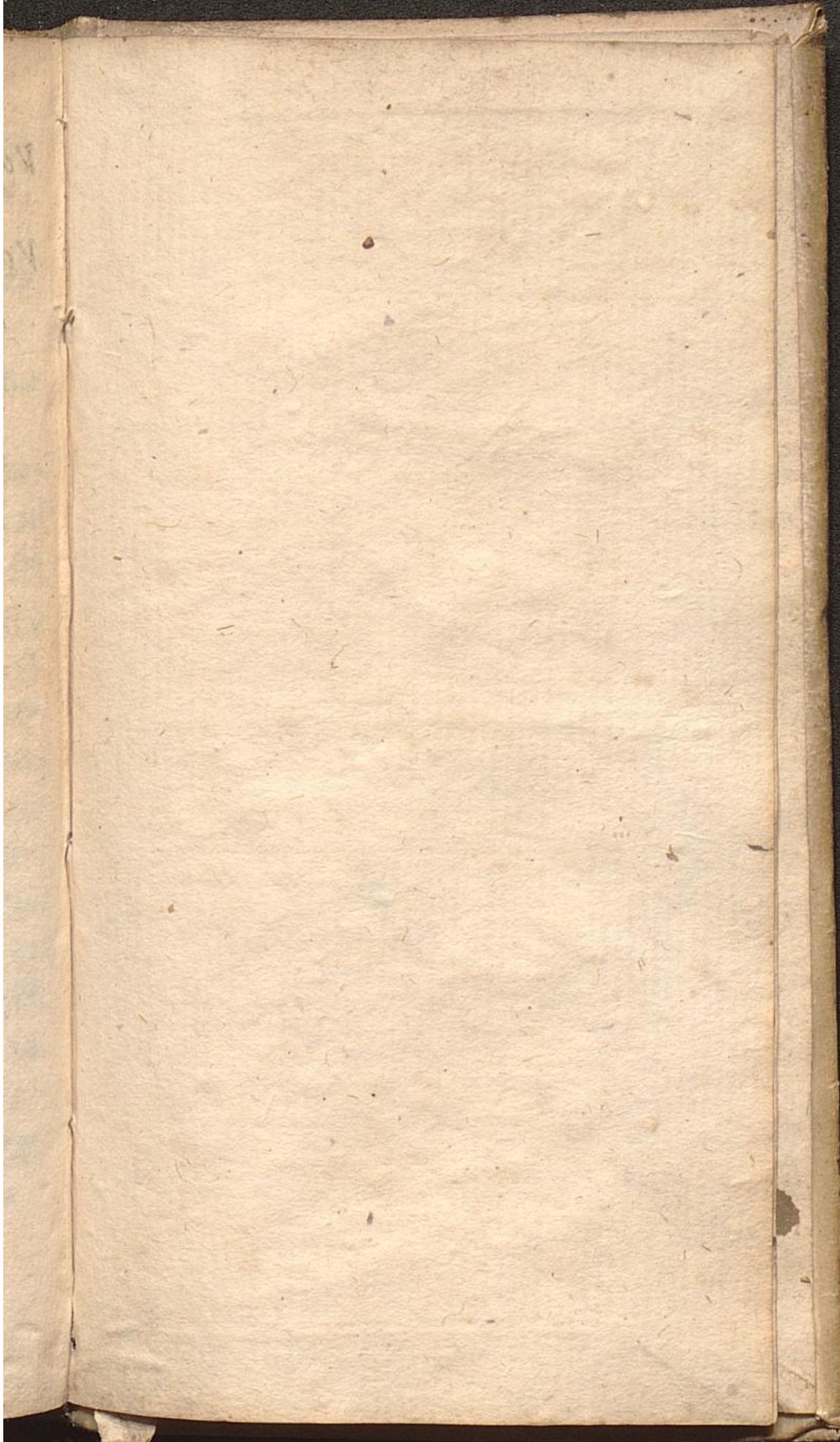
Voluntas in quo differat ab appetitu sensitivo 3. circa finem.

Voluntates angelicae non habent potestatem operandi immediate in alio 72. Vide appetitus intellectivus.

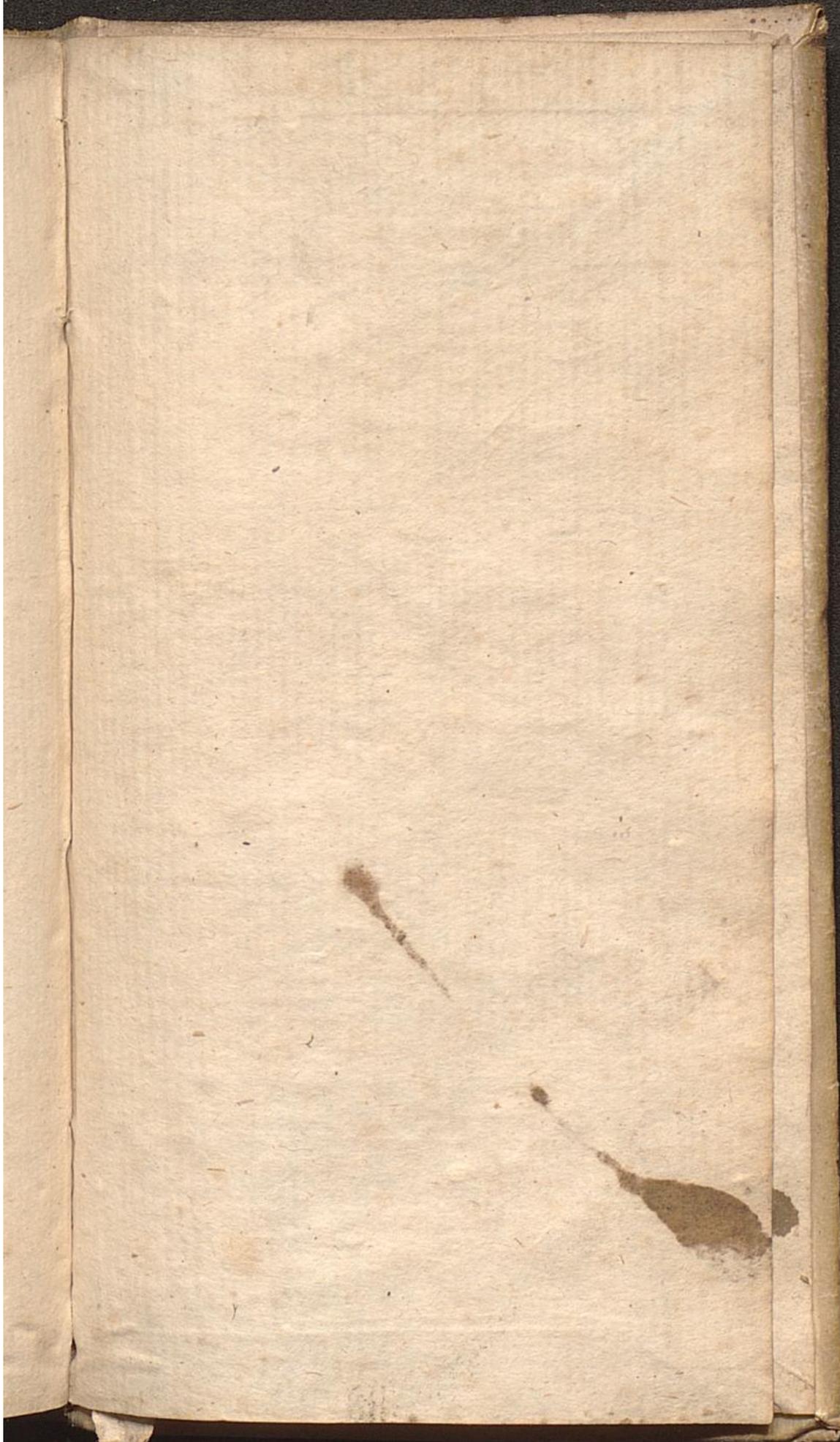
F I N I S.

forum . 7 .
Voluntas in quo differat ab appetitu
sicut in hinc et circa finem .
Voluntas cogitativa non habet
potestatem in operando immutanda
in alio 72 . Vnde appetitus
intellectivus .

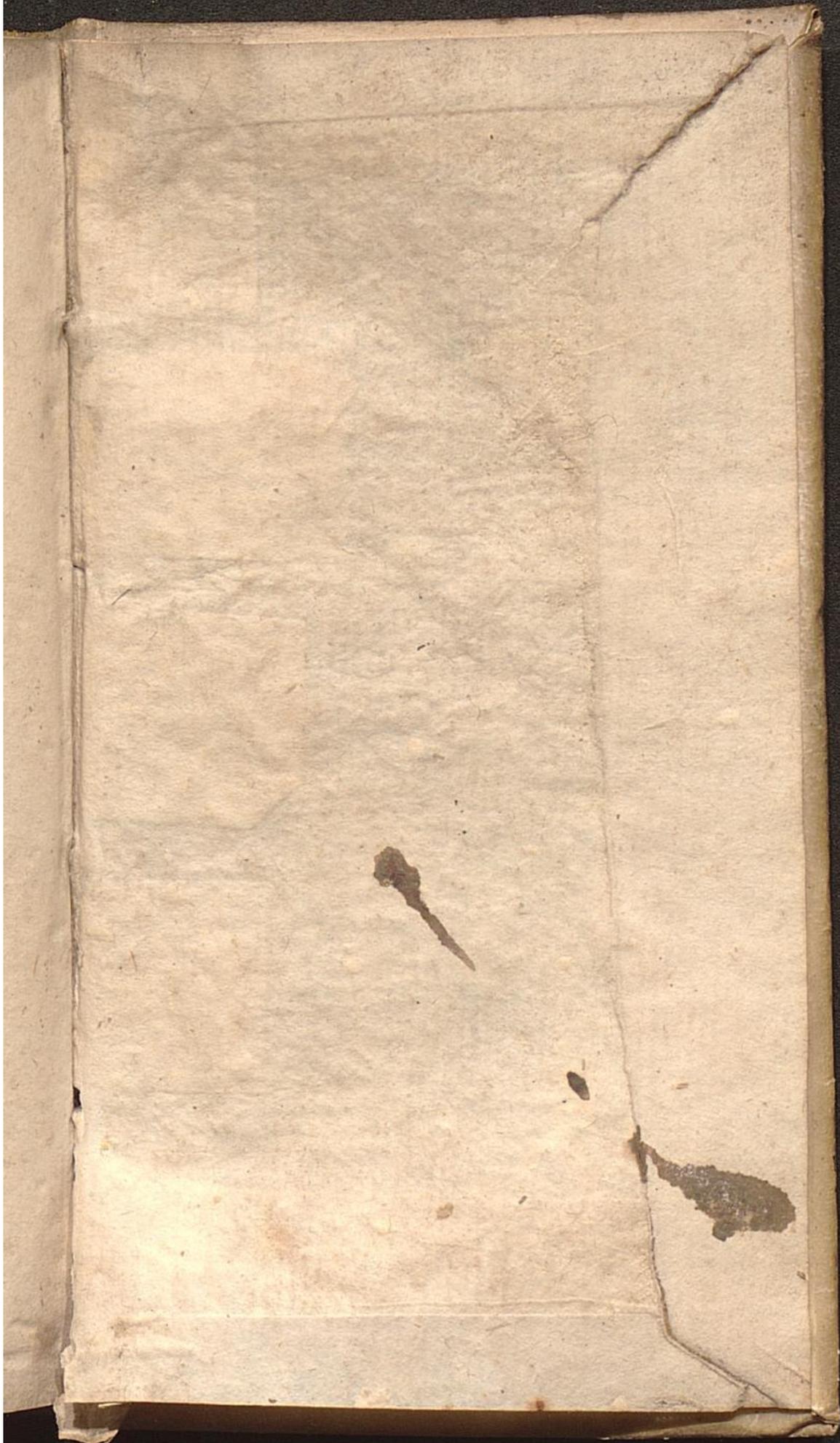
2 1 N 1 2

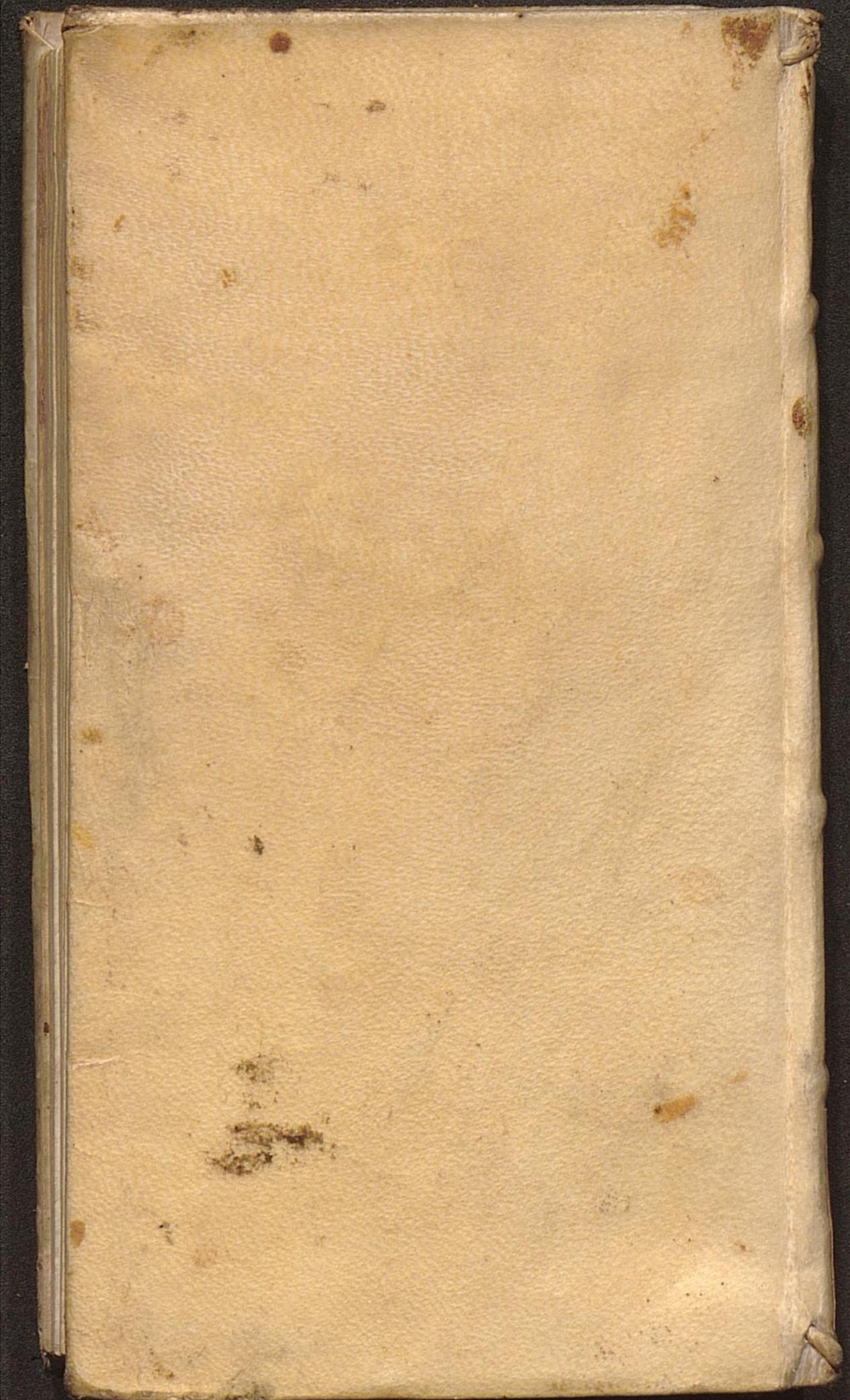

Th

444